

Prednášky z Úvodu do deklaratívneho programovania

Ján Klúka

Letný semester 2013/2014

Obsah

I. Organizácia kurzu	
Deklaratívne programovanie v CL	
Explicitné definície	6
1. Organizácia	6
1.1. Rozvrh a kontakty	6
1.2. Pravidlá hodnotenia	7
2. Deklar. prog.	7
2.1. Príklad	8
3. Jazyk CL	10
3.1. Základy syntaxe	11
3.2. Zabudované funkcie	13
4. Explicitné definície	13
4.1. S jednou podmienkou	14
4.2. S viacerými podmienkami	15
4.3. Verifikácia	17

II. Rekurzia	19
4.4. Opakovanie a prémiová domáca úloha	19
5. Rekurzívne definície	21
5.1. Primitívna rekurzia	21
5.2. Všeobecná (course-of-values) rekurzia	24
5.3. Substitúcia v parametri	25
5.4. Verifikácia	26
III. Priradujúce diskriminácie	
Chvostová rekurzia	28
5.5. Opakovanie	28
6. Priradujúce diskriminácie	29
6.1. Priradenie	29
6.2. Monadická diskriminácia	30
7. Chvostová rekurzia	32
7.1. Cyklus while	33
7.2. Fibonacci efektívne	36
7.3. Cyklus for	38
IV. Binárna číselná sústava	
Párovanie	40
7.4. Opakovanie	40
8. Binárna sústava	42
8.1. Konštruktory	43
8.2. Diskriminácia	44
8.3. Rekurzia	45
8.4. Aritmetika	46
9. Párovanie	49
9.1. Kódovanie dátových štruktúr	49

9.2. Párovacie funkcie	50
9.2.1. Párovacia funkcia CL	51
9.2.2. Programovanie s párovacou funkciou	53
9.2.3. Tupling	55

V. Zoznamy.

Chvostová rekurzia a tupling na zoznamoch **57**

10. Zoznamy **57**

10.1. Kódovanie konečných postupností	58
10.2. Programovanie so zoznamami	60
10.2.1. Zreťazenie	60
10.2.2. Porovnanie s Pythonom	62
10.2.3. Obrátenie	63
10.3. Chvostová rekurzia na zoznamoch	63
10.3.1. Súčet prvkov zoznamu	63
10.3.2. Obrátenie zoznamu	64
10.4. Tupling zoznamových operácií	66
10.4.1. Split = Take, Drop	66
10.4.2. Zip, Unzip	67

VI. Triedenie zoznamov

Zoznamová reprezentácia množín **69**

11. Predikáty **69**

12. Triedenie zoznamov **71**

12.1. Špecifikácia triedenia	71
12.2. Triedenie vsúvaním	74
12.3. Zlúčenie utriedených zoznamov	76
12.4. Triedenie zlučováním	77

13. Zoznamová reprezentácia konečných množín **79**

VII. Kombinatorické funkcie na zoznamoch	81
14. Kombinatorické funkcie na zoznamoch	82
14.1. Súvislé úseky	82
14.1.1. Sufixy	82
14.1.2. Prefixy	84
14.1.3. Segmenty	87
14.2. Podpostupnosti	88
14.3. Permutácie	90
14.4. Ďalšie úlohy	91
VIII Binárne stromy	92
15. Binárne stromy	92
15.1. Kódovanie	92
15.2. Operácie	95
15.3. Prechody	96
15.4. Vyhľadávacie stromy	99
IX. Číslovanie binárnych stromov	
Všeobecné stromy	103
15. Binárne stromy	103
15.5. Úplné binárne stromy	103
15.6. Číslovanie vrcholov v binárnych stromoch	105
16. Všeobecné stromy	106
16.1. Kódovanie	106
16.2. Programovanie so všeobecnými stromami	109
16.3. Prechody všeobecnými stromami	110

X. Aritmetické výrazy a výrokové formuly	112
17. Aritmetické výrazy a výrokové formuly	112
17.1. Aritmetické výrazy	112
17.2. Transformácia	115
XI. Výrokové formuly	119
17. Aritmetické výrazy a výrokové formuly (pokračovanie)	119
17.3. Výrokové formuly	119
17.4. Transformácia výrokových formúl	121
Organizácia skúšky a opravného testu	124
XII. Postfixový stroj. Kompilátor výrazov	126
18. Postfixový stroj. Kompilátor výrazov	126
18.1. Postfixový stroj	126
18.2. Kompilácia aritmetických výrazov	129
18.3. Podmienené výrazy	133
XIII. Generovanie XML/XHTML	137
19. XML/XHTML	137
19.1. Štruktúra	137
19.2. Kódovanie	139
19.3. Neformálne typovanie	143
19.4. Generovanie	144

I. prednáška

Organizácia kurzu

Deklaratívne programovanie v CL

Explicitné definície

17. februára 2014

1. Organizácia kurzu

1.1. Rozvrh a kontakty

1.1 Organizácia kurzu — rozvrh a kontakty

Prednášky pondelok 9:50, poslucháreň A

Cvičenia utorok 18:10 H6 $\text{1ai}\{3\}$
streda 15:40 H6 $\text{1ai}\{1,2,4\}$

Druháci a tretiaci: Prihláste sa na termín podľa vlastného výberu
(**povinne do 28. 2.**) (e-mail↓)

Prváci: Možná výmena človeka za človeka (e-mail↓)

Dodržiavajte termín cvičení podľa krúžku/prihlásenia, inak sa vám nemôžeme venovať.

Na test môžete prísť iba na svoj termín.

bINF → Ján Komara (I-16)

Konzultácie TBA

Web <http://dai.fmph.uniba.sk/courses/udp/>

E-mail [udp\(zavináč\)lists.dai.fmph.uniba.sk](mailto:udp(zavináč)lists.dai.fmph.uniba.sk)

1.2. Pravidlá hodnotenia

I.2 Organizácia kurzu – hodnotenie

Semester 2 testy po 30 bodov okolo 6. a 11. týždňa

neúčast' $\wedge$ *ospravedlnenie* (do 3 dní [Š. p., čl. 21]) $\Rightarrow$ náhradný termín
(nasledujúci týždeň)

Prémiové DÚ Nepravidelne zadávané v cvičeniach

Opravný test Opravenie 1 semestrálneho testu podľa výberu (rovnaká časť učiva) v 1. týždeň skúškového obdobia

Platí skóre z opravného testu, aj keby bolo nižšie!

Podmienka pripustenia ku skúške: zisk $\geq$ 30 bodov za semester

Skúška test za 40 bodov

Známky A $\geq$ 90 bodov

B $\geq$ 80 bodov

C $\geq$ 70 bodov

D $\geq$ 60 bodov

E $\geq$ 50 bodov

FX $<$ 50 bodov

2. Deklaratívne programovanie

I.3 Deklaratívne programovanie

- Spôsob (*paradigma*) programovania
- Dôraz na *popis problému* (čo sa má počítať), nie (len) na postup riešenia (*ako sa to počíta*)
- Často nejaký druh *pravidiel*
- Program je zapísaný v jazyku vhodnej logiky

- Význam (*sémantika*) programu: matematický objekt
Program *definuje* funkciu/reláciu (alebo ich systém)
- Deklaratívne programovacie jazyky
  - funkcionálne (Lisp, ML, Haskell, ...)
  - logické (Prolog, Trilog, ASP, ...)
- *Výhody*
  - zameranie na riešený problém
  - veľká vyjadrovacia sila (expresivita) $\implies$ stručnosť
  - ľahšia tvorba *správnych* programov

I.4 Tvorba správnych programov

Tvorba správneho programu má 3 časti:

Špecifikácia požadované vlastnosti programu, aké výstupy má počítať pre aké vstupy

Implementácia samotný program, podrobný návod na počítanie výstupov

Verifikácia overenie, že program má požadované vlastnosti (splňa špecifikáciu)

Deklaratívne programovanie:

- Všetky časti tvorby správneho programu sú realizované v *jednom jazyku* logiky

2.1. Príklad

I.5 Príklad — zadanie a špecifikácia

Neformálne zadanie

- Napíšte program, ktorý vypočíta *najväčší spoločný deliteľ* dvoch prirodzených čísel

Špecifikácia

- Presný popis zadania v logickom jazyku
- Program v deklaratívnom jazyku bude definovať funkciu gcd s vlastnosťou:

$$x \neq 0 \vee y \neq 0 \rightarrow \text{gcd}(x, y) \mid x \wedge \text{gcd}(x, y) \mid y \wedge \\ \forall d(d \mid x \wedge d \mid y \rightarrow d \leq \text{gcd}(x, y))$$

I.6 Príklad — implementácia

Implementácia

- Program realizuje euklidovský algoritmus
- Využíva vlastnosti deliteľnosti:

$$x \mid 0 \\ x \neq 0 \wedge d \mid x \rightarrow d \mid y \leftrightarrow d \mid y \bmod x$$

- Program v jazyku *klauzúl* (podmiených rovností) s rekurziou:

$$\text{gcd}(x, y) = y \quad \leftarrow x = 0 \\ \text{gcd}(x, y) = \text{gcd}(y \bmod x, x) \leftarrow x \neq 0$$

- **Výpočet:** Zjednodušovanie výrazov podľa podmiených rovností do základného tvaru (číslo)
- Napríklad $\text{gcd}(21, 12) = \dots$
- Výpočet vždy skončí, lebo $\dots$

Špecifikácia — požadovaná vlastnosť

$$x \neq 0 \vee y \neq 0 \rightarrow \text{gcd}(x, y) \mid x \wedge \text{gcd}(x, y) \mid y \wedge \\ \forall d(d \mid x \wedge d \mid y \rightarrow d \leq \text{gcd}(x, y))$$

Implementácia — program v jazyku klauzúl

$$\begin{aligned} \text{gcd}(x, y) &= y && \leftarrow x = 0 \\ \text{gcd}(x, y) &= \text{gcd}(y \bmod x, x) && \leftarrow x \neq 0 \end{aligned}$$

Má program požadovanú vlastnosť?

Testovanie: *Výpočtom* overíme pre *niektoré* vstupy

Verifikácia: *Dôkazom* overíme pre *všetky* vstupy

- Pre gcd: úplná matematická indukcia + vlastnosti deliteľnosti a celočíselného delenia

3. Jazyk CL

- Jednoduchý deklaratívny programovací jazyk
- Základ: logika prvého rádu s aritmetikou
- Syntax programov: podmienené rovnosti
- Význam programov: funkcie na prirodzených číslach
- Prostredie pre programovanie, testovanie, špecifikáciu a verifikáciu programov
- Autori: Pavol Voda, Ján Komara, Ján Kľuka

3.1. Základy syntaxe

I.9 Základy syntaxe — premenné

Definícia 1. *Premenná* je neprázdna postupnosť malých písmen anglickej abecedy nasledovaná najviac dvoma číslicami.

Príklad 2. x , y , $a3$, $zoznam99$;

~~X~~ , ~~$velkePismo$~~ , ~~$podciar\_kovnik$~~ , ~~$y2k$~~ , ~~$p123$~~ , ~~$kEdel$~~

I.10 Základy syntaxe — funkčné symboly a ich arita

Definícia 3. *Funkčný symbol* je postupnosť znakov začínajúca veľkým písmenom a pokračujúca ľubovoľnou postupnosťou malých písmen, číslic a podčiarkovníkov.

Každý funkčný symbol má priradený počet argumentov — *aritu*.

Funkčný symbol s aritou n nazývame *n -árny*, špeciálne:

$n = 0$ *nulárny f. s.* — *konštanta*, $n = 2$ *binárny f. s.*,

$n = 1$ *unárny f. s.*, $n = 3$ *ternárny f. s.*

Dohoda: F , G , H označujú funkčné symboly.

Príklad 4. F , $Perms$, $Tree2string$, F_n1_m1 , $Q54321$;

~~$malepismo$~~ , ~~$VelkePismo$~~ , ~~$podciarkovnik$~~ , ~~$Zvyšok$~~

I.11 Základy syntaxe — konštanty

Definícia 5. *Číselná konštanta* (číselný literál) je postupnosť desiatkových číslic.

Príklad 6. 0 , 8 , 2020 , 0123456789876543210

Ďalšie špeciálne druhy konštánt neskôr.

I.12 Termy

Definícia 7. *Term* je postupnosť symbolov, ktorá je buď

- *premenná*,

- konštanta (ľubovoľného druhu),
- aplikácia niektorej zabudovanej binárnej funkcie
 $(\tau + \sigma) (\tau \div \sigma) (\tau \cdot \sigma) (\tau \div \sigma) (\tau \bmod \sigma) (\tau, \sigma) (\tau \oplus \sigma)$
 ak τ a σ sú termy,

- aplikácia n -árneho funkčného symbolu F pre $n \geq 1$

$$F(\tau_1, \tau_2, \dots, \tau_n)$$

ak $\tau_1, \tau_2, \dots, \tau_n$ sú termy.

Nič iné nie je termom.

Dohoda: τ, σ označujú termy.

I.13 Termy — príklady a zjednodušenia

Príklady termov:

Nemusíme písať všetky zátvorky:

$(a + b)$	$a + b$
$((a \cdot a) + ((2 \cdot a) \cdot b)) + (b \cdot b)$	$a \cdot a + 2 \cdot a \cdot b + b \cdot b$
$Sq(x)$	$Sq(x)$
$Sq((x + (y \bmod Zaklad)))$	$Sq(x + y \bmod Zaklad)$
$Min(Sq(Max(a, b)),$ $Min((x + 1), (y + 1)))$	$Min(Sq Max(a, b),$ $Min(x + 1, y + 1))$

Sq je unárny f. s., Min a Max sú binárne f. s. a Zaklad je konštanta

Zabudované binárne funkcie:

	priorita	implicitné zátvorkovanie pri rovnakej priorite
$\cdot \quad \div \quad \bmod$	najvyššia	vľavo
$+$		vľavo
$\oplus$		vľavo
$,$	najnižšia	vpravo

3.2. Zabudované funkcie

I.14 Niektoré funkcie zabudované v CL

Binárne aritmetické funkcie *na prirodzených číslach*:

+ sčítanie (v zdrojovom kóde „+“)

• násobenie (v zdrojovom kóde „*“)

÷ *modifikované* odčítanie (v zdrojovom kóde „-“)

$$x \div y = \begin{cases} x - y & \text{ak } x \geq y, \\ 0 & \text{inak} \end{cases}$$

÷ delenie (v zdrojovom kóde „/“)

mod zvyšok po delení („mod“), ktoré majú nasledujúce vlastnosti:

$$x \div 0 = 0$$

$$x \bmod 0 = 0$$

$$y \neq 0 \rightarrow x = (x \div y) \cdot y + (x \bmod y) \wedge x \bmod y < y$$

Zabudovaných je aj niekoľko ďalších funkcií — neskôr

4. Explicitné definície

I.15 Moduly a definície funkcií

Definícia 8. CL *modul* je postupnosť definícií funkcií

Definícia 9. *Definícia funkcie* je množina *klauzúl* (clauses) — podmienených rovností:

$$F(x_1, \dots, x_n) = \tau_1 \leftarrow \varphi_1$$

...

$$F(x_1, \dots, x_n) = \tau_k \leftarrow \varphi_k$$

skonštruovaná určitým spôsobom (postupne sa ho naučíme).

- Určuje *spôsob výpočtu* hodnoty funkcie pre ľubovoľné hodnoty jej argumentov
- Jednoznačne určuje *význam* (sémantiku) funkčného symbolu

I.16 Explicitné definície

Definícia 10. Definícia funkcie je *explicitná*, ak klauzuly obsahujú iba premenné a zabudované alebo *predtým* definované konštanty a funkcie.

Príklad 11. Najjednoduchšie explicitné definície majú iba jednu rovnosť:

$$F(x_1, \dots, x_n) = \tau$$

- F je nový n -árny funkčný symbol
- τ je term obsahujúci iba premenné $x_1, \dots, x_n$, konštanty a symboly predtým zadaných funkcií

$$Z(x) = 0 \quad \text{Twice}(x) = 2 \cdot x \quad \text{Square}(x) = x \cdot x$$

$$\text{Binomial1}(a, b) = a \cdot a + 2 \cdot a \cdot b + b \cdot b$$

$$\text{Binomial2}(a, b) = \text{Square}(a + b)$$

4.1. Explicitné definície s jednou podmienkou

I.17 Explicitné definície s podmienkami

- Zložitejšie definície majú viacero klauzúl

$$\text{Sgn}(x) = 0 \leftarrow x = 0 \quad \text{Min}(x, y) = y \leftarrow x > y$$

$$\text{Sgn}(x) = 1 \leftarrow x \neq 0 \quad \text{Min}(x, y) = x \leftarrow x \leq y$$

- Argumenty funkcie musia byť označené *rovnakými premennými*:

$$\text{Min}(x, y) = x \leftarrow x \leq y$$

~~$$\text{Min}(a, b) = b \leftarrow a > b$$~~

- *Podmienky* v klauzulách musia:
  - byť *výlučné* a
  - pokryť *všetky možné prípady*

Potom sa pri výpočte vždy dá použiť *práve jedna* klauzula

- CL **nerozpozná výlučnosť hocijakých podmienok**

Postupne sa naučíme, ktoré sady podmienok rozpoznáva

I.18 Diskriminácie

Rozpoznateľnú sadu podmienok voláme *diskriminácia*

Niektoré diskriminácie (τ a σ sú ľubovoľné termy):

- diskriminácia na rovnosť

$$F(\dots) = \dots \leftarrow \tau = \sigma$$

$$F(\dots) = \dots \leftarrow \tau \neq \sigma$$

$$\neg(\tau = \sigma \wedge \tau \neq \sigma)$$

$$\tau = \sigma \vee \tau \neq \sigma$$

- dichotómia

$$F(\dots) = \dots \leftarrow \tau \leq \sigma$$

$$F(\dots) = \dots \leftarrow \tau > \sigma$$

$$\neg(\tau \leq \sigma \wedge \tau > \sigma)$$

$$\tau \leq \sigma \vee \tau > \sigma$$

Teda

- môžeme napísať napríklad:

$$F(x) = x \leftarrow x+7 = x \cdot 7$$

$$F(x) = x+1 \leftarrow x+7 \neq x \cdot 7$$

$$G(x, y) = x \cdot y \leftarrow \text{Square}(y) > x$$

$$G(x, y) = x+y \leftarrow \text{Square}(y) \leq x$$

- nemôžeme napísať napríklad:

$$F(x, y) = 0 \leftarrow x = y \cdot y$$

$$F(x, y) = 1 \leftarrow y \cdot y \neq x$$

$$G(x, y, z) = y+z \leftarrow y \leq x$$

$$G(x, y, z) = x+z \leftarrow y \geq x$$

4.2. Explicitné definície s viacerými podmienkami

I.19 Kombinované podmienky

- Podmienky v jednej klauzule *nemôžeme* kombinovať ľubovoľne
- Môžeme ich spájať **iba** logickou spojku $\wedge$
- CL musí rozpoznať, že podmienky sú vzájomne výlučné a pokrývajú všetky prípady
- **Nemôžeme** napríklad napísať:

$$\text{Min}_3(x, y, z) = x \leftarrow x \leq y \wedge x \leq z$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = y \leftarrow y \leq z \wedge y \leq x$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = z \leftarrow z \leq x \wedge z \leq y$$

I.20 Ako kombinovať podmienky

- CL rozpozná vzájomnú výlučnosť podmienok, ak vzniknú vnorením diskriminácií
- Napríklad podmienky v definícii:

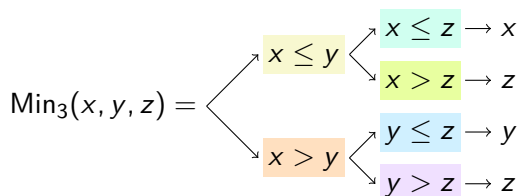
$$\text{Min}_3(x, y, z) = x \leftarrow \begin{array}{l} x \leq y \\ x \leq z \end{array}$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = z \leftarrow \begin{array}{l} x \leq y \\ x > z \end{array}$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = y \leftarrow \begin{array}{l} x > y \\ y \leq z \end{array}$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = z \leftarrow \begin{array}{l} x > y \\ y > z \end{array}$$

vzniknú vnorením diskriminácií:

I.21 Ako kombinovať podmienky – recept

Zaručene správna konštrukcia podmienok:

Kým nevieme určiť výsledok, vnárame dovolené diskriminácie

$$\text{Min}_3(x, y, z) = ? \leftarrow ?$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = ? \leftarrow x \leq y \quad \text{napišeme potrebnú podmienku}$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = ? \leftarrow x > y \quad \text{nezabudneme na ostatné časti jej diskriminácie}$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = x \leftarrow x \leq y \wedge x \leq z \quad \text{rozvetvíme klauzulu}$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = z \leftarrow x \leq y \wedge x > z \quad \text{ďalšou potrebnou diskrimináciou}$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = ? \leftarrow x > y$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = x \leftarrow x \leq y \wedge x \leq z$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = z \leftarrow x \leq y \wedge x > z$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = y \leftarrow x > y \wedge y \geq z$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = z \leftarrow x > y \wedge y > z$$

4.3. Verifikácia explicitne definovaných funkcií

I.22 Špecifikácia minima troch

Hodnotou funkcie Min_3 je najmenší z jej argumentov, teda hodnota Min_3 sa

- rovná niektorému z argumentov:

$$\text{Min}_3(x, y, z) = x \vee \text{Min}_3(x, y, z) = y \vee \text{Min}_3(x, y, z) = z$$

- nanajvýš rovná každému argumentu:

$$\text{Min}_3(x, y, z) \leq x \wedge \text{Min}_3(x, y, z) \leq y \wedge \text{Min}_3(x, y, z) \leq z$$

Dokážme — verifikujme, že tieto vlastnosti platia pre našu definíciu

$$\text{Min}_3(x, y, z) = x \leftarrow x \leq y \wedge x \leq z \quad (1)$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = z \leftarrow x \leq y \wedge x > z \quad (2)$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = y \leftarrow x > y \wedge y \leq z \quad (3)$$

$$\text{Min}_3(x, y, z) = z \leftarrow x > y \wedge y > z \quad (4)$$

Ako na to?

$$\underbrace{\text{Min}_3(x, y, z) \leq x}_{(a)} \wedge \underbrace{\text{Min}_3(x, y, z) \leq y}_{(b)} \wedge \underbrace{\text{Min}_3(x, y, z) \leq z}_{(c)} \quad (*)$$

Priamy dôkaz: Nech x, y, z sú ľubovoľné čísla.

Na určenie hodnoty $\text{Min}_3(x, y, z)$ podľa našej definície musíme porovnať x a y – tak, ako v samotnej definícii – a *analyzovať prípady*, ktoré môžu nastať:

- Ak $x \leq y$, hodnotu Min_3 určí niektorá z klauzúl (1) a (2) na základe porovnania x a z – vnorená analýza prípadov:
  - Ak $x \leq z$, podľa (1) je $\text{Min}_3(x, y, z) = x$. Lahko overíme, že platia všetky konjunkty dokazovanej vlastnosti (*): zrejme platí $x \leq x$ (a) a podľa aktuálnych predpokladov $x \leq y$ (b) a $x \leq z$ (c).
  - Ak $x > z$, podľa (2) je $\text{Min}_3(x, y, z) = z$. Opäť overíme platnosť všetkých konjunktov (*): Podľa aktuálnych predpokladov platí $z < x$ (a), $z < x \leq y$ (b) a zrejme $z \leq z$ (c).
- Ak $x > y$, hodnotu Min_3 určíme porovnaním y a z . Postup je podobný ako v predchádzajúcom prípade.

II. prednáška

Rekurzia

24. februára 2014

4.4. Opakovanie a prémiová domáca úloha

II.1 Opakovanie 1. prednášky

- Explicitné definície — skladanie už definovaných funkcií

$$\text{Square}(x) = x \cdot x$$

$$\text{Cube}(x) = x \cdot \text{Square}(x)$$

- Explicitné klauzálne definície — podmienené výpočty

$$\min(x, y) = x \leftarrow x \leq y$$

$$\min(x, y) = y \leftarrow x > y$$

Diskriminácie — rozpoznávané kombinácie podmienok

$$\dots \leftarrow s \leq \tau$$

$$\dots \leftarrow s = \tau$$

$$\dots \leftarrow s > \tau$$

$$\dots \leftarrow s \neq \tau$$

vzájomne výlučné, pokrývajúce všetky prípady

$$\neg(s \leq \tau \wedge s > \tau)$$

$$\neg(s = \tau \wedge s \neq \tau)$$

$$(s \leq \tau \vee s > \tau)$$

$$(s = \tau \vee s \neq \tau)$$

- ▶ Chýba nám *opakovanie*

II.2 Prémiová domáca úloha

$$\text{Max}_3(x, y, z) = x \leftarrow x \geq y \wedge x \geq z$$

$$\text{Max}_3(x, y, z) = z \leftarrow x \geq y \wedge x < z$$

$$\text{Max}_3(x, y, z) = y \leftarrow x < y \wedge y \geq z$$

$$\text{Max}_3(x, y, z) = z \leftarrow x < y \wedge y < z$$

Dokážte, že

$$\text{Max}_3(a, b, c) = \text{Max}_3(b, a, c) \quad (1)$$

Dokazujeme rovnostnú vlastnosť, preto musíme ukázať, že za každých okolností sú hodnoty na ľavej a pravej strane identické. Nestačí zistiť, čomu sa rovná ľavá strana.

Ako má teda dôkaz vyzerat'?

II.3 Prémiová domáca úloha — dôkaz

$$\text{Max}_3(a, b, c) \stackrel{?}{=} \text{Max}_3(b, a, c)$$

Nech a , b a c sú ľubovoľné prirodzené čísla.

Označme $L := \text{Max}_3(a, b, c)$ a $P := \text{Max}_3(b, a, c)$ a uvedomme si dosadenia:

$$\text{Max}_3(a, b, c) = a \leftarrow a \geq b \wedge a \geq c \quad (1) \quad \text{Max}_3(b, a, c) = b \leftarrow b \geq a \wedge b \geq c$$

$$\text{Max}_3(a, b, c) = c \leftarrow a \geq b \wedge a < c \quad (2) \quad \text{Max}_3(b, a, c) = c \leftarrow b \geq a \wedge b < c$$

$$\text{Max}_3(a, b, c) = b \leftarrow a < b \wedge b \geq c \quad (3) \quad \text{Max}_3(b, a, c) = a \leftarrow b < a \wedge a \geq c$$

$$\text{Max}_3(a, b, c) = c \leftarrow a < b \wedge b < c \quad (4) \quad \text{Max}_3(b, a, c) = c \leftarrow b < a \wedge a < c$$

Výhodné je uvažovať *tri* možnosti (*trichotómia*):

Ak $a > b$, tak

- ak navyše $a \geq c$, máme $L \stackrel{(1)}{=} a$ a $P \stackrel{(3)}{=} a$, teda $L = P$;
- ak naopak $a < c$, máme $L \stackrel{(2)}{=} c$ a $P \stackrel{(4)}{=} c$, teda opäť $L = P$.

Ak $a = b$, tak

- pre $a \geq c$ (teda aj $b \geq c$) máme $L \stackrel{(1)}{=} a = b \stackrel{(1)}{=} P$;
- naopak pre $a < c$ (teda aj $b < c$) dostávame $L \stackrel{(2)}{=} c \stackrel{(2)}{=} P$.

Ak $a < b$, tak

- v prípade $b \geq c$ máme $L \stackrel{(3)}{=} b \stackrel{(1)}{=} P$
- a v prípade $b < c$ máme $L \stackrel{(4)}{=} c \stackrel{(2)}{=} P$.

5. Rekurzívne definície

II.4 Rekurzia — princíp

- Opakovanie v deklaratívnom programovaní — rekurzia
- *Rekurzívna* definícia vyjadruje hodnotu funkcie pre nejaké argumenty pomocou hodnoty *tej istej funkcie* pre *jednoduchšie argumenty*

$$\begin{aligned}0! &= 1 \\(n + 1)! &= (n + 1) \cdot n!\end{aligned}$$

- Rôzne druhy rekurzcie — rôzne zjednodušenia rekurzívnych argumentov

5.1. Primitívna rekurzia

II.5 Primitívna rekurzia

- *Primitívna rekurzia*: rekurzívny argument je o 1 menší
- Súčet čísel od 0 po n :

$$\sum_{i=0}^n i = \begin{cases} 0 & \text{ak } n = 0, \\ n + \sum_{i=0}^{n-1} i & \text{inak} \end{cases}$$

- CL definícia funkcie $\text{Sum}(n) = \sum_{i=0}^n i$ pomocou diskriminácie na rovnosť:

$$\begin{array}{l|l} \sum_{i=0}^n i = 0 & \leftarrow n = 0 \\ \sum_{i=0}^n i = n + \sum_{i=0}^{n-1} i & \leftarrow n \neq 0 \end{array} \quad \left| \quad \begin{array}{l} \text{Sum}(n) = 0 \quad \leftarrow n = 0 \\ \text{Sum}(n) = n + \text{Sum}(n - 1) \quad \leftarrow n \neq 0 \end{array} \right.$$

Definícia 12. Funkcia F s aritou $n+1$ je definovaná *primitívnou rekurziou* z n -árnej funkcie G a $(n+2)$ -árnej funkcie H , ak platí:

$$\begin{aligned}F(0, x_1, \dots, x_n) &= G(x_1, \dots, x_n) \\ F(i+1, x_1, \dots, x_n) &= H(i, F(i, x_1, \dots, x_n), x_1, \dots, x_n)\end{aligned}$$

II.6 Primitívna rekúzia — symbolický výpočet

- Výpočet *prepísovaním* výrazov do základného tvaru — čísla
- Prepisuje sa *najvnútornejší* výraz, ktorý nie je v základnom tvare
⇒ Najprv argumenty, potom aplikácia funkcie
- Aplikácia funkcie F sa prepisuje podľa klauzúl definície F

Príklad 13.

$$\begin{aligned} \text{Sum}(5) &= 5 + \text{Sum}(4) = 5 + (4 + \text{Sum}(3)) = \dots \\ &= 5 + (4 + (3 + (2 + (1 + \text{Sum}(0)))))) \\ &= 5 + (4 + (3 + (2 + (1 + 0)))) \\ &= 5 + (4 + (3 + (2 + 1))) = 5 + (4 + (3 + 3)) \\ &= 5 + (4 + 6) = 5 + 10 = 15 \end{aligned}$$

II.7 Primitívna rekúzia — strojový výpočet

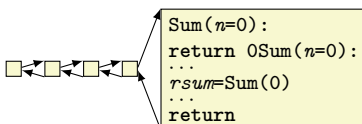
- CL v skutočnosti kompiluje program do *bajtkódu* (strojový kód virtuálneho stroja)
- Čo je potrebné na strojovú realizáciu rekúzívneho výpočtu?

Zásobník

- V Pythone:

```
def Sum(n):           Sum(n) = 0           ← n = 0
    if n = 0:         Sum(n) = n + Sum(n ÷ 1) ← n ≠ 0
        return 0
    else:
        rsum = Sum(n - 1)
        return n + rsum
```

- Schematicky:

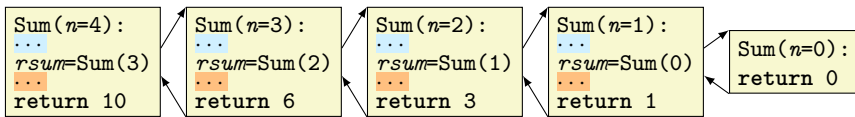
Pozorovanie 14. *Rekúzia je dvojfázový proces:*

1. príprava rekurzívneho volania
2. použitie jeho výsledku

Príklad 15.

```
def Sum(n):
    if n = 0:
        return 0
    else:
        rn = n - 1
        rsum = Sum(rn)
        sum = n + rsum
        return sum
```

$Sum(n) = 0 \quad \leftarrow n = 0$
 $Sum(n) = n + Sum(n - 1) \quad \leftarrow n \neq 0$

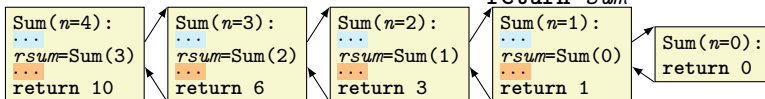
11.9 Primitívna rekúzia a iterácia

Pozorovanie 16. *Ak sa v definícii funkcie vyskytuje iba jedno rekurzívne volanie a nemenia sa parametre (iné argumenty ako klesajúce rekurzívne), dá sa rekúzia počítať zdola nahor cyklom (iteráciou). Rekurzívne volanie nahradí pomocná premenná.*

Príklad 17.

```
Sum(n) = 0 \quad \leftarrow n = 0
Sum(n) = n + Sum(n - 1) \quad \leftarrow n \neq 0
```

```
def Sum(x):
    sum = 0 # sum == Sum(0)
    for n in range(1, x + 1):
        # sum == Sum(n - 1)
        sum = n + sum
        # sum == Sum(n)
    return sum
```


II.10 Aritmetika primitívnou rekurziou

- Predpokladajme, že máme zabudované iba sčítanie a odčítanie
- Definícia násobenia $\text{Mul}(x, y) = x \cdot y$ primitívnou rekurziou:

$$x \cdot y = 0 \quad \leftarrow x = 0$$

$$x \cdot y = \dots (x \div 1) \cdot y \dots \leftarrow x \neq 0$$

- Všetky programy na tomto predmete budú *primitívne rekurzívne*
  - ▶ Definovateľné primitívnou rekurziou a skladaním funkcií z nuly $Z(x) = 0$, nasledovníka $S(x) = x+1$ a projekcií $I_k^n(x_1, \dots, x_k, \dots, x_n) = x_k$
- Programovať iba primitívnou rekurziou by bolo neefektívne a nepohodlné
  - ▶ Príklad: hľadanie celočíselného podielu x a y skúšaním všetkých čísel od x po 0.

5.2. Všeobecná (course-of-values) rekurzia

II.11 Všeobecná (course-of-values) rekurzia

- Na pripomenutie:
  - Rekurzia vyjadruje hodnotu funkcie pre nejaký argument pomocou hodnoty tej istej funkcie pre *jednoduchšie argumenty*
  - Primitívna rekurzia: rekurzívny argument je o 1 menší
- Všeobecná (course-of-values) rekurzia: rekurzívny argument je *ľubovoľné menšie* číslo
- Príklad: Vieme iba sčítavať, odčítavať, násobiť, chceme delenie $\text{Div}(x, y) = x \div y$:

$$y \neq 0 \rightarrow \exists r (x = (x \div y) \cdot y + r \wedge r < y)$$

- Definícia pomocou všeobecnej rekurzie:

$$\begin{aligned}
 x \div y = 0 & \quad \leftarrow y = 0 \\
 x \div y = 0 & \quad \leftarrow y \neq 0 \wedge x < y \\
 x \div y = ((x \div y) \div y) + 1 & \quad \leftarrow y \neq 0 \wedge x \geq y
 \end{aligned}$$

Je zaručené zmenšovanie rekurzívneho argumentu?

$$y \neq 0 \wedge x \geq y \rightarrow x \div y < x$$

II.12 Všeobecná rekúzia s viacerými rekurzívnymi volaniami

- Fibonacciho postupnosť 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, ...

$$\text{fib}_0 = 0$$

$$\text{fib}_1 = 1$$

$$\text{fib}_{n+2} = \text{fib}_{n+1} + \text{fib}_n$$

- Funkcia $\text{Fib}(n) = \text{fib}_n$ počíta n -tý prvok Fibonacciho postupnosti
- Definícia všeobecnou rekúziou
  - s *dvoma* rekurzívnymi volaniami, a
  - so zloženými podmienkami:

$$\text{fib}_n = \dots \leftarrow \dots$$

5.3. Všeobecná rekúzia so substitúciou v parametri

II.13 Substitúcia v parametri

- Najväčší spoločný deliteľ:

$$\begin{aligned}
 x \neq 0 \vee y \neq 0 & \rightarrow \text{gcd}(x, y) \mid x \wedge \text{gcd}(x, y) \mid y \wedge \\
 & \quad \forall d(d \mid x \wedge d \mid y \rightarrow d \leq \text{gcd}(x, y))
 \end{aligned}$$

- Využijeme

$$\begin{aligned}
 & x \mid 0 \\
 & x \neq 0 \wedge d \mid x \rightarrow d \mid y \leftrightarrow d \mid y \bmod x \\
 & x \neq 0 \rightarrow y \bmod x < x
 \end{aligned}$$

- Definícia všeobecnou rekurziou:

$$\begin{aligned}
 \gcd(x, y) &= y && \leftarrow x = 0 \\
 \gcd(x, y) &= \gcd(y \bmod x, x) && \leftarrow x \neq 0
 \end{aligned}$$

- Ktorý argument gcd je rekurzívny (zaručene klesajúci)?
  - ▶ prvý (x), lebo $x \neq 0 \rightarrow y \bmod x < x$
- Mení sa aj nerekurzívny argument (*parameter*): course-of-values rekurzia so *substitúciou v parametri*

5.4. Verifikácia rekurzívne definovaných funkcií indukciou

II.14 Verifikácia primitívne rekurzívnych funkcií

Funkcia

$$\begin{aligned}
 \text{Sum}(n) &= 0 && \leftarrow n = 0 \\
 \text{Sum}(n) &= n + \text{Sum}(n \div 1) && \leftarrow n \neq 0
 \end{aligned}$$

má dobre známu vlastnosť:

$$\text{Sum}(n) = \frac{n \cdot (n + 1)}{2} \tag{*}$$

Ako ju dokážeme? Skúsme analýzu prípadov podľa definície:

- Ak $n = 0$, podľa prvej klauzuly $\sum_{i=0}^n i = 0$. Zároveň

$$\frac{0 \cdot (0+1)}{2} = \frac{0}{2} = 0$$

Zjavne teda (*) platí.

- Ak $n > 0$, podľa druhej klauzuly $\text{Sum}(n) = n + \text{Sum}(n \div 1)$ a $\frac{n \cdot (n+1)}{2} = \frac{((n \div 1) + 1) \cdot (n+1)}{2} = \frac{(n \div 1) \cdot n + 2 \cdot n}{2} = n + \frac{(n \div 1) \cdot n}{2}$.

Čo potrebujeme, aby sa obe strany v (*) rovnali?

Potrebujeme, aby

$$\text{Sum}(n \div 1) = \frac{(n \div 1) \cdot n}{2},$$

teda aby vlastnosť (*) platila pre $n \div 1$.

Inak povedané, potrebujeme *indukčný predpoklad*.

Začnime teda odznova:

II.15 Primitívna rekurgia a matematická indukcia

$$\begin{array}{l} \text{Sum}(n) = 0 \quad \leftarrow n = 0 \\ \text{Sum}(n) = n + \text{Sum}(n \div 1) \quad \leftarrow n \neq 0 \end{array} \quad \text{Sum}(n) = \frac{n \cdot (n+1)}{2} \quad (*)$$

Dôkaz (*) matematickou indukciou na n :

1. Báza: Dokážme (*) pre 0:

$$\text{Sum}(0) \stackrel{\text{def}}{=} 0 = \frac{0 \cdot (0+1)}{2}.$$

2. Indukčný krok:

IP: Predpokladajme, že (*) platí pre n .

Dokážme pre $n + 1$:

$$\begin{aligned} \text{Sum}(n+1) &\stackrel{\text{def}}{=} n+1 + \text{Sum}(n+1 \div 1) \stackrel{\text{IP}}{=} \\ &\stackrel{\text{IP}}{=} n+1 + \frac{n \cdot (n+1)}{2} = \frac{2 \cdot n + 2 + n \cdot (n+1)}{2} = \frac{(n+1) \cdot (n+2)}{2}. \end{aligned}$$

II.16 Všeobecná rekurgia a ... ?

Funkcie definované primitívnou rekurziou spravidla verifikujeme matematickou indukciou.

Funkcie definované všeobecnou rekurziou spravidla verifikujeme ... ?

III. prednáška

Priradujúce diskriminácie

Chvostová rekurgia

3. marca 2014

5.5. Opakovanie

III.1 Opakovanie: Rekurgia

Rekurgia

vyjadrenie hodnoty funkcie pre nejaký argument pomocou hodnôt *tej istej funkcie* pre *jednoduchšie argumenty*

Primitívna rekurgia

argument rekurzívneho volania je o 1 menší

$$\begin{aligned}x^y &= 1 && \leftarrow y = 0 \\x^y &= x \cdot (x^{y-1}) && \leftarrow y \neq 0\end{aligned}$$

Všeobecná rekurgia (course-of-values)

argument rekurzívneho volania je ľubovoľné číslo ostro menšie ako pôvodný argument

$$\begin{aligned}\gcd(x, y) &= y && \leftarrow x = 0 \\ \gcd(x, y) &= \gcd(y \bmod x, x) && \leftarrow x \neq 0 \quad (x \neq 0 \rightarrow y \bmod x < x)\end{aligned}$$

rekurzívnych volaní môže byť viac

$$\begin{aligned}\text{fib}_n &= 0 && \leftarrow n < 2 \wedge n = 0 \\ \text{fib}_n &= 1 && \leftarrow n < 2 \wedge n \neq 0 \\ \text{fib}_n &= \text{fib}_{n-1} + \text{fib}_{n-2} && \leftarrow n \geq 2 \quad (n \geq 2 \rightarrow n-1 < n \wedge n-2 < n)\end{aligned}$$

III.2 Opakovanie: Známe diskriminácie

Zatiaľ poznáme iba dva druhy *diskriminácií* (dovolených kombinácií podmienok) v CL:

$$\begin{array}{ll} \dots \leftarrow s \leq \tau & \dots \leftarrow s = \tau \\ \dots \leftarrow s > \tau & \dots \leftarrow s \neq \tau \end{array}$$

Vzájomne výlučné, pokrývajúce všetky prípady

$$\begin{array}{ll} \neg(s \leq \tau \wedge s > \tau) & \neg(s = \tau \wedge s \neq \tau) \\ (s \leq \tau \vee s > \tau) & (s = \tau \vee s \neq \tau) \end{array}$$

Obe doterajšie diskriminácie testujú známe hodnoty.

6. Priradujúce diskriminácie

6.1. Priradenie

III.3 Priradenie

CL umožňuje *priradiť* hodnotu termu *novej* premennej

$$\dots \leftarrow \dots \wedge \tau = x$$

- nová premenná na *pravej strane* rovnosti (ako v query)
- τ je ľubovoľný term so známou hodnotou (zľava doprava)

Diskriminácia s jediným prípadom (vždy pravdivým). Vždy platí:

$$\exists x(\tau = x)$$

Príklady:

$$\begin{array}{l} n! = 1 \quad \leftarrow n = 0 \\ n! = n \cdot m! \quad \leftarrow n \neq 0 \wedge n \div 1 = m \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \text{gcd}(x, y) = y \quad \leftarrow x = 0 \\ \text{gcd}(x, y) = \text{gcd}(x_1, y_1) \quad \leftarrow x \neq 0 \wedge y \bmod x = x_1 \wedge x = y_1 \end{array}$$

Premenné v *deklaratívnych* jazykoch pomenúvajú *hodnoty*

Premenné v *imperatívnych* jazykoch pomenúvajú miesta v pamäti, do ktorých je možné ukladať hodnoty

6.2. Monadická diskriminácia

III.4 Monadická diskriminácia – porovnanie so vzorom

Monadická diskriminácia kombinuje test a priradenie

píšeme

$$\dots \leftarrow \tau = 0$$

$$\dots \leftarrow \tau = x + 1$$

namiesto

$$\dots \leftarrow \tau = 0$$

$$\dots \leftarrow \tau \neq 0 \wedge \tau \div 1 = x$$

x je nová premenná, τ je ľubovoľný term

Podmienky sú vzájomne vylučné a pokrývajú všetky prípady:

$$\neg(\tau = 0 \wedge \exists x(\tau = x + 1)) \quad (\tau = 0 \vee \exists x(\tau = x + 1))$$

Rovnosti $\tau = x + 1$ a $\tau = 0$ – porovnanie so vzorom (pattern matching)

Príklad použitia:

$$n! = 1 \quad \leftarrow n = 0$$

$$x^y = 1 \quad \leftarrow y = 0$$

$$n! = n \cdot m! \quad \leftarrow n = m + 1$$

$$x^y = x \cdot x^z \quad \leftarrow y = z + 1$$

III.5 Monadická diskriminácia – dosadenie

Vzory monadickej diskriminácie

$$n! = 1 \quad \leftarrow n = 0$$

$$n! = n \cdot m! \quad \leftarrow n = m + 1$$

môžeme dosadiť namiesto premennej na ľavej strane rovnosti:

$$0! = 1$$

$$x^0 = 1$$

$$(m + 1)! = (m + 1) \cdot m!$$

$$x^{z+1} = x \cdot x^z$$

Monadickú diskrimináciu dosádzajte, iba ak je prvá

Dosaďte buď oba prípady alebo žiadny

III.6 Zovšeobecnená monadická diskriminácia

Zovšeobecnená monadická diskriminácia — skratka kaskády:

$$\begin{array}{ll}
 \dots \leftarrow \tau = 0 & \dots \leftarrow \tau = 0 \\
 \dots \leftarrow \tau = 1 & \dots \leftarrow \tau = x_1 + 1 \wedge x_1 = 0 \\
 \dots \leftarrow \tau = 2 & \dots \leftarrow \tau = x_1 + 1 \wedge x_1 = x_2 + 1 \wedge x_2 = 0 \\
 \vdots & \vdots \\
 \dots \leftarrow \tau = \underline{k-1} & \dots \leftarrow \tau = x_1 + 1 \wedge \dots \wedge x_{k-1} = 0 \\
 \dots \leftarrow \tau = x + \underline{k} & \dots \leftarrow \tau = x_1 + 1 \wedge \dots \wedge x_{k-1} = x + 1
 \end{array}$$

x je nová premenná, k je konštanta, τ je ľubovoľný term

Príklad bez dosadenia

a s dosadením:

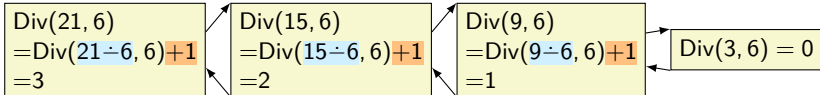
$$\begin{array}{lll}
 \text{fib}_n = 0 & \leftarrow n = 0 & \text{fib}_0 = 0 \\
 \text{fib}_n = 1 & \leftarrow n = 1 & \text{fib}_1 = 1 \\
 \text{fib}_n = \text{fib}_{m+1} + \text{fib}_m & \leftarrow n = m + 2 & \text{fib}_{n+2} = \text{fib}_{n+1} + \text{fib}_n
 \end{array}$$

7. Chvostová rekúzia

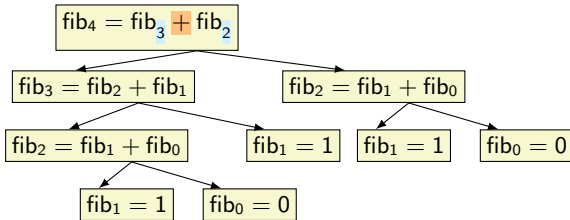
III.7 Rekúzia

Rekúzia je *dvojfázový* proces:

1. príprava rekúziívneho volania
2. použitie jeho výsledku

Výpočet môže byť stromový:

III.8 Rekúzia iteráciou

Jednoduché rekúziívne definície sa dajú počítať imperatívnym cyklom

Príklad 18.

```
n! = 1            ← n ≤ 0      def Fact(x):  
n! = n·(n ÷ 1)! ← n > 0      f = 1  
                                 # f == 0!  
                                 for n in range(1,x+1):  
                                 # f == (n ÷ 1)!  
                                 f = n * f  
                                 # f == n!  
                                 return f
```

Cyklus opakuje — *iteruje* výpočet vo svojom tele

Cyklus = *iterácia*

Namiesto výsledku rekúziívneho volania používa pomocnú premennú

Definícia 19. Funkcia F je definovaná *chvostovou* rekúziou (*tail recursion*), ak každá jej rekurzívna klauzula má tvar:

$$F(x_1, \dots, x_n) = F(\tau_1, \dots, \tau_n) \leftarrow \varphi,$$

kde termy $\tau_1, \dots, \tau_n$ neobsahujú rekurzívne aplikácie F .

Chvostová rekúzia – obzvlášť jednoduchý typ rekúzie:

- za každej podmienky najviac jedno rekurzívne volanie,
- žiadne ďalšie spracovanie výsledku rekurzívneho volania

Dá sa *mechanicky* preložiť do cyklu (a naopak)

Príklad 20.

Tail_fact(n, f) = f	$\leftarrow n = 0$	while $n \neq 0$:
Tail_fact(n, f) = Tail_fact($n \div 1, n \cdot f$)	$\leftarrow n \neq 0$	$f = n * f$
		$n = n - 1$

Kompilátory to vedia, naučme sa to aj my!

7.1. Rekúzia pre cyklus while

$n! = 1$	$\leftarrow n = 0$	def Fact(n):
$n! = n \cdot ((n \div 1)!) \leftarrow n \neq 0$		$f = 1$
		while $n \neq 0$:
		$f = n * f$
		$n = n - 1$
		return f

1. Pythonovský program rozdelíme na 2 časti:

a) inicializácia

$$f = 1$$

b) cyklus a vrátenie výsledku

```

while n != 0:
    f = f * n
    n = n - 1
return f

```

Aký je *matematický* význam tejto časti programu?

- ▶ Funkcia, ktorá každej začiatočnej hodnote n a f priradí koncovú hodnotu f
- ▶ Nazveme ju `While_fact`

III.12 Chvost. rek. pre cyklus `while` — cyklus ako funkcia

2. Naprogramujeme funkciu `While_fact` tak, aby počítala to, čo cyklus:

- Dva argumenty — hodnoty pythonovských premenných n a f
- Aká bude koncová hodnota f , keď hodnota $n = 0$?
Rovnaká ako začiatočná hodnota f
- Aká bude koncová hodnota f , keď hodnota $n \neq 0$?
  - a) Vykoná sa telo cyklu $\Rightarrow$ nové hodnoty premenných n a f
  - b) Cyklus sa zopakuje s novými hodnotami

`While_fact`(nová hodnota n , nová hodnota f)

$$\text{While\_fact}(n, f) = \overbrace{\text{While\_fact}(n_1, f_1)}^{\text{opakovanie}} \leftarrow \overbrace{n \neq 0}^{\text{podmienka}} \wedge \underbrace{f \cdot n = f_1 \wedge n \div 1 = n_1}_{\text{telo cyklu}}$$

$$\text{While\_fact}(n, f) = \underbrace{f}_{\text{výsledok}} \leftarrow \underbrace{n = 0}_{\text{negácia podmienky}}$$

Invariant:

$$\forall f (\text{While\_fact}(n, f) = f \cdot n!)$$

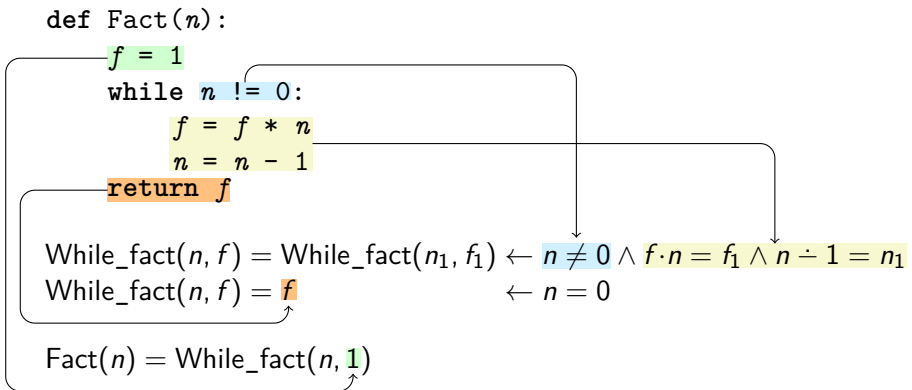
III.13 Chvost. rek. pre cyklus while – inicializácia

3. Inicializácia a spustenie cyklu

- Hlavná funkcia Fact spustí simuláciu cyklu s počiatočnými hodnotami premenných n a f .

$$\text{Fact}(n) = \text{While\_fact}(n, 1)$$

III.14 Chvost. rek. pre cyklus while – rekapitulácia

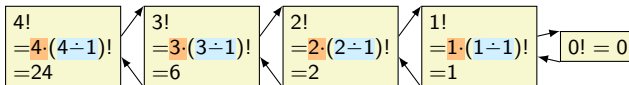

Stručnejšie a elegantnejšie s monadickou diskrimináciou:

$$\begin{aligned} \text{While\_fact}(n + 1, f) &= \text{While\_fact}(n, f \cdot (n + 1)) \\ \text{While\_fact}(0, f) &= f \end{aligned}$$

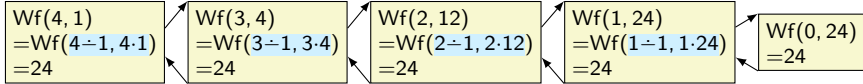
III.15 Chvostová rekúzia pre cyklus while – výpočet

Priebeh výpočtu obyčajnej definície $n!$:

Priebeh výpočtu Fact pomocou While_fact (skrátene na Wf):

Fact(4) = Wf(4, 1) →

While_fact: *chvostová* rekurzia

- Žiadne výpočty po návrate z rekurzívneho volania
- Nepotrebuje zásobník

III.16 Chvostová rekurzia — príklad z minulého cvičenia

Chvostovú rekuziu ste použili už na minulom cvičení pri programovaní funkcie

$$\text{Sqrt}_0(x) = y \leftrightarrow x = y^2 \vee \forall z \neg (x = z^2) \wedge y = 0$$

- Aký cyklus ste simulovali?
- Ako ste funkciu Sqrt_0 naprogramovali?
- Akú vlastnosť (invariant) má pomocná funkcia simulujúca cyklus?

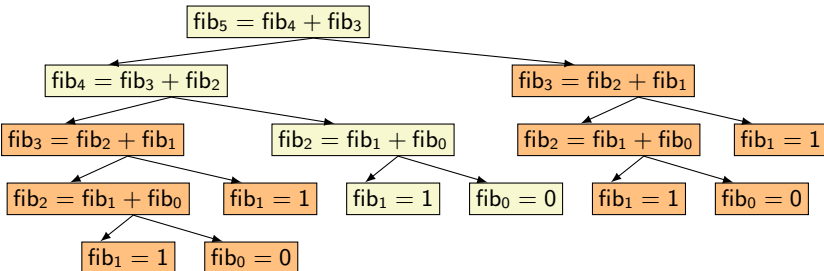
7.2. Efektívny výpočet Fibonacciho postupnosti

III.17 Fibonacciho postupnosť *neefektívne*

Na pripomenutie: n -tý prvok Fibonacciho postupnosti

$$\text{fib}_0 = 0 \quad \text{fib}_1 = 1 \quad \text{fib}_{n+2} = \text{fib}_{n+1} + \text{fib}_n$$

Výpočet obyčajnou rekuziou je veľmi neefektívny:

Zhruba fib_{n+2} rekurzívnych volaní

fib_n rastie ako ϕ^n , $\phi = (\sqrt{5} - 1)/2 \doteq 1.618$ — exponenciálne

III.18 Fibonacciho postupnosť a králiky

Efektívny výpočet fib_n – zdola nahor:

- pamätáme si dva prvky postupnosti (na začiatku prvé dva)
  - počítame nasledujúci prvok
- ⇒ stačí $n \div 1$ krokov

Analógia — množenie králikov:

- Dostali sme 1 pár králičích mláďat.
- Za 1 rok:
  - každý pár dospelých králikov vychová 1 pár mláďat;
  - každé mláďa narodené predchádzajúci rok dospeje.
- Koľko párov dospelých králikov máme po n rokoch?

rok	mláďatá	dospelí	rok	mláďatá	dospelí
0	1	$0 = \text{fib}_0$	$i+1$	$m = \text{fib}_i$	$d = \text{fib}_{i+1}$
1	$0 = \text{fib}_0$	$1 = \text{fib}_1$	$i+2$	$d = \text{fib}_{i+1}$	$m+d = \text{fib}_{i+2}$
2	$1 = \text{fib}_1$	$1 = \text{fib}_2$			
3	$1 = \text{fib}_2$	$2 = \text{fib}_3$			
4	$2 = \text{fib}_3$	$3 = \text{fib}_4$			
5	$3 = \text{fib}_4$	$5 = \text{fib}_5$			

III.19 Fibonacciho postupnosť efektívne imperatívne

```
def Fib(n):
    if n = 0:
        return 0
    else:
        n = n - 1
        m = 0 # fib0
        d = 1 # fib1
        while n != 0:
            # m = fibi ∧ d = fibi+1
            m1 = d
```

```

    d1 = m + d
    m = m1
    d = d1
    # m = fibi+1 ∧ d = fibi+2
    n = n - 1
return d

```

III.20 Fibonacciho postupnosť efektívne deklaratívne

- Chvostová rekúzia pre cyklus while:

$$\text{While\_fib}(n, m, d) = \text{While\_fib}(n - 1, m_1, d_1) \quad \leftarrow n \neq 0 \wedge d = m_1 \wedge d + m = d_1$$

$$\text{While\_fib}(n, m, d) = d \quad \leftarrow n = 0$$

Stručnejšie:

$$\text{While\_fib}(n + 1, m, d) = \text{While\_fib}(n, d, d + m)$$

$$\text{While\_fib}(0, m, d) = d$$

Invariant:

$$\forall i (\text{While\_fib}(n, \text{fib}_i, \text{fib}_{i+1}) = \text{fib}_{n+i+1})$$

- Úvodné testy, inicializácia a spustenie cyklu:

$$\begin{array}{l|l} \text{Fib}(n) = 0 & \leftarrow n = 0 \\ \text{Fib}(n) = \text{While\_fib}(n - 1, 0, 1) & \leftarrow n \neq 0 \end{array} \quad \left| \begin{array}{l} \text{Fib}(0) = 0 \\ \text{Fib}(n + 1) = \text{While\_fib}(n, 0, 1) \end{array} \right.$$

7.3. Rekúzia pre cyklus for

III.21 Spätná chvostová rekúzia pre cyklus for

Výpočet faktoriálu cyklom for:

```

def Fact(n):
    f = 1
    for i in range(1, n+1):
        f = f * i
    return f

```

Deklaratívne:

- Cyklu `for` zodpovedá *spätná rekúzia* — rekurzívna premenná i rastie, kým neprekročí vopred danú hranicu (n)

$$\text{For\_fact}(i, n, f) = \text{For\_fact}(i + 1, n, f \cdot i) \leftarrow i \leq n$$

$$\text{For\_fact}(i, n, f) = f \leftarrow i > n$$

- Inicializácia premenných a štart cyklu:

$$\text{Fact}(n) = \text{For\_fact}(1, n, 1)$$

III.22 Spätná vs. primitívna rekúzia

Spätná rekúzia, napríklad

$$\text{For\_fact}(i, n, f) = \text{For\_fact}(i + 1, n, f \cdot i) \leftarrow i \leq n$$

$$\text{For\_fact}(i, n, f) = f \leftarrow i > n,$$

sa dá ľahko nahraďiť primitívnou rekúziou (rekurzívny argument klesá o 1). Ako?

IV. prednáška

Binárna číselná sústava

Párovanie

11. marca 2014

7.4. Opakovanie

IV.1 Opakovanie: Priradujúce diskriminácie

Priradenie

Premenná ako skratka za hodnotu termu

$$\begin{aligned} F(n) &= 1 && \leftarrow n = 0 \\ F(n) &= n \cdot F(m) && \leftarrow n \neq 0 \wedge n - 1 = m \end{aligned}$$

Monadická diskriminácia

Kombinácia testu na 0 a priradenia s odčítaním 1

Zapísaná formou porovnania so vzorom

$$\begin{array}{l|l} F(n) = 1 & \leftarrow n = 0 \\ F(n) = n \cdot F(m) & \leftarrow n = m + 1 \end{array} \quad \left| \quad \begin{array}{l} F(0) = 1 \\ F(m + 1) = (m + 1) \cdot F(m) \end{array}$$

Zovšeobecnená monadická diskriminácia

Skratka kaskády monadických diskriminácií

$$\begin{array}{l|l} F(n) = 0 & \leftarrow n = 0 \\ F(n) = 1 & \leftarrow n = 1 \\ F(n) = F(m + 1) + F(m) & \leftarrow n = m + 2 \end{array} \quad \left| \quad \begin{array}{l} F(0) = 0 \\ F(1) = 1 \\ F(n + 2) = F(n + 1) + F(n) \end{array}$$

IV.2 Opakovanie: Chvostová rekúzia

Chvostová rekúzia

$$\begin{aligned} F(x, y, z) &= \dots && \leftarrow \dots \\ F(x, y, z) &= {}_0F(\dots, \dots, \dots)_0 && \leftarrow \dots \end{aligned}$$

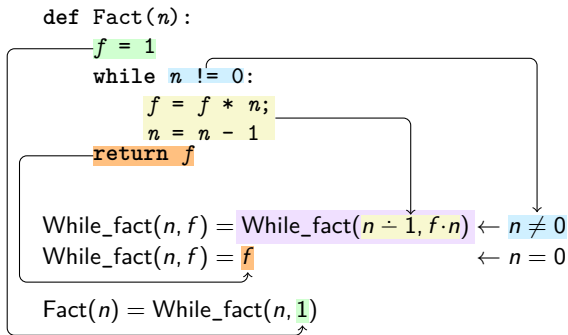

- Hodnota funkcie v rekurzívnom prípade = hodnote rekurzívneho volania b
- Výpočty iba v argumentoch rekurzívneho volania
- Pri výpočte nie je potrebný zásobník
- Do strojového kódu sa kompiluje ako cyklus

IV.3 Opakovanie: Chvostová rekurzia a cyklus while

Cyklus while ~ chvostová rekurzia riadená podmienkou cyklu

- premenné v cykle ~ argumenty funkcie
- inicializácia ~ volanie simulačnej funkcie hlavnou funkciou

IV.4 Opakovanie: Chvostová rekurzia a for

Cyklus for ~ spätná chvostová rekurzia

- premenné v cykle ~ argumenty funkcie
- inicializácia ~ volanie simulačnej funkcie hlavnou funkciou

```
def Fact(n):
    f = 1
    for i in range(1, n+1):
        f = f * i
    return f
```

$\text{For\_fact}(i, n, f) = \text{For\_fact}(i+1, n, f \cdot i) \leftarrow i \leq n$ $i \leq n \rightarrow$
 $\text{For\_fact}(i, n, f) = f$ $\leftarrow i > n$ $n+1 - (i+1) < n+1 - i$
 $\text{Fact}(n) = \text{For\_fact}(1, n, 1)$

8. Binárna číselná sústava

IV.5 Binárna číselná sústava

- Každé prirodzené číslo sa dá zapísať postupnosťou číslic 0 a 1 v *binárnej* (dvojkovej) sústave (podobne ako číslicami 0 až 9 v desiatkovej sústave)
- Napríklad

$$13 = 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = (1101)_b$$

- Vo všeobecnosti

$$\sum_{i=0}^k d_i \cdot 2^i = (d_k d_{k-1} \dots d_1 d_0)_b, \quad 0 \leq d_i < 2$$

- Zápis nie je jednoznačný — môžeme pridať ľubovoľne veľa 0 pred číslicu najvyššieho rádu:

$$\begin{aligned}
 & (d_k d_{k-1} \dots d_1 d_0)_b = \\
 & = (0d_k d_{k-1} \dots d_1 d_0)_b = \\
 & = (00d_k d_{k-1} \dots d_1 d_0)_b = \\
 & = \dots
 \end{aligned}$$

IV.6 Binárny zápis a Hornerova schéma

- Algebraické vyjadrenie binárneho zápisu:

$$13 = 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0$$

môžeme previesť do Hornerovej schémy:

$$13 = (((0 \cdot 2 + 1) \cdot 2 + 1) \cdot 2 + 0) \cdot 2 + 1$$

- Všeobecne:

$$\sum_{i=0}^k d_i \cdot 2^{i-1} = (((\dots (0 \cdot 2 + d_k) \dots) \cdot 2 + d_1) \cdot 2 + d_0$$

8.1. Binárne konštruktory

IV.7 Binárne konštruktory

- Zadefinujme

$$S_0(n) = 2 \cdot n + 0$$

$$S_1(n) = 2 \cdot n + 1$$

- Potom môžeme zapísať

$$13 = 01101$$

$$= (((0 \cdot 2 + 1) \cdot 2 + 1) \cdot 2 + 0) \cdot 2 + 1$$

$$= S_1(((0 \cdot 2 + 1) \cdot 2 + 1) \cdot 2 + 0)$$

$$= S_1 S_0((0 \cdot 2 + 1) \cdot 2 + 1)$$

$$= S_1 S_0 S_1(0 \cdot 2 + 1)$$

$$= S_1 S_0 S_1 S_1(0)$$

$$\sum_{1 \leq i \leq k} d_i \cdot 2^i = 0d_k \dots d_2 d_1$$

$$= (((\dots (0 \cdot 2 + d_k) \dots) \cdot 2 + d_2) \cdot 2 + d_1)$$

$$= S_{d_1}(\dots (0 \cdot 2 + d_k) \dots) \cdot 2 + d_2$$

$$= S_{d_1} S_{d_2}(\dots (0 \cdot 2 + d_k) \dots)$$

$$= S_{d_1} S_{d_2} \dots S_{d_{k-1}}(0 \cdot 2 + d_k)$$

$$= S_{d_0} S_{d_1} \dots S_{d_k}(0)$$

- Takže:

$$S_0(n) = n0$$

$$S_1(n) = n1$$

- Funkcie S_0 a S_1 nazývame *binárne konštruktory*

8.2. Binárna diskriminácia

IV.8 Testovanie binárneho zápisu

Dané je číslo $n = 0d_k \dots d_2 d_1 d_0 = \sum_{i=0}^k d_i \cdot 2^i$, $0 \leq d_i < 2$.

1. Ako potom určíme najmenej významnú číslicu čísla n ?

$$\blacktriangleright \text{Lsb}(n) = d_0 = n \bmod 2$$

2. Ako určíme číslo, ktoré vznikne z n odobratím najmenej významnej číslice?

$$\blacktriangleright \text{Msbs}(n) = 0d_k \dots d_1 = \sum_{i=1}^k d_i \cdot 2^i = n \div 2$$

Naprogramujme zmenu najmenej významnej binárnej číslice:

$$\blacktriangleright \text{Flip\_lsb}(n) = 2 * \text{Msbs}(n) + (1 \div \text{Lsb}(n))$$

V CL existuje názornejší spôsob...

IV.9 Binárna diskriminácia

CL pozná *binárnu diskrimináciu*:

$\blacktriangleright$ Každé číslo sa dá rozdeliť na najmenej významnú binárnu číslicu a významnejší zvyšok m

$$\dots \leftarrow \tau = m\mathbf{0}$$

$$\dots \leftarrow \tau = S_0(m)$$

$$\dots \leftarrow \tau = m\mathbf{1}$$

$$\dots \leftarrow \tau = S_1(m)$$

τ je term so známou hodnotou, m je nová premenná

Tieto prípady pokrývajú všetky možnosti

$$\exists m(n = m\mathbf{0}) \vee \exists m(n = m\mathbf{1})$$

a sú vzájomne výlučné:

$$\neg(\exists m(n = m\mathbf{0}) \wedge \exists m(n = m\mathbf{1}))$$

IV.10 Použitie binárnej diskriminácie

v tele klauzuly

$$\text{Flip\_lsb}(n) = m1 \leftarrow n = m0$$

$$\text{Flip\_lsb}(n) = m0 \leftarrow n = m1$$

v argumente funkcie

$$\text{Flip\_lsb}(m0) = m1$$

$$\text{Flip\_lsb}(m1) = m0$$

Počítajme:

$$\text{Flip\_lsb}(5) = \text{Flip\_lsb}(21) = 20 = 4$$

$$\text{Flip\_lsb}(6) = \text{Flip\_lsb}(30) = 31 = 7$$

8.3. Binárna rekurgia

IV.11 Počet číslic binárneho zápisu

Naprogramujme $\text{Len}(n)$ – počet binárnych číslic čísla n pomocou binárnej diskriminácie:

$$\text{Len}(n0) = 1 + \text{Len}(n)$$

$$\text{Len}(n1) = 1 + \text{Len}(n)$$

Počítajme:

$$\text{Len}(5) = \text{Len}(21) = 1 + \text{Len}(2) = 1 + \text{Len}(10) =$$

$$= 1 + 1 + \text{Len}(1) = 1 + 1 + \text{Len}(01) =$$

$$= 1 + 1 + 1 + \text{Len}(0) = 1 + 1 + 1 + \text{Len}(00) =$$

$$= 1 + 1 + 1 + 1 + \text{Len}(0) = 1 + 1 + 1 + 1 + \text{Len}(00) = \dots$$

S nulou opatrne a s nepresnými zadaniami tiež!

IV.12 Binárna rekurgia

Binárna rekurgia – argument rekurzívneho volania je pôvodný argument *bez* poslednej (najmenej významnej) binárnej číslice:

$$F(n, \dots) = \dots \leftarrow n = m0 \wedge m = 0$$

$$F(n, \dots) = \dots F(m, \dots) \dots \leftarrow n = m0 \wedge m > 0$$

$$F(n, \dots) = \dots F(m, \dots) \dots \leftarrow n = m1$$

alebo s dosadením:

$$\begin{aligned}
F(m0, \dots) &= \dots && \leftarrow m = 0 \\
F(m0, \dots) &= \dots F(m, \dots) \dots && \leftarrow m > 0 \\
F(m1, \dots) &= \dots F(m, \dots) \dots
\end{aligned}$$

Platí

$$m > 0 \rightarrow m < m0 = 2 \cdot m + 0, \quad m < m1 = 2 \cdot m + 1,$$

⇒ Binárna rekúzia je špeciálny prípad všeobecnej rekúzie

IV.13 Binárna rekúzia — príklad a dĺžka rekúzie

Naprogramujme $\text{Len}(n)$ — najmenší počet binárnych konštruktorov potrebných na vytvorenie čísla n z čísla 0:

$$\begin{aligned}
\text{Len}(m0) &= 0 && \leftarrow m = 0 \\
\text{Len}(m0) &= 1 + \text{Len}(m) && \leftarrow m > 0 \\
\text{Len}(m1) &= 1 + \text{Len}(m)
\end{aligned}$$

Koľko krokov môže najviac mať binárna rekúzia pre n ? $\text{Len}(n)$

Ktorá analytická funkcia tomu približne zodpovedá? $\log_2 n$

8.4. Aritmetické operácie na binárnom zápise čísel

IV.14 Efektívna aritmetika s veľkými číslami

Neefektívna definícia aritmetickej operácie:

počet krokov = hodnota niektorého argumentu

Napríklad násobenie primitívnou rekúziou

$$\begin{aligned}
\text{Mul}(x, 0) &= 0 \\
\text{Mul}(x, y + 1) &= x + \text{Mul}(x, y)
\end{aligned}$$

Efektívna definícia aritmetickej operácie:

počet krokov = počet číslic (logaritmus) niektorého argumentu

- Napríklad binárnou rekúziou
- Podobný princíp ako aritmetika v desiatkovom zápise (základná škola), ale menej číslic

IV.15 Nasledovník na binárnom zápise

Začnime nasledovníkom (successor): funkcia $\text{Succ}(x) = x + 1$

x	0	01	1	01	2	010	3	011	4	0100	5	0101	6	0110	...
$x + 1$	1	01	2	010	3	011	4	0100	5	0101	6	0110	7	0111	...

Príklady:

$$\begin{array}{r}
 0 \\
 + 01 \\
 \hline
 01
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 0100 = 4 \\
 + 01 \\
 \hline
 0101 = 5
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 0101 = 5 \\
 + 01 \\
 \hline
 0110 \\
 + 010 \\
 \hline
 0110 = 6
 \end{array}$$

Zovšeobecnenie:

$$\begin{array}{r}
 0 \\
 + 01 \\
 \hline
 01
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 x0 \\
 + 01 \\
 \hline
 x1
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 x1 \\
 + 01 \\
 \hline
 x \\
 + 010 \\
 \hline
 (x + 1)0
 \end{array}$$

IV.16 Nasledovník na binárnom zápise

Algebraické odvodenie

- predpokladáme, že $\text{Succ}(n)$ počíta $n + 1$
- hľadáme vyjadrenie zamýšľaného výsledku iba použitím:
  - čísla 0
  - binárnych konštruktorov $S_0(n) = n0$ a $S_1(n) = n1$
  - rekurzie so zvyšnými číslicami binárneho zápisu

$$\text{Succ}(x0) = x0 + 1 = (2 \cdot x + 0) + 1 = 2 \cdot x + 1 = x1$$

$$\begin{aligned}
 \text{Succ}(x1) &= x1 + 1 = (2 \cdot x + 1) + 1 = 2 \cdot (x + 1) = (x + 1)0 \\
 &= (\text{Succ}(x))0
 \end{aligned}$$

Klauzálna definícia použitím binárnej rekurzie:

$$\begin{array}{l}
 \text{Succ}(x) = v1 \quad \leftarrow x = v0 \\
 \text{Succ}(x) = (\text{Succ}(v))0 \quad \leftarrow x = v1
 \end{array}
 \quad \Bigg| \quad
 \begin{array}{l}
 \text{Succ}(v0) = v1 \\
 \text{Succ}(v1) = (\text{Succ}(v))0
 \end{array}$$

IV.17 Sčítanie na binárnom zápise

Príklady sčítania:

$$\begin{array}{r} 0 \\ + 010 \\ \hline 010 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 011 \\ + 0110 \\ \hline 01001 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 011 \\ + 011 \\ \hline 0110 \end{array}$$

Zovšeobecnenie:

	00		$y > 0$	
	$+ y$		$\downarrow$	
	y			
$x > 0 \rightarrow$	$x0$		$x0$	$x0$
	$+ 00$	$+$	$y0$	$+ y1$
	$x0$		$(x + y)0$	$?$
	$x1$		$x1$	$x1$
	$+ 00$	$+$	$y0$	$+ y1$
	$x1$		$?$	$?$

IV.18 Sčítanie na binárnom zápise

Klauzálna definícia binárnou rekurziou s dvojitou binárnou diskrimináciou

Odvodíme podľa príkladu z predchádzajúcej snímky alebo algebraicky použitím:

- čísla 0, binárnych konštruktorov $S_0(n) = n0$ a $S_1(n) = n1$
- nasledovníka
- rekurzie so zvyšnými číslicami binárneho zápisu

$$\begin{aligned}
\text{Add}(x0, y0) &= 0 + y0 = y0 \quad \leftarrow x = 0 \\
\text{Add}(x0, y1) &= 0 + y1 = y1 \quad \leftarrow x = 0 \\
\text{Add}(x0, y0) &= x0 + y0 = x1 \quad \leftarrow x > 0 \wedge y = 0 \\
\text{Add}(x0, y0) &= x0 + y0 = (2 \cdot x + 0) + (2 \cdot y + 0) = 2 \cdot (x + y) = \\
&= (x + y)0 = (\text{Add}(x, y))0 \quad \leftarrow x > 0 \wedge y > 0 \\
\text{Add}(x0, y1) &= x1 + y0 = (2 \cdot x + 0) + (2 \cdot y + 1) = 2 \cdot (x + y) + 1 = \\
&= (x + y)1 = (\text{Add}(x, y))1 \quad \leftarrow x > 0 \\
\text{Add}(x1, y0) &= x1 + 0 = \dots \quad \leftarrow y = 0 \\
\text{Add}(x1, y0) &= x1 + y0 = \dots \text{Add}(x, y) \dots \quad \leftarrow y > 0 \\
\text{Add}(x1, y1) &= x1 + y1 = \dots \text{Add}(x, y) \dots
\end{aligned}$$

IV.19 Násobenie na binárnom zápise

Algebraické odvodenie:

$$\begin{aligned}
\text{Mul}(x0, y) &= 0 \cdot y = 0 \quad \leftarrow x = 0 \\
\text{Mul}(x0, y) &= x0 \cdot y = (2 \cdot x + 0) \cdot y = 2 \cdot x \cdot y = \\
&= \dots \text{Mul}(x, y) \dots \quad \leftarrow x > 0 \\
\text{Mul}(x1, y) &= x1 \cdot y = (2 \cdot x + 1) \cdot y = \dots \text{Mul}(x, y) \dots
\end{aligned}$$

9. Párovanie

9.1. Kódovanie dátových štruktúr

IV.20 Dátové štruktúry

- Programy zriedka operujú iba na číslach
- Zvyčajne používame dátové štruktúry, napríklad ...
- Funkcie v CL pracujú iba s prirodzenými číslami (s ľubovoľnou presnosťou)
- Najjednoduchšia dátová štruktúra: *usporiadaná dvojica*
  - Umožňuje vybudovať väčšinu prakticky potrebných dátových štruktúr (uvidíme neskôr)

- Ako zakódujeme usporiadané dvojice v CL?

9.2. Párovacie funkcie

IV.21 Kódovanie usporiadaných dvojíc — párov

Ako zakódujeme usporiadané dvojice (páry) v CL?

- Každému páru (x, y) jednoznačne priradíme číslo $P(x, y)$
  - Potom môžeme z čísla dekodovať dvojicu
- $P(x, y)$ je teda *injektívna* funkcia z $\mathbb{N} \times \mathbb{N}$ do $\mathbb{N}$
- Výhodné je, ak niektorému číslu (napr. 0) nie je priradená dvojica
  - také číslo je *atóm*
  - môže predstavovať None
 a všetky ostatné čísla predstavujú dvojice
- $P(x, y)$ je teda *surjektívna* funkcia z $\mathbb{N} \times \mathbb{N}$ na $\mathbb{N} \setminus \{0\}$
- Súhrnne $P: \mathbb{N} \times \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N} \setminus \{0\}$ je *bijektívna* funkcia

IV.22 Párovacie funkcie

Definícia 21. *Párovacou funkciou* nazývame každé zobrazenie $P: \mathbb{N}^2 \rightarrow \mathbb{N} \setminus \{0\}$, pre ktoré platí:

- injektívnosť:

$$P(x, y) = P(u, v) \rightarrow x = u \wedge y = v$$

- surjektívnosť:

$$x = 0 \vee \exists u \exists v (x = P(u, v))$$

- pár je väčší ako jeho zložky:

$$x < P(x, y) \wedge y < P(x, y)$$

- Párovacích funkcií je nekonečne veľa
- Napríklad:

– modifikovaná Cantorova funkcia

$x \setminus y$	0	1	2	3	4	...
0	1	2	4	7	11	...
1	3	5	8	12	17	...
2	6	9	13	18	24	...
3	10	14	19	25	31	...
4	15	20	26	32	40	...
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮

$$J'(x, y) = \frac{d \cdot (d+1)}{2} + x + 1$$

← $x+y=d$

– modifikované „zipsovanie“ binárnych zápisov

$x \setminus y$	0	1	2	3	4	...
0	1	3	9	11	33	...
1	2	4	10	12	34	...
2	5	7	13	15	37	...
3	6	8	14	16	38	...
4	17	19	25	27	49	...
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮

$$P'_b(x, y) = P_b(x, y) + 1$$

$$P_b(x, y) = 0 \leftarrow x+y=0$$

$$P_b(x, y) = 4 \cdot P_b(x \div 2, y \div 2) + 2 \cdot (y \bmod 2) + x \bmod 2$$

← $x+y \neq 0$

9.2.1. Párovacia funkcia CL

IV.24 Párovacia funkcia CL

Párovacia funkcia zabudovaná v CL:

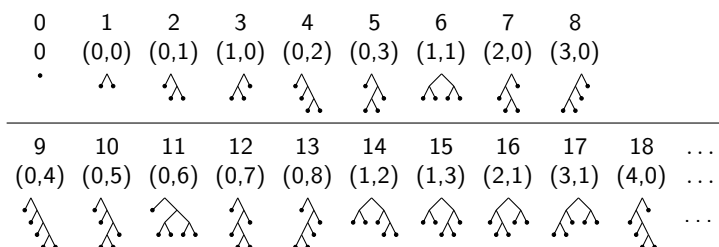
- Zapisuje sa binárnym operátorom , (čiarka)
- Založená na očíslovaní binárnych stromov
- Na aplikáciu párovacej funkcie sa pozeráme ako na vytvorenie stromu z dvoch podstromov
- Požadujeme, aby $t < s$ práve vtedy, keď
  - t má menej uzlov ako s , alebo

- $t = x, y$ má rovnaký počet uzlov ako $s = u, v$
  - * $x < u$ alebo
  - * $x = u$ a $y < v$.

IV.25 Párovacia funkcia CL

- Kombináciou predchádzajúcej vlastnosti so základnými párovacími vlastnosťami dostaneme nasledovné číslovanie stromov:

- Fragment tabuľky párovacej funkcie (,):

$x \setminus y$	0	1	2	3	4	...
0	1	2	7	8	18	...
1	3	6	16	17	46	...
2	4	14	42	44	131	...
3	5	15	43	45	132	...
4	9	37	121	126	399	...
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮

IV.26 Párovacia funkcia CL

- Syntax operátora (,) v CL:
  - najnižšia priorita: $1 + 2, 3 + 4 \equiv ((1 + 2), (3 + 4))$
  - implicitne sa zátvorkuje doprava: $1, 2, 3, 4 \equiv 1, (2, (3, 4))$
- Výpočet založený na Catalanových číslach, náročný
- Párovacia funkcia sa počíta „lenivo“

- iba keď je naozaj požadovaná číselná hodnota
- inak si CL pamätá pôvodnú dvojicu čísel

- Projekčné funkcie:

- $H(x)$ vráti prvú zložku (hlavu, head) páru x (alebo 0 ak $x = 0$)
- $T(x)$ vráti druhú zložku (chvost, tail) páru x (alebo 0 ak $x = 0$)

Platí teda:

$$\begin{array}{ll} H(u, v) = u & H(0) = 0 \\ T(u, v) = v & T(0) = 0 \end{array}$$

IV.27 Usporiadané n -tice

- Párovacia funkcia kóduje usporiadané dvojice čísel
- Usporiadané trojice kódujeme vnorením dvojíc doprava

$$x_1, (x_2, x_3) \equiv x_1, x_2, x_3$$

Všimnite si implicitné zátvorkovanie doprava

- Usporiadané n -tice:

$$x_1, (x_2, (x_3, \dots (x_{n-1}, x_n) \dots)) \equiv x_1, x_2, x_3, \dots, x_{n-1}, x_n$$

9.2.2. Programovanie s párovacou funkciou

IV.28 Programovanie s párovacou funkciou

- Pár vytvoríme termom „ σ, τ “
- Párová diskriminácia:

$$\begin{array}{l} \dots \leftarrow \tau = 0 \\ \dots \leftarrow \tau = u, v \end{array}$$

Druhý prípad priradí zložky páru do nových premenných u a v

- Párová diskriminácia je skratkou za:

$$\dots \leftarrow \tau = 0$$

$$\dots \leftarrow \tau \neq 0 \wedge H(\tau) = u \wedge T(\tau) = v$$

- Projekcie H a T *nebudeme* používať

IV.29 Programovanie s párovacou funkciou — príklad

- Príklad: funkcia počítajúca n -tý a $(n+1)$ -ý prvok Fibonacciho postupnosti: $\text{Twofib}(n) = (\text{fib}_n, \text{fib}_{n+1})$

$$\text{Twofib}(0) = 0, 1$$

$$\text{Twofib}(n+1) = 0 \quad \leftarrow \text{Twofib}(n) = 0$$

$$\text{Twofib}(n+1) = b, a+b \quad \leftarrow \text{Twofib}(n) = a, b$$

- Prípád v druhej klauzule *nemôže* nastať

Môžeme ju vynechať, CL si výsledok 0 doplní *defaultom*

$$\text{Twofib}(0) = 0, 1$$

$$\text{Twofib}(n+1) = b, a+b \quad \leftarrow \text{Twofib}(n) = a, b$$

- Defaultsy slúžia pre prípady, keď výpočet *nemá zmysel*

Nevynechávajúte klauzuly, keď funkcia vracia 0 ako riadny, očakávaný výsledok!

IV.30 Programovanie s párovacou funkciou — výpočet

$$\text{Twofib}(0) = 0, 1$$

$$\text{Twofib}(n+1) = b, a+b \quad \leftarrow \text{Twofib}(n) = a, b$$

- Výpočet:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{Twofib}(5) & = & 5, 8 \\
 & \downarrow & \uparrow \\
 \text{Twofib}(4) & = & 3, 5 \\
 & \downarrow & \uparrow \\
 \text{Twofib}(3) & = & 2, 3 \\
 & \downarrow & \uparrow \\
 \text{Twofib}(2) & = & 1, 2 \\
 & \downarrow & \uparrow \\
 \text{Twofib}(1) & = & 1, 1 \\
 & \downarrow & \nearrow \\
 \text{Twofib}(0) & = & 0, 1
 \end{array}$$

- CL nepočíta číselnú hodnotu párovacej funkcie, pokiaľ to nie je nevyhnutné

V pamäti vytvorí pascalovský record

9.2.3. Tupling

IV.31 Tupling

- Pomocou párovania môžeme súčasne počítať funkcie,
  - ktoré majú podobnú štruktúru (diskriminácie, rekurzívne argumenty)
  - a ich výsledky potrebujeme súčasne

Technika sa nazýva *tupling*

- Napríklad celočíselné delenie a zvyšok:

$$\begin{array}{lcl}
 x \div y = 0 & \leftarrow & y = 0 \\
 x \div y = 0 & \leftarrow & y \neq 0 \wedge x < y \\
 x \div y = ((x \div y) \div y) + 1 & \leftarrow & y \neq 0 \wedge x \geq y \\
 x \bmod y = 0 & \leftarrow & y = 0 \\
 x \bmod y = x & \leftarrow & y \neq 0 \wedge x < y \\
 x \bmod y = (x \div y) \bmod y & \leftarrow & y \neq 0 \wedge x \geq y
 \end{array}$$

spojíme do jednej funkcie

$$\text{Divmod}(x, y) = x \div y, x \bmod y$$

IV.32 Tupling

- Spojená funkcia:

$$\text{Divmod}(x, y) = 0, 0 \leftarrow y = 0$$

$$\text{Divmod}(x, y) = 0, x \leftarrow y \neq 0 \wedge x < y$$

$$\text{Divmod}(x, y) = q + 1, r \leftarrow y \neq 0 \wedge x \geq y \wedge \text{Divmod}(x \dot{-} y, y) = q, r$$

V. prednáška

Zoznamy.

Chvostová rekúzia a tupling na zoznamoch

17. marca 2014

10. Zoznamy

V.1 Opakovanie

Párovacia funkcia:

- Operátor $(\cdot, \cdot)$ (čiarka)
  - najnižšia priorita: $1 + 2, 3 + 4 \equiv ((1 + 2), (3 + 4))$
  - implicitne sa zátvorkuje doprava: $1, 2, 3, 4 \equiv 1, (2, (3, 4))$
- Vlastnosti:
  - injektívnosť: $(x, y) = (u, v) \rightarrow x = u \wedge y = v$
  - surjektívnosť z $\mathbb{N} \times \mathbb{N}$ na $\mathbb{N} \setminus \{0\}$: $x = 0 \vee \exists u \exists v (x = (u, v))$
  - pár je väčší ako jeho zložky: $x < (x, y) \wedge y < (x, y)$
- Párová diskriminácia:

$$\dots \leftarrow \tau = 0$$

$$\dots \leftarrow \tau = u, v$$

Druhý prípad priradí zložky páru do nových premenných u a v

- Párovacia funkcia sa počíta „lenivo“
  - iba keď je naozaj požadovaná číselná hodnota
  - inak si CL pamätá pôvodnú dvojicu čísel

10.1. Kódovanie konečných postupností

V.2 Kódovanie konečných postupností

- Jedna z najbežnejších úloh: spracovať postupnosť dát
  - Napríklad spočítať priemerný počet bodov z testu
- Ako zakódujeme postupnosti *ľubovoľných čísel ľubovoľnej dĺžky* (vopred neznámej)?
  - Napríklad postupnosť *8, 24, 0, 14, 30, 6* alebo postupnosť *1, 3, 5, 7*

V.3 Kódovanie konečných postupností

- Ak vopred poznáme spracovávané čísla, mohli by sme ich postupnosť zakódovať v m -árnej sústave, pre m väčšie ako všetky čísla
  - Napr. z testu dá získať najviac 30 bodov $\implies m \geq 31$
- Kódovanie postupnosti $x_1, x_2, x_3, \dots, x_n$:

$$x_n \cdot m^{n-1} + \dots + x_3 \cdot m^2 + x_2 \cdot m^1 + x_1 \cdot m^0$$

- Napríklad kódom postupnosti *8, 24, 0, 14, 30, 6* by bolo číslo

$$6 \cdot 31^5 + 30 \cdot 31^4 + \dots + 14 \cdot 31^3 + 0 \cdot 31^2 + 24 \cdot 31^1 + 8 \cdot 31^0$$

- Problematické: vopred známe maximum, koncové nuly

V.4 Kódovanie konečných postupností

- Skúsme využiť vnorené párovanie:

$$x = 8, 2, 0, 4, 6 = 8, (2, (0, (4, 6))) = 7798222$$

$$y = 1, 3, 5, 7 = 1, (3, (5, 7)) = 148217$$

- Dekódujme teraz postupnosť zakódovanú číslom x

Dĺžku nepoznáme vopred

$$x = a_1, x_1 \rightsquigarrow a_1 = 8 \quad x_1 = 2, 0, 4, 6 = 45576$$

$$x_1 = a_2, x_2 \rightsquigarrow a_2 = 2 \quad x_2 = 0, 4, 6 = 830$$

$$x_2 = a_3, x_3 \rightsquigarrow a_3 = 0 \quad x_3 = 4, 6 = 401$$

$$x_3 = a_4, x_4 \rightsquigarrow a_4 = 4 \quad x_4 = 6$$

$$x_4 = a_5, x_5 \rightsquigarrow a_5 = 1 \quad x_5 = 1$$

- Priamočiare kódovanie je *nejednoznačné*, lebo každé kladné číslo kóduje dvojicu!

$$\begin{aligned} x = 8, 45576 &= 8, 2, 830 = 8, 2, 0, 401 = \\ &= 8, 2, 0, 4, 6 = 8, 2, 0, 4, 1, 1 = 8, 2, 0, 4, 1, 0, 0 \end{aligned}$$

V.5 Kódovanie konečných postupností

- Nie každé číslo kóduje dvojicu:

0

- Nie každé číslo kódujúce dvojicu kóduje trojicu:

$x_1, 0$

⋮

- Nie každé číslo kódujúce n -ticu kóduje $(n + 1)$ -ticu:

$x_1, x_2, \dots, x_{n-1}, 0$

V.6 Kódovanie konečných postupností

- n -prvkovú postupnosť čísel $x_1, x_2, \dots, x_n$ zakódujeme párovaním ako usporiadanú $(n + 1)$ -ticu, ktorej *posledná zložka je 0*:

$$x_1, x_2, \dots, x_n, 0$$

Ukončenie 0 zaručí jednoznačné dekódovanie

$$xs = 8, 2, 0, 4, 6, 0 = 8, (2, (0, (4, (6, 0))))$$

$$ys = 1, 3, 5, 7, 0 = 1, (3, (5, (7, 0)))$$

- Takémuto kódu postupnosti hovoríme **zoznam**
- 0 je *prázdny zoznam*, kóduje prázdnu postupnosť
- Konvencia:

Premenenné označujúce zoznamy majú príponu -s

xs ys zs ...

(anglické množné číslo, čítame „ixy“, „ypsilon“, „zety“, ...)

10.2. Programovanie so zoznamami

10.2.1. Zreťazenie

V.7 Programovanie so zoznamami

Naprogramujme funkciu $\text{Conc}(xs, ys)$, ktorá *zreťazí* zoznamy xs a ys

- ▶ Conc vytvorí *nový* zoznam, ktorý obsahuje najprv všetky prvky xs a potom všetky prvky ys

Ako hľadať riešenie?

V.8 Programovanie so zoznamami: Zreťazenie

Ako hľadať riešenie?

1. Načrtne si príklad

- ▶ $\text{Conc}((1, 2, 3, 0), (4, 5, 6, 0)) = 1, 2, 3, 4, 5, 6, 0$

2. Uvedomíme si, že vstup je zoznam:

- je buď *prázdny*: $xs = 0$

- alebo má prvý prvok a zvyšok: $xs = x, zs$

⇒ párová diskriminácia

3. Určíme výsledok pre prázdny zoznam

$$\blacktriangleright \text{Conc}(\underbrace{0}_{xs}, \underbrace{(4, 5, 6, 0)}_{ys}) = \underbrace{4, 5, 6, 0}_{ys}$$

4. Výsledok pre zvyšok zs zoznamu xs

$$\blacktriangleright \text{Conc}(\underbrace{(2, 3, 0)}_{zs}, \underbrace{(4, 5, 6, 0)}_{ys}) = 2, 3, 4, 5, 6, 0$$

upravíme na výsledok pre celý zoznam xs

$$\blacktriangleright \text{Conc}(\underbrace{(1, 2, 3, 0)}_x, \underbrace{(4, 5, 6, 0)}_{zs}) = \underbrace{1, 2, 3, 4, 5, 6, 0}_x \text{Conc}(zs, ys)$$

V.9 Programovanie so zoznamami: Zreťazenie

- Výsledná funkcia

$$\text{Conc}(xs, ys) = ys \quad \leftarrow xs = 0$$

$$\text{Conc}(xs, ys) = x, \text{Conc}(zs, ys) \quad \leftarrow xs = x, zs$$

- Párovú diskrimináciu môžeme dosadiť do argumentov a premenovať premennú zs na xs:

$$\text{Conc}(0, ys) = ys$$

$$\text{Conc}((x, xs), ys) = x, \text{Conc}(xs, ys)$$

- Výpočet:

$$\begin{aligned} &\text{Conc}((1, 2, 3, 0), (4, 5, 6, 0)) \\ &= 1, \text{Conc}((2, 3, 0), (4, 5, 6, 0)) \\ &= 1, 2, \text{Conc}((3, 0), (4, 5, 6, 0)) \\ &= 1, 2, 3, \text{Conc}(0, (4, 5, 6, 0)) \\ &= 1, 2, 3, 4, 5, 6, 0 \end{aligned}$$

- Zretazenie je zabudované do CL
- Operátor $xs \oplus ys$ ($xs ++ ys$)

$$xs \oplus ys = \text{Conc}(xs, ys)$$

- Vyššia priorita ako párovanie:

$$xs \oplus a, ys \equiv (xs \oplus a), ys \quad (\dagger\dagger\dagger)$$

$$xs \oplus (a, ys) \quad (\text{OK})$$

Chyba v ($\dagger\dagger\dagger$): zretazujeme zoznam xs s prvkom a

Zretazovať môžeme *iba zoznamy!*

10.2.2. Porovnanie s Pythonom

- Ako by sme naprogramovali zretazenie

$$\text{Conc}(xs, ys) = ys \quad \leftarrow xs = 0$$

$$\text{Conc}(xs, ys) = x, \text{Conc}(zs, ys) \quad \leftarrow xs = x, zs$$

v Pythone?

- Napríklad takto:

```
def conc(xs, ys):
    if xs is not None:
        x = xs.data
        zs = xs.next
        vs = conc(zs, ys)
        return Vrchol(x, vs)
    else:
        return ys
```

10.2.3. Obrátenie

V.12 Programovanie so zoznamami: Obrátenie

Naprogramujme funkciu $\text{Rev}(xs)$, ktorá vytvorí nový zoznam s obráteným poradím prvkov ako v xs

Riešenie hľadáme rovnakým postupom ako pri zreťazení:

1. Príklad:

$$\blacktriangleright \text{Rev}(3, 1, 0, 2, 4, 0) = 4, 2, 0, 1, 3, 0$$

2. Uvedomíme si, že vstup je zoznam:

- je buď *prázdny*: $xs = 0$
- alebo má *prvý prvok a zvyšok*: $xs = x, zs$

⇒ párová diskriminácia

3. Určíme výsledok pre prázdny zoznam

$$\blacktriangleright \text{Rev}(\underline{0}) = 0$$

xs

4. Výsledok pre zvyšok zs zoznamu xs

$$\blacktriangleright \text{Rev}(\underline{1, 0, 2, 4, 0}) = 4, 2, 0, 1, 0$$

zs

upravíme na výsledok pre *celý zoznam* xs

$$\blacktriangleright \text{Rev}(\underline{\underline{3, (1, 0, 2, 4, 0)}}) = \underline{\underline{(4, 2, 0, 1, 0)}} \text{?? } \underline{\underline{3}} = 4, 2, 0, 1, 3, 0$$

x zs $\text{Rev}(zs)$ x

10.3. Chvostová rekúzia na zoznamoch

10.3.1. Súčet prvkov zoznamu

V.13 Cykly na zoznamoch

- Veľa zoznamových operácií sa dá naprogramovať cyklom
- Napríklad súčet prvkov:

```

def suml(xs):
    s = 0
    while xs is not None:
        x, zs = xs.data, xs.next
        s = s + x
        xs = zs
    return s

```

- V deklaratívnom programovaní úlohu cyklov plní chvostová rekúzia

V.14 Chvostová rekúzia na zoznamoch

- Chvostová rekúzia simulujúca while cyklus pre súčet prvkov zoznamu:

$$\text{While\_suml}(xs, s) = s \quad \leftarrow xs = 0$$

$$\text{While\_suml}(xs, s) = \text{While\_suml}(zs, s + x) \quad \leftarrow xs = x, zs$$

- Inicializácia:

$$\text{Suml}(xs) = \text{While\_suml}(xs, 0)$$

- S dosadením do argumentov:

$$\text{While\_suml}(0, s) = s$$

$$\text{While\_suml}((x, xs), s) = \text{While\_suml}(xs, s + x)$$

$$\text{Suml}(xs) = \text{While\_suml}(xs, 0)$$

10.3.2. Obrátenie zoznamu

V.15 Neefektívita obrátenia zoznamu zrežovaním

- Pred chvíľou sme obrátenie zoznamu naprogramovali:

$$\text{Rev}(0) = 0$$

$$\text{Rev}(x, xs) = \text{Rev}(xs) \oplus (x, 0)$$

- Na zreťazenie $xs \oplus ys$ treba $L(xs)$ krokov
- Výpočet Rev:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{Rev}(1, 2, 3, 4, 0) = \text{Rev}(2, 3, 4, 0) \oplus (1, 0) = (4, 3, 2, 0) \oplus (1, 0) & 3 \\
 \text{Rev}(2, 3, 4, 0) = \text{Rev}(3, 4, 0) \oplus (2, 0) = (4, 3, 0) \oplus (2, 0) & 2 \\
 \text{Rev}(3, 4, 0) = \text{Rev}(4, 0) \oplus (3, 0) = (4, 0) \oplus (3, 0) & 1 \\
 \text{Rev}(4, 0) = \text{Rev}(0) \oplus (4, 0) = (0) \oplus (4, 0) & 0 \\
 \text{Rev}(0) = 0 & 0
 \end{array}$$

$3+2+1+0 = 6$

- Vo všeobecnosti $(n^2 + n)/2$ krokov, kde $n = L(xs) \div 1$

V.16 Efektívne obrátenie zoznamu

- Zoznam xs možno obrátiť na $L(xs)$ krokov:

xs	rs
1, 2, 3, 4, 0	0
2, 3, 4, 0	1, 0
3, 4, 0	2, 1, 0
4, 0	3, 2, 1, 0
0	4, 3, 2, 1, 0

- Aký program realizuje načrtnutý postup?

V.17 Efektívne obrátenie zoznamu v CL

- Efektívne obrátenie zoznamu while cyklom:

```

rs = None
while xs is not None:
    x, zs = xs.data, xs.next
    rs = Vrchol(x, rs);
    xs = zs
return rs

```

- Efektívne obrátenie zoznamu chvostovou rekurziou simulujúcou `while` cyklus:

$$\text{While\_rev}(0, rs) = rs$$

$$\text{While\_rev}(\underline{(x, xs)}, rs) = \text{While\_rev}(xs, \underline{(x, rs)})$$

$$\text{Rev}(xs) = \text{While\_rev}(xs, 0)$$

10.4. Tupling zoznamových operácií

10.4.1. Split = Take, Drop

V.18 Príklad – L, Take, Drop

---

1. Naprogramujme funkciu $L(xs)$, ktorej hodnotou je dĺžka (počet prvkov) zoznamu xs
2. Naprogramujme funkciu $\text{Take}(i, xs)$, ktorej hodnotou je zoznam prvých i prvkov zoznamu xs

$$i \leq L(xs) \rightarrow$$

$$\text{Take}(i, xs) = ys \leftrightarrow L(ys) = i \wedge \exists zs (xs = ys \oplus zs)$$

$$i > L(xs) \rightarrow \text{Take}(i, xs) = xs$$

3. Naprogramujme funkciu $\text{Drop}(i, xs)$, ktorej hodnotou je zvyšok zoznamu xs po vynechaní prvých i prvkov

$$i \leq L(xs) \rightarrow$$

$$\text{Drop}(i, xs) = zs \leftrightarrow \exists ys (L(ys) = i \wedge xs = ys \oplus zs)$$

$$i > L(xs) \rightarrow \text{Drop}(i, xs) = 0$$

- Operácie

$$\text{Take}(0, xs) = []$$

$$\text{Take}(i + 1, []) = []$$

$$\text{Take}(i + 1, (x, xs)) = x, \text{Take}(i, xs)$$

$$\text{Drop}(0, xs) = xs$$

$$\text{Drop}(i + 1, []) = []$$

$$\text{Drop}(i + 1, (x, xs)) = \text{Drop}(i, xs)$$

majú rovnakú štruktúru diskriminácií a rekurzie

- Ak potrebujeme výsledky oboch $\implies$ dva prechody zoznamom
- Chceme spojenú jednoprechodovú funkciu — [tupling^{†9.2.3}](#)

$$\text{Split}(i, xs) = (\text{Take}(i, xs), \text{Drop}(i, xs))$$

- Príklad s náčrtom rekurzie:

$$\text{Split}(2, (3, 5, 7, 11, 13, 0)) = ((3, 5), (7, 11, 13, 0))$$

$$\text{Split}(3, (2, 3, 5, 7, 11, 13, 0)) = ((2, 3, 5), (7, 11, 13, 0))$$

10.4.2. Zip, Unzip

- Zip — spojenie dvoch zoznamov rovnakej dĺžky do zoznamu dvojíc

$$\text{Zip}([(0, 1, 2), (7, 6, 5)]) = [(0, 7), (1, 6), (2, 5)]$$

- Unzip — rozdelenie zoznamu dvojíc na dva zoznamy

$$\text{L}(xs) = \text{L}(ys) \rightarrow \text{Unzip Zip}(xs, ys) = xs, ys$$

- V podstate tuplingová úloha: spájame funkcie

$$\text{Firsts}((0, 7), (1, 6), (2, 5), 0) = 0, 1, 2, 0$$

$$\text{Seconds}((0, 7), (1, 6), (2, 5), 0) = 7, 6, 5, 0$$

$$\text{Unzip}(xys) = \text{Firsts}(xys), \text{Seconds}(xys)$$

- Príklad s náčrtom rekurzie:

$$\text{Unzip}((1, 6), (2, 5), 0) = (1, 2, 0), (6, 5, 0)$$

$$\text{Unzip}((0, 7), (1, 6), (2, 5), 0) = (0, 1, 2, 0), (7, 6, 5, 0)$$

VI. prednáška

Triedenie zoznamov

Zoznamová reprezentácia množín

24. marca 2014

11. Predikáty

VI.1 Predikáty

- *Predikát* je vlastnosť objektu alebo n -tice objektov

- číslo x je nepárne

$$\text{Odd}(x) \leftrightarrow \exists q(x = 2 \cdot q + 1)$$

- číslo d delí číslo x

$$\text{Divides}(d, x) \leftrightarrow \exists q(x = q \cdot d)$$

- číslo x kóduje trojicu čísel

$$\text{Triple}(x) \leftrightarrow \exists u \exists v \exists w(x = u, v, w)$$

- xs je prázdny zoznam

$$\text{Null}(xs) \leftrightarrow xs = 0$$

- zoznam xs je palindróm

$$\text{Palindrome}(xs) \leftrightarrow xs = \text{Rev}(xs)$$

...

VI.2 Prvok zoznamu

- Kedy je číslo a prvkom zoznamu xs ($a \in xs$)?
- Práve vtedy, keď sa zoznam xs dá rozdeliť na časti ys a zs , medzi ktorými sa nachádza prvok a , teda

$$a \in xs \leftrightarrow \exists ys \exists zs (xs = ys \oplus (a, zs))$$

- Alternatívne: Práve vtedy, keď sa a vyskytuje ako $(i + 1)$ -ý prvok zoznamu xs pre nejaké i :

$$a \in xs \leftrightarrow \exists i (xs[i] = a)$$

VI.3 Charakteristické funkcie

Namiesto predikátu P môžeme naprogramovať jeho *charakteristickú funkciu* P_* :

$$P_*(x) = \begin{cases} 1 & \text{ak } P(x) \text{ platí,} \\ 0 & \text{ak } P(x) \text{ neplatí} \end{cases}$$

Príklad 22. $\text{Palindrome}_*(xs) = 1 \leftarrow x = \text{Rev}(xs)$

$\text{Palindrome}_*(xs) = 0 \leftarrow x \neq \text{Rev}(xs)$

Príklad 23. $\text{Member}_*(a, 0) = 0$

$\text{Member}_*(a, (x, xs)) = 1 \leftarrow a = x$

$\text{Member}_*(a, (x, xs)) = \text{Member}_*(a, xs) \leftarrow a \neq x$

VI.4 Definovanie predikátov v CL

V CL môžeme predikáty definovať priamo

- podobne ako funkcie
- *vynechávame* klauzuly pre prípady, v ktorých predikát *neplatí*

Príklad 24. $\text{Palindrome}(x) \leftarrow x = \text{Rev}(x)$

~~$\neg \text{Palindrome}(x) \leftarrow x \neq \text{Rev}(x)$~~

VI.5 Definovanie predikátov v CL –diskriminácia a rekurgia

Ak sa potrebujeme odvolať na iný predikát, alebo na rekurzívne volanie predikátu, použijeme *diskrimináciu na platnosť predikátu*:

$$\begin{aligned}\dots &\leftarrow P(x) \\ \dots &\leftarrow \neg P(x)\end{aligned}$$

$\neg P(x)$ zapisujeme $\sim P(x)$

Príklad 25. ~~$\neg \text{Member}(a, 0)$~~

$$\text{Member}(a, (x, xs)) \leftarrow x = a$$

$$\text{Member}(a, (x, xs)) \leftarrow x \neq a \wedge \text{Member}(a, xs)$$

~~$$\text{Member}(a, (x, xs)) \leftarrow x \neq a \wedge \neg \text{Member}(y, z)$$~~

Predikát $a \in xs$ je zabudovaný v CL (syntax: $a \text{ in } xs$; syntax negácie $a \notin xs$: $a \text{ !in } xs$)

12. Triedenie zoznamov

12.1. Špecifikácia triedenia

VI.6 Špecifikácia triedenia

Definícia 26. Funkcia $\text{Sort}(xs) = ys$ *utriedi* zoznam xs , ak súčasne platí:

1. zoznam ys obsahuje všetky prvky zoznamu xs vrátane prípadných opakovaní, čiže ys je *permutáciou* xs
2. zoznam ys je usporiadaný od najmenšieho prvku po najväčší

Formalizácia špecifikácie:

1. $\text{Sort}(xs) \sim xs$
2. $\text{Ord}(\text{Sort}(xs))$

VI.7 Permutácia zoznamu

Ako zistíme, či je zoznam xs permutáciou zoznamu ys ?

- Každý prvok sa v xs nachádza rovnaký početkrát ako v ys
- Potrebujeme počet výskytov prvku a v zozname xs
  - ▶ Funkcia $\text{Count}(a, xs) \equiv \#_a(xs)$
- Potom máme

$$xs \sim ys \leftrightarrow \forall a (\#_a(xs) = \#_a(ys))$$

- Samozrejme stačí porovnávať iba počty výskytov tých prvkov, ktoré sa nachádzajú v aspoň jednom zozname:

$$xs \sim ys \leftrightarrow \forall a (a \in xs \vee a \in ys \rightarrow \#_a(xs) = \#_a(ys))$$

alternatívne

$$xs \sim ys \leftrightarrow (\forall a (a \in xs \rightarrow \#_a(xs) = \#_a(ys)) \\ \wedge \forall a (a \in ys \rightarrow \#_a(xs) = \#_a(ys)))$$

alternatívne

$$xs \sim ys \leftrightarrow \forall a (a \in xs \oplus ys \rightarrow \#_a(xs) = \#_a(ys))$$

VI.8 Permutácia zoznamu – rekurzívny predikát

Ako vypočítame $xs \sim ys$ rekurziou?

1. Rekurzívny výpočet $\#_a(xs)$

$$\begin{aligned} \#_a(0) &= 0 \\ \#_a(x, xs) &= \#_a(xs) + 1 \leftarrow a = x \\ \#_a(x, xs) &= \#_a(xs) \quad \leftarrow a \neq x \end{aligned}$$

2. Pomocný predikát $\text{Eq\_counts}(zs, xs, ys)$ – každý prvok zo zs sa nachádza v xs rovnaký početkrát ako v ys

$$\text{Eq\_counts}(zs, xs, ys) \leftrightarrow \forall a (a \in zs \rightarrow \#_a(xs) = \#_a(ys))$$

Naprogramujeme zoznamovou rekurziou na zs

Eq_counts(0, xs, ys)
 Eq_counts((z, zs), xs, ys) ← ?

3. $xs \sim ys$ naprogramujeme bez rekurzie použitím Eq_counts:

$xs \sim ys \leftarrow ?$

VI.9 Usporiadaný zoznam

Ako zistíme, či je zoznam xs usporiadaný?

- Každý prvok a v zozname xs je menší alebo rovnaký ako každý nasledujúci prvok b v zozname xs
- Vyjadrenie indexovaním:

$$\text{Ord}(xs) \leftrightarrow \forall i \forall j (i < j \wedge j < L(xs) \rightarrow xs[i] \leq xs[j])$$

- Vyjadrenie zretazením:

$$\text{Ord}(xs) \leftrightarrow \forall a \forall b \forall ws \forall ys \forall zs (xs = ws \oplus (a, ys) \oplus (b, zs) \rightarrow a \leq b)$$

- Stačí porovnávať susediace prvky:

$$\text{Ord}(xs) \leftrightarrow \forall a \forall b \forall ys \forall zs (xs = ys \oplus (a, b, zs) \rightarrow a \leq b)$$

VI.10 Usporiadaný zoznam — rekurzívny predikát

Ako vypočítame $\text{Ord}(xs)$ rekurziou bez indexovania?

- Prázdny zoznam a jednoprvkové zoznamy sú usporiadané
- V dvoj- a viacprvkovom zozname porovnáваме susedov
  - ▶ Pozor! Musíme porovnať *všetky dvojice* susedov

Ord(0)
 Ord(a, 0)
 Ord(a, b, xs) ← $a \leq b \wedge \text{Ord}(b, xs)$

VI.11 Špecifikácia triedenia — rekapitulácia

Funkcia $\text{Sort}(xs)$ utriedi zoznam xs , ak spĺňa

$$\begin{aligned}\text{Sort}(xs) &\sim xs \\ \text{Ord}(\text{Sort}(xs)),\end{aligned}$$

pričom

$$\begin{aligned}xs \sim ys &\leftrightarrow \forall a(\#_a(xs) = \#_a(ys)) \\ \text{Ord}(us) &\leftrightarrow \\ &\forall a \forall b \forall xs \forall ys \forall zs (us = xs \oplus (a, ys) \oplus (b, zs) \rightarrow a \leq b)\end{aligned}$$

VI.12 Algoritmy triedenia zoznamov

- Všetky algoritmy triedenia zoznamov spĺňajú rovnakú špecifikáciu
- Líšia sa efektívnosťou — dĺžkou výpočtu triedenia
- Algoritmy na triedenie polí sa dajú prispôbiť na zoznamy
- Opakované indexovanie je neefektívne, používame postupné prechody zoznamami

12.2. Triedenie vsúvaním

VI.13 Triedenie vsúvaním (insertion sort)

- Jednoduchý, ale neefektívny algoritmus
- Zadefinujeme funkciu Isort zoznamovou rekurziou:
  - Aby sme dodržali $\text{Isort}(0) \sim 0 \wedge \text{Ord}(\text{Isort}(0))$, zrejme

$$\text{Isort}(0) = 0$$

$$\begin{aligned}
& \text{Isort}(3, 7, 2, 0, 5, 0) \\
&= \text{Ins}(3, \text{Isort}(7, 2, 0, 5, 0)) \\
&= \text{Ins}(3, \text{Ins}(7, \text{Isort}(2, 0, 5, 0))) \\
&\dots \\
&= \text{Ins}(3, \text{Ins}(7, \text{Ins}(2, \text{Ins}(0, \text{Ins}(5, \text{Isort}(0))))) \\
&= \text{Ins}(3, \text{Ins}(7, \text{Ins}(2, \text{Ins}(0, \text{Ins}(5, 0))))) \\
&= \text{Ins}(3, \text{Ins}(7, \text{Ins}(2, \text{Ins}(0, (5, 0))))) \\
&= \text{Ins}(3, \text{Ins}(7, \text{Ins}(2, (0, 5, 0)))) \\
&= \text{Ins}(3, \text{Ins}(7, (0, 2, 5, 0))) \\
&= \text{Ins}(3, (0, 2, 5, 7, 0)) \\
&= 0, 2, 3, 5, 7, 0
\end{aligned}$$

Dĺžka výpočtu $\text{Ins}(a, xs)$: priemerne $L(xs)/2$ krokov

Dĺžka výpočtu $\text{Isort}(xs)$: priemerne $\sum_{i=0}^{L(xs)} i/2 \approx (L(xs))^2$

12.3. Zlúčenie utriedených zoznamov

- Ako zlúčime dva utriedené zoznamy do utriedeného zoznamu?

$$\text{Merge}(xs, ys) \sim xs \oplus ys$$

$$\text{Ord}(xs) \wedge \text{Ord}(ys) \rightarrow \text{Ord Merge}(xs, ys)$$

Napríklad

$$\text{Merge}((2, 3, 5, 0), (0, 1, 7, 0)) = 0, 1, 2, 3, 5, 7, 0$$

- Mohli by sme využiť Ins a postupne vložiť všetky prvky z prvého zoznamu do druhého:

$$\text{Merge}(0, ys) = ys$$

$$\text{Merge}((x, xs), ys) = \text{Ins}(x, \text{Merge}(xs, ys))$$

Dĺžka výpočtu takéhoto $\text{Merge}(xs, ys)$: priemerne $\sum_{i=0}^{L(xs)} (i+L(ys))/2 \approx (L(xs) + L(ys))^2$ (ako Isort)

- ▶ Vôbec sme nevyužili, že xs je utriedený

VI.17 Zlúčenie utriedených zoznamov efektívne

- Využime, že oba zoznamy sú utriedené a porovnávajme ich prvé prvky:

xs	ys	$Merge(xs, ys)$
2, 3, 5, 0	<u>0</u> , 1, 7, 0	0,
2, 3, 5, 0	<u>1</u> , 7, 0	1,
<u>2</u> , 3, 5, 0	7, 0	2,
<u>3</u> , 5, 0	7, 0	3,
<u>5</u> , 0	7, 0	5,
0	7, 0	7, 0

- Dĺžka výpočtu $Merge(xs, ys)$ je teraz $L(xs) + L(ys)$
- Kostra definície:

$$Merge(xs, ys) = ? \leftarrow xs = 0$$

$$Merge(xs, ys) = ? \leftarrow xs = x, us \wedge ys = 0$$

$$Merge(xs, ys) = ? \leftarrow xs = x, us \wedge ys = y, vs \wedge x \leq y$$

$$Merge(xs, ys) = ? \leftarrow xs = x, us \wedge ys = y, vs \wedge x > y$$

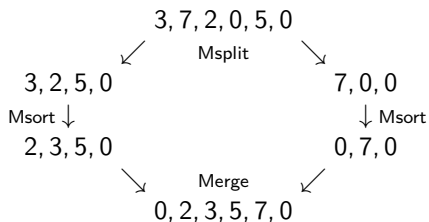
12.4. Triedenie zlučováním

VI.18 Triedenie zlučováním (merge sort)

- Efektívny algoritmus, metóda rozdeľuj a panuj
- Zoznam rozdelíme na dve približne rovnako dlhé časti
  - ▶ Funkcia Msplit
- Časti rekurzívne utriedime
- Utriedené časti efektívne zlúčime
  - ▶ Funkcia Merge

- Náčrt Msort(3, 7, 2, 0, 5, 0):

- Kľúčová vlastnosť (pozor na triviálne prípady!):

$$\text{Msplit}(xs) = ys, zs \rightarrow \text{Msort}(xs) = \text{Merge}(\text{Msort}(ys), \text{Msort}(zs))$$

VI.19 Triedenie zlučovaním – rozdelenie

- Pomocnú funkciu Merge sme už rozoberali
- Potrebujeme rozdelenie zoznamu na približne rovnako dlhé časti

$$\exists ys \exists zs (\text{Msplit}(xs) = ys, zs)$$

$$\text{Msplit}(xs) = ys, zs \rightarrow xs \sim ys \oplus zs \wedge (L(ys) = L(zs) \vee L(ys) = L(zs) + 1)$$

- Dá sa urobiť rôzne, napríklad

$$\text{Msplit}(xs) = ys, zs \rightarrow \forall i (xs[2 \cdot i] = ys[i] \wedge xs[2 \cdot i + 1] = zs[i])$$

Čiže

xs	3, 7, 2, 0, 5, 0
ys	3, 2, 5, 0
zs	7, 0, 0

- Kostra definície:

$$\text{Msplit}(0) = ?, ?$$

$$\text{Msplit}(a, 0) = ?, ?$$

$$\text{Msplit}(a, b, xs) = ?, ? \leftarrow \text{Msplit}(xs) = ys, zs$$

13. Zoznamová reprezentácia konečných množín

VI.20 Konečné množiny

- Konečná množina je kontajner — objekt, ktorý obsahuje iné objekty (prvky)
  - Záleží *iba* na príslušnosti prvku do množiny ($\in$)
  - Nezáleží na počte výskytov prvku
  - Nezáleží na poradí prvkov
- Implementácie rôznymi dátovými štruktúrami
  - Bitové polia, polia, zoznamy, rôzne druhy stromov, ...
  - Rôzne implementácie — rôzna zložitosť operácií

VI.21 Množiny ako usporiadané zoznamy

- Jednoduchá implementácia množín: usporiadané zoznamy bez opakovania
- Vyjadrenie pomocou porovnania susediacich prvkov:

$$\text{Set}(xs) \leftrightarrow \forall a \forall b \forall ys \forall zs (xs = ys \oplus (a, b, zs) \rightarrow a < b)$$

Rekurzívna definícia — podobne ako Ord

- Na definovanie operácií budeme používať *trichotomickú* diskrimináciu

$$\dots \leftarrow s < t$$

$$\dots \leftarrow s = t$$

$$\dots \leftarrow s > t$$

VI.22 Príslušnosť a extenzionalita

- Príslušnosť do množiny

$$\text{Set}(xs) \rightarrow a \in xs \leftrightarrow a \varepsilon xs$$

- Pre neprázdne množiny:

$$\text{Set}(x, xs) \wedge a < x \rightarrow a \notin (x, xs)$$

- Využijeme pri rekurzívnej definícii predikátu $\text{Member}(a, xs) \equiv (a \in xs)$

$$\begin{aligned} & \cancel{a \notin 0} \\ & \cancel{a \notin x, xs \leftarrow a < x} \\ & a \in x, xs \leftarrow a = x \\ & a \in x, xs \leftarrow a > x \wedge a \in xs \\ & \cancel{a \notin x, xs \leftarrow a > x \wedge a \notin xs} \end{aligned}$$

- Platí extenzionalita

$$\text{Set}(xs) \wedge \text{Set}(ys) \rightarrow xs = ys \leftrightarrow \forall a(a \in xs \leftrightarrow a \in ys)$$

VI.23 Operácie na množinách

- Vlastnosti zoznamovej reprezentácie využijeme pri binárnych operáciách na množinách

- Napríklad zjednotenie $\text{Union}(xs, ys) \equiv xs \cup ys$

$$\text{Set}(xs) \wedge \text{Set}(ys) \rightarrow \text{Set}(xs \cup ys)$$

$$\text{Set}(xs) \wedge \text{Set}(ys) \rightarrow a \in xs \cup ys \leftrightarrow a \in xs \vee a \in ys$$

- Princíp implementácie je rovnaký ako pri Merge

$$\begin{aligned} 0 \cup ys &= ? \\ (x, xs) \cup 0 &= ? \\ (x, xs) \cup (y, ys) &= ? \leftarrow x < y \\ (x, xs) \cup (y, ys) &= ? \leftarrow x = y \\ (x, xs) \cup (y, ys) &= ? \leftarrow x > y \end{aligned}$$

- Ďalšie operácie ($\subseteq$, $\cap$, $\setminus$, Δ) sa implementujú podobne

VII. prednáška

Kombinatorické funkcie na zoznamoch

31. marca 2014

VII.1 Predikáty (opakovanie)

- *Predikát* je vlastnosť objektu alebo n -tice objektov
- Príklady predikátov na zoznamoch:

- xs je prázdny zoznam

$$\text{Empty}(xs) \leftrightarrow xs = 0$$

- zoznam xs je palindróm

$$\text{Palindrome}(xs) \leftrightarrow xs = \text{Rev}(xs)$$

- a je prvkom zoznamu xs

$$a \in xs \leftrightarrow \exists ys \exists zs (xs = ys \oplus (a, zs))$$

- ys je prefixom (začiatočným úsekom) zoznamu xs

$$\text{Prefix}(ys, xs) \leftrightarrow \exists zs (xs = ys \oplus zs)$$

...

- V CL predikáty definujeme
  - podobne ako funkcie
  - *vynechávame* klauzuly pre prípady, že predikát *neplatí*

14. Kombinatorické funkcie na zoznamoch

VII.2 Kombinatorické funkcie na zoznamoch

- Daný je binárny predikát na zoznamoch $R(xs, ys)$
- Hľadáme funkciu F , ktorá pre daný zoznam xs skonštruuje zoznam yss všetkých zoznamov ys , pre ktoré platí $R(xs, ys)$:

$$Rs(xs) = yss \leftrightarrow \forall ys(ys \in yss \leftrightarrow R(xs, ys))$$

alebo ekvivalentne stručnejšie:

$$ys \in Rs(xs) \leftrightarrow R(xs, ys)$$

- Postup:
  1. Vyšetříme platnosť $R(xs, ys)$ pre prípady prázdneho a neprázdneho zoznamu xs
  2. Zadefinujeme funkciu Rs zoznamovou rekurziou:

$$Rs(0) = \dots$$

$$Rs(x, xs) = \dots Rs(xs) \dots$$

14.1. Súvislé úseky

14.1.1. Sufixy

VII.3 Sufix

- Sufix — koncový úsek zoznamu

$$\text{Suffix}(xs, zs) \equiv (xs \sqsupseteq zs) \leftrightarrow \exists ys(xs = ys \oplus zs)$$

- Napríklad

$$(7, 11, 0) \sqsupseteq (7, 11, 0) \tag{1}$$

$$(2, 3, 5, 7, 11, 0) \sqsupseteq (7, 11, 0) \tag{2}$$

$$\neg(0 \sqsupseteq (7, 11, 0))$$

$$\neg((5, 7, 11, 13, 0) \sqsupseteq (7, 11, 0))$$

- Všimnite si:

$$\begin{array}{l} zs = \quad \quad \quad | 7, 11, 0 \\ xs = \quad \underbrace{2, 3, 5,}_{\text{čokolvek}} | \underbrace{7, 11, 0}_{zs} \end{array}$$

VII.4 Sufix — analýza prípadov

$$\text{Suffix}(xs, zs) \equiv (xs \sqsupseteq zs) \leftrightarrow \exists ys (xs = ys \oplus zs)$$

- $xs \sqsupseteq zs$ analýzou prípadov pre xs :
  - Sufixom prázdneho zoznamu je iba prázdny zoznam:

$$0 \sqsupseteq zs \leftrightarrow zs = 0$$

- Sufixami neprázdneho zoznamu (x, xs) sú
  - * zoznam (x, xs) sám a
  - * všetky sufixy zoznamu xs ,

teda

$$(x, xs) \sqsupseteq zs \leftrightarrow zs = (x, xs) \vee xs \sqsupseteq zs$$

VII.5 Všetky sufixy

- Naprogramujme teraz funkciu, ktorej hodnotou pre xs je zoznam všetkých sufixov xs

$$\text{Suffixes}(2, 3, 5, 7, 11, 0) = (2, 3, 5, 7, 11, 0), (3, 5, 7, 11, 0), \\ (5, 7, 11, 0), (7, 11, 0), (11, 0), 0, 0$$

- Špecifikácia:

$$zs \in \text{Suffixes}(xs) \leftrightarrow xs \sqsupseteq zs$$

- Všimnite si:

$$a \in (x, xs) \leftrightarrow a = x \vee a \in xs$$

- Využime analýzu prípadov pre $xs \sqsupseteq zs$

VII.6 Všetky sufixy — odvodenie riešenia

$$\begin{aligned}zs \in \text{Suffixes}(xs) &\leftrightarrow xs \sqsupseteq zs & 0 \sqsupseteq zs &\leftrightarrow zs = 0 \\a \in (x, xs) &\leftrightarrow a = x \vee a \in xs & (x, xs) \sqsupseteq zs &\leftrightarrow zs = (x, xs) \vee xs \sqsupseteq zs\end{aligned}$$

- Využime analýzu prípadov pre $xs \sqsupseteq zs$:
  - Sufixom prázdneho zoznamu je iba prázdny zoznam:

$$zs \in \text{Suffixes}(0) \leftrightarrow 0 \sqsupseteq zs \leftrightarrow zs = 0$$

- ▶ $\text{Suffixes}(0) = 0, 0$
- Sufixami neprázdneho zoznamu (x, xs) sú
  - * zoznam (x, xs) sám, a
  - * všetky sufixy zoznamu xs ,

teda

$$\begin{aligned}zs \in \text{Suffixes}(x, xs) &\leftrightarrow (x, xs) \sqsupseteq zs \\&\leftrightarrow zs = (x, xs) \vee xs \sqsupseteq zs \leftrightarrow zs = (x, xs) \vee zs \in \text{Suffixes}(xs) \\&\leftrightarrow zs \in ((x, xs), \text{Suffixes}(xs))\end{aligned}$$

- ▶ $\text{Suffixes}(x, xs) = (x, xs), \text{Suffixes}(xs)$

14.1.2. Prefixy

VII.7 Prefix

- Prefix — začiatočný úsek zoznamu

$$\text{Prefix}(ys, xs) \equiv (ys \sqsubseteq xs) \leftrightarrow \exists zs(xs = ys \oplus zs)$$

- Napríklad

$$\begin{aligned}0 &\sqsubseteq (2, 3, 5, 7, 11, 0) \\(2, 3, 0) &\sqsubseteq (2, 3, 5, 7, 11, 0) \\&\neg((2, 3, 0) \sqsubseteq 0) \\&\neg((2, 3, 5, 0) \sqsubseteq (2, 3, 0)) \\&\neg((1, 2, 3, 0) \sqsubseteq (2, 3, 5, 7, 11, 0))\end{aligned}$$

- Všimnite si:

$$\begin{array}{l} ys = 2, 3, 5, | 0 \\ xs = \underbrace{2, 3, 5, |}_{\text{prvky } ys} \underbrace{7, 11, 0}_{\text{čokolvek}} \end{array}$$

- Rozoberme prípady pre xs

VII.8 Prefix – analýza prípadov

- $ys \sqsubset xs$ analýzou prípadov pre ys :

- Prázdny zoznam je prefixom každého zoznamu xs

$$0 \sqsubset xs$$

- Zoznam (y, ys) je prefixom iba neprázdneho zoznamu (x, xs) , kde $x = y$ a ys je prefixom xs :

$$(y, ys) \sqsubset xs \leftrightarrow \exists us (xs = (y, us) \wedge ys \sqsubset us)$$

- $ys \sqsubset xs$ analýzou prípadov pre xs :

- Prefixom prázdneho zoznamu je iba prázdny zoznam:

$$ys \sqsubset 0 \leftrightarrow ys = 0$$

- Prefixami neprázdneho zoznamu (x, xs) sú

- * prázdny zoznam 0 , a
- * každý neprázdny zoznam (x, vs) , ak vs je prefixom xs , teda

$$ys \sqsubset (x, xs) \leftrightarrow ys = 0 \vee \exists vs (ys = (x, vs) \wedge vs \sqsubset xs)$$

- Druhá verzia je užitočnejšia

VII.9 Všetky prefixy

- Naprogramujeme teraz funkciu, ktorej hodnotou pre xs je zoznam všetkých prefixov xs

$$\text{Prefixes}(2, 3, 5, 7, 11, 0) = 0, (2, 0), (2, 3, 0), (2, 3, 5, 0), \\ (2, 3, 5, 7, 0), (2, 3, 5, 7, 11, 0), 0$$

- Špecifikácia:

$$ys \in \text{Prefixes}(xs) \leftrightarrow ys \sqsubseteq xs$$

- Využime analýzu prípadov pre $ys \sqsubseteq xs$

VII.10 Všetky prefixy — odvodenie riešenia

$$ys \in \text{Prefixes}(xs) \leftrightarrow ys \sqsubseteq xs$$

- Prefixom prázdneho zoznamu je iba prázdny zoznam:

$$ys \in \text{Prefixes}(0) \leftrightarrow ys \sqsubseteq 0 \leftrightarrow ys = 0$$

- Prefixami neprázdneho zoznamu (x, xs) sú
  - prázdny zoznam 0 , a
  - každý neprázdny zoznam (x, vs) , ak vs je prefixom xs , teda

$$\begin{aligned} ys \in \text{Prefixes}(x, xs) &\leftrightarrow ys \sqsubseteq (x, xs) \\ &\leftrightarrow ys = 0 \vee \exists vs (ys = (x, vs) \wedge vs \sqsubseteq xs) \\ &\leftrightarrow ys = 0 \vee \exists vs (ys = (x, vs) \wedge vs \in \text{Prefixes}(xs)) \\ &\leftrightarrow ys = 0 \vee ys \in \text{Prefixes}(x, \text{Prefixes}(xs)) \\ &\leftrightarrow ys \in 0, \text{Prefixes}(x, \text{Prefixes}(xs)) \end{aligned}$$

- Potrebujeme pomocnú funkciu ???

VII.11 Všetky prefixy — pomocná funkcia

- Špecifikácia pomocnej funkcie pre Prefixes:

$$ys \in \text{Map\_pair}(x, vss) \leftrightarrow \exists vs (ys = (x, vs) \wedge vs \in vss)$$

- Pridá x na začiatok každého zoznamu z vss

14.1.3. Segmenty

VII.12 Segment

- Segment — všeobecný súvislý úsek zoznamu

$$\text{Segment}(us, xs) \equiv (us \subset xs) \leftrightarrow \exists ys \exists zs (xs = ys \oplus us \oplus zs)$$

- Napríklad

$$\begin{aligned} (5, 7, 0) &\subset (5, 7, 11, 13, 0) \\ (5, 7, 0) &\subset (2, 3, 5, 7, 11, 13, 0) \\ \neg((5, 11, 0) &\subset (2, 3, 5, 7, 11, 13, 0)) \end{aligned}$$

- Všimnite si:

$$\begin{array}{rcl} us & = & \underbrace{\quad\quad\quad} \mid 5, 7, \mid 0 \\ xs & = & \underbrace{2, 3,}_{\text{čokol'vek}} \mid \underbrace{5, 7,}_{\text{prvky } us} \mid \underbrace{11, 13, 0}_{\text{čokol'vek}} \end{array}$$

- Čo vieme povedať o segmentoch us prázdneho a neprázdneho xs ?
- Ktorý z predchádzajúcich predikátov nám pomôže?

14.2. Podpostupnosti

VII.13 Podpostupnosť

- Zoznam ys je *vybranou podpostupnosťou* zoznamu $xs = x_1, x_2, \dots, x_n, 0$, ak

$$ys = x_{i_1}, x_{i_2}, \dots, x_{i_k}, 0$$

pre nejakú rastúcu postupnosť $0 \leq i_1 < i_2 < \dots < i_k \leq n$

- Formálnejšie na zoznamoch:

$$\begin{aligned} \text{Subseq}(ys, xs) &\equiv (ys \triangleleft xs) \leftrightarrow \\ &\exists is(\text{Set}(is) \wedge L(is) = L(ys) \wedge \\ &\quad \forall i(i < L(is) \rightarrow is[i] < L(xs) \wedge ys[i] = xs[is[i]])) \end{aligned}$$

- Neformálne:

- ys vznikne vynechaním niektorých prvkov zo zoznamu xs
- vzájomné poradie zostávajúcich prvkov sa nezmení

- Napríklad:

$$\begin{aligned} xs &= 3, 5, 2, 11, 17, 7, 13, 0 \\ ys &= 5, 2, \quad 7, \quad 0 \end{aligned}$$

VII.14 Podpostupnosť – analýza prípadov

Podpostupnosť môžeme zadefinovať rekurzívne využitím:

- Podpostupnosťou prázdneho zoznamu je iba prázdny zoznam:

$$ys \triangleleft 0 \leftrightarrow ys = 0$$

- Podpostupnosťou zoznamu (x, xs) je

- zoznam (x, zs) , kde zs je podpostupnosťou zoznamu xs
  - ▶ x je zahrnuté v podpostupnosti
- alebo

- podpostupnosť zoznamu xs ,
  - ▶ x je vynechané z podpostupnosti

teda

$$ys \triangleleft (x, xs) \leftrightarrow \exists zs (ys = (x, zs) \wedge zs \triangleleft xs) \vee ys \triangleleft xs$$

VII.15 Všetky podpostupnosti

- Generovanie všetkých podpostupností zoznamu — funkcia $\text{Subseqs}(xs)$

$$ys \in \text{Subseqs}(xs) \leftrightarrow ys \triangleleft xs$$

- Odvodíme opäť využitím analýzy prípadov pre $ys \triangleleft xs$
- Potrebujeme tiež:

$$a \in xs \oplus ys \leftrightarrow a \in xs \vee a \in ys$$

VII.16 Všetky podpostupnosti — odvodenie riešenia

---

1. Jedinou podpostupnosťou prázdneho zoznamu je prázdny zoznam

$$ys \in \text{Subseqs}(xs) \leftrightarrow ys \triangleleft 0 \leftrightarrow ys = 0$$

2. Podpostupnosti zoznamu (x, xs) :

a) všetky (x, zs) , kde zs je vybranou podpostupnosťou xs

- ▶ x zahrnieme do podpostupnosti

b) všetky vybrané podpostupnosti xs

- ▶ x vynecháme

$$ys \in \text{Subseqs}(x, xs) \leftrightarrow ys \triangleleft (x, xs)$$

$$\leftrightarrow \exists zs (ys = (x, zs) \wedge zs \triangleleft xs) \vee ys \triangleleft xs$$

$$\leftrightarrow \exists zs (ys = (x, zs) \wedge zs \in \text{Subseqs}(xs)) \vee ys \in \text{Subseqs}(xs)$$

Príklad:

$$\text{Subseqs}('ak') = 'ak', 'a', 'k', '', 0$$

$$\text{Subseqs}('tak') = ('tak', 'ta', 'tk', 't', 0) \quad \text{a)}$$

$$\oplus ('ak', 'a', 'k', '', 0) \quad \text{b)}$$

14.3. Permutácie

VII.17 Permutácia

- Permutáciu zoznamu môžeme zdefinovať aj inak ako

$$xs \sim ys \leftrightarrow \forall a (\#_a(xs) = \#_a(ys))$$

- Potrebujeme pomocný pojem — vsunutie:

$$\begin{aligned} \text{Insertion}(xs, ys, a) &\equiv (xs \approx ys[\downarrow a]) \leftrightarrow \\ &\exists us \exists vs (xs = us \oplus (a, vs) \wedge ys = us \oplus vs) \end{aligned}$$

- Analýza prípadov pre permutácie:

- Permutáciou prázdneho zoznamu je iba prázdny zoznam:

$$0 \sim ys \leftrightarrow ys = 0$$

- Permutáciou zoznamu (x, xs) je ľubovoľné vsunutie prvku x do nejakej permutácie zoznamu xs :

$$(x, xs) \sim ys \leftrightarrow \exists zs (ys \approx zs[\downarrow x] \wedge xs \sim zs)$$

VII.18 Vsunutie

- Analýza prípadov pre vsunutie:

- ys je vsunutím a do prázdneho zoznamu, ak ys obsahuje iba a :

$$ys \approx 0[\downarrow a] \leftrightarrow ys = (a, 0)$$

- ys je vsunutím a do zoznamu (x, xs) , ak ys vznikne pridaním a na začiatok (x, xs) alebo ak ys začína prvkom x a pokračuje nejakým vsunutím zs prvku a do zoznamu xs :

$$\begin{aligned} ys \approx (x, xs)[\downarrow a] &\leftrightarrow \\ ys = (a, x, xs) \vee \exists zs (ys = (x, zs) \wedge zs \approx xs[\downarrow a]) \end{aligned}$$

14.4. Ďalšie úlohy

VII.19 Ďalšie kombinatorické úlohy

Premyslite si:

- k -prvkové podpostupnosti,
- variácie (ako permutácie, ale niektoré prvky možno vynechať)
- k -prvkové variácie,
- [segmenty](#)^{↑14.1.3}

VIII. prednáška

Binárne stromy

7. apríla 2014

15. Binárne stromy

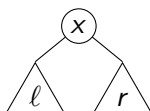
15.1. Kódovanie stromov párovacími konštruktormi

VIII.1 Binárne stromy

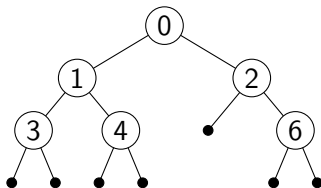

Definícia 27. Binárnym stromom je:

- prázdny strom: •
- vnútorný vrchol s hodnotou x a dvoma deťmi l a r , ak l a r sú binárnymi stromami

Príklad 28.

VIII.2 Párovacie konštruktory

- Binárne stromy by sme v CL mohli zakódovať párovaním:
  - Prázdny strom: 0
  - Uzol s hodnotou x a deťmi l a r : trojica (x, l, r)

- Použijeme všeobecnejší spôsob — *párovacie konštruktory*

$$C(x_1, x_2, \dots, x_n) = \underline{k}, x_1, x_2, \dots, x_n$$

$\underline{k}$ je číselná konštanta — *tag*

- Z hodnoty konštruktora sa dajú jednoznačne dekodovať jeho argumenty

$$C(x_1, \dots, x_n) = C(y_1, \dots, y_n) \rightarrow x_1 = y_1 \wedge \dots \wedge x_n = y_n$$

- Žiadna hodnota nemôže byť súčasne výsledkom dvoch konštruktov s rôznymi tagmi

$$m \neq n \rightarrow (m, x) \neq (n, y)$$

⇒ Konštruktory s rôznymi tagmi sú *diskriminovatelné*

VIII.3 Kódovanie binárných stromov

Binárny strom *zakódujeme* konštruktormi takto:

- Prázdny strom:

$$E \equiv \bullet = 0, 0$$

- Uzol s hodnotou x a deťmi ℓ a r :

$$Nd(x, \ell, r) \equiv \frac{x}{\ell|r} = 1, x, \ell, r$$

Binárny strom *dekódujeme* diskrimináciou:

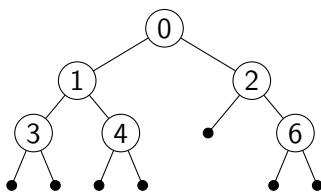
$$\begin{array}{ll} \dots \leftarrow t = E & \dots \leftarrow t = \bullet \\ \dots \leftarrow t = Nd(x, \ell, r) & \dots \leftarrow t = \frac{x}{\ell|r} \end{array}$$

Po dosadení do argumentov:

$$\begin{array}{ll} F(E) = \dots & F(\bullet) = \dots \\ F(Nd(x, \ell, r)) = \dots & F\left(\frac{x}{\ell|r}\right) = \dots \end{array}$$

VIII.4 Kódovanie binárnych stromov — príklad

Napríklad strom

zakódujeme

$$\begin{array}{l}
 \text{Nd}(0, \\
 \quad \text{Nd}(1, \\
 \quad \quad \text{Nd}(3, E, E), \\
 \quad \quad \text{Nd}(4, E, E)), \\
 \quad \text{Nd}(2, \\
 \quad \quad E, \\
 \quad \quad \text{Nd}(6, E, E)))
 \end{array}
 \equiv
 \begin{array}{c}
 \hline
 0 \\
 \hline
 \begin{array}{c|c}
 \hline
 1 & 2 \\
 \hline
 \begin{array}{c|c}
 \hline
 3 & 4 \\
 \hline
 \bullet & \bullet \\
 \hline
 \bullet & \bullet
 \end{array}
 &
 \begin{array}{c|c}
 \hline
 \bullet & 6 \\
 \hline
 \bullet & \bullet \\
 \hline
 \bullet & \bullet
 \end{array}
 \end{array}
 \end{array}$$

VIII.5 Formát binárnych stromov

- Nie každé číslo kóduje binárny strom
- Číslo, ktoré kóduje binárny strom, sa dá zapísať pomocou konštruktorov E, Nd
- Predikát $\text{Bt}(t)$ platí iba pre kódy binárnych stromov:

$$\begin{array}{l}
 \text{Bt}(E) \\
 \text{Bt}(\text{Nd}(x, \ell, r)) \leftarrow N(x) \wedge \text{Bt}(\ell) \wedge \text{Bt}(r) \\
 \equiv \\
 \text{Bt}(\bullet) \\
 \text{Bt}\left(\frac{x}{\ell \mid r}\right) \leftarrow N(x) \wedge \text{Bt}(\ell) \wedge \text{Bt}(r)
 \end{array}$$

- V CL takéto predikáty slúžia aj na formátovanie výsledkov query

15.2. Operácie na binárnych stromoch

VIII.6 Rekurzia na binárnych stromoch

Operácie na binárnych stromoch definujeme *rekurziou na binárnych stromoch*

$$F(E) = \dots$$

$$F(\text{Nd}(x, \ell, r)) = \dots F(\ell) \dots F(r) \dots$$

Špeciálny prípad všeobecnej (course-of-values) rekurzcie, kódy detí sú menšie čísla ako kód ich rodičovského vrcholu

$$\ell < \text{Nd}(x, \ell, r) \wedge r < \text{Nd}(x, \ell, r)$$

VIII.7 Dovoľené defaulty

- Všímajte si: Klauzálna definícia funkcie $F(t)$

$$F(E) = \dots$$

$$F(\text{Nd}(x, \ell, r)) = \dots F(\ell) \dots F(r) \dots$$

neurčuje hodnotu $F(t)$ pre všetky čísla t

- $F(t)$ definujeme za predpokladu $\text{Bt}(t)$, ostatné prípady prenechávame na default
- Všetky funkcie v tejto prednáške definujeme za predpokladu $\text{Bt}(t)$
- **Pravidlá pre použitie defaultov:**
  - Ak platia predpoklady špecifikácie, napr. $\text{Bt}(t)$, *musíme* hodnotu $F(t)$ uviesť explicitne, *aj keď je ňou 0!*
  - Ak predpoklady špecifikácie neplatia, napr. $\neg\text{Bt}(t)$, môžeme hodnotu $F(t)$ prenechať na default

VIII.8 Operácie na binárnych stromoch

Veľkosť (počet vrcholov) binárneho stromu $Sz(t) \equiv |t|_b$:

$$Sz(E) = 0 \quad \equiv |\bullet|_b = 0$$

$$Sz Nd(x, \ell, r) = 1 + Sz(\ell) + Sz(r) \equiv \left| \frac{x}{\ell | r} \right|_b = 1 + |\ell|_b + |r|_b$$

Predikát „x je prvkom t“ $Inbt(a, t) \equiv a \varepsilon_b t$:

$$a \varepsilon_b \frac{x}{\ell | r} \leftarrow a = x$$

$$a \varepsilon_b \frac{x}{\ell | r} \leftarrow a \neq x \wedge a \varepsilon_b \ell$$

$$a \varepsilon_b \frac{x}{\ell | r} \leftarrow a \neq x \wedge \neg(a \varepsilon_b \ell) \wedge a \varepsilon_b r$$

15.3. Prechody binárnymi stromami

VIII.9 Prechody binárnymi stromami

Uzly binárneho stromu môžeme spracúvať v rôznom poradí

Preorder: rodič, ľavé dieťa, pravé dieťa

Inorder: ľavé dieťa, rodič, pravé dieťa

Postorder: ľavé dieťa, pravé dieťa, rodič

Prechod stromu a uloženie hodnôt z vrcholov do zoznamu v poradí inorder — $Inorder(t)$ (za predpokladu $Bt(t)$):

$$Inorder \left(\begin{array}{c} 0 \\ \hline \frac{1}{\frac{3}{\bullet | \bullet} | \frac{4}{\bullet | \bullet}} \quad \frac{2}{\bullet | \frac{6}{\bullet | \bullet}} \end{array} \right) = 3, 1, 4, 0, 2, 6, 0$$

$\nearrow ? \nwarrow$

$$Inorder \left(\frac{1}{\frac{3}{\bullet | \bullet} | \frac{4}{\bullet | \bullet}} \right) = 3, 1, 4, 0 \quad Inorder \left(\frac{2}{\bullet | \frac{6}{\bullet | \bullet}} \right) = 2, 6, 0$$

Ako skonštruujeme inorderový zoznam pre strom zo zoznamov pre jeho podstromy?

VIII.10 Prechod binárnym stromom — výpočet

$$\begin{aligned}
 & \text{Inorder} \left(\frac{0}{\frac{1}{\frac{3}{\bullet} | \frac{4}{\bullet}} \mid \frac{2}{\bullet | \frac{6}{\bullet}}} \right) \\
 &= \text{Inorder} \left(\frac{1}{\frac{3}{\bullet} | \frac{4}{\bullet}} \right) \oplus \left(0, \text{Inorder} \left(\frac{2}{\bullet | \frac{6}{\bullet}} \right) \right) \\
 &= \left(\text{Inorder} \left(\frac{3}{\bullet} \right) \oplus \left(1, \text{Inorder} \left(\frac{4}{\bullet} \right) \right) \right) \\
 &\quad \oplus \left(0, \text{Inorder}(\bullet) \oplus \left(2, \text{Inorder} \left(\frac{6}{\bullet} \right) \right) \right) \\
 &= \dots \\
 &= ((0 \oplus (3, 0)) \oplus (1, 0 \oplus (4, 0))) \oplus (0, 0 \oplus (2, 0 \oplus (6, 0))) \\
 &= ((3, 0) \oplus (1, 4, 0)) \oplus (0, 2, 6, 0) \\
 &= (3, 1, 4, 0) \oplus (0, 2, 6, 0) \\
 &= 3, 1, 4, 0, 2, 6, 0
 \end{aligned}$$

VIII.11 Efektívne prechody binárnymi stromami

- Výpočet Inorder je neefektívny — zreťazenie prechádza znova zoznam $\text{Inorder}(\ell)$
- Zefektívnenie — odstránenie zreťazenia
- Trik — vhodné *zovšeobecnenie*:

Naprogramujme funkciu $\text{Inordera}(t, as)$, ktorá

– pripojí inorder. výpis stromu *pred* zoznam v akumulátore *as*

$$\text{Inordera}(t, as) = \text{Inorder}(t) \oplus as \quad (*)$$

– prvky pridáva na začiatok akumulátora párovaním $(,)$, po jednom, *bez* zreťazenia

- Program odvodíme z požadovanej vlastnosti $(*)$

VIII.12 Efektívne prechody binárnymi stromami

$$\text{Inordera}(t, as) = \text{Inorder}(t) \oplus as \quad (*)$$

$$\begin{aligned} \text{Inordera} \left(\begin{array}{c|c} \overline{0} & \\ \hline \overline{1} & \overline{2} \\ \hline \overline{3} \mid \overline{4} & \overline{6} \\ \bullet \mid \bullet & \bullet \mid \bullet \end{array}, \frac{98, 99, 0}{as} \right) &= \overline{3, 1, 4, 0, 2, 6, 98, 99, 0} \\ &\quad \uparrow ? \\ \text{Inordera} \left(\begin{array}{c|c} \overline{1} & \\ \hline \overline{3} \mid \overline{4} & \\ \bullet \mid \bullet & \bullet \mid \bullet \end{array}, \frac{77, 78, 0}{as_1} \right) &= \overline{3, 1, 4, 77, 78, 0} \\ \text{Inordera} \left(\begin{array}{c|c} \overline{2} & \\ \hline \overline{6} & \\ \bullet \mid \bullet & \bullet \mid \bullet \end{array}, \frac{88, 89, 0}{as_2} \right) &= \overline{2, 6, 88, 89, 0} \end{aligned}$$

VIII.13 Efektívne prechody binárnymi stromami

$$\text{Inordera}(t, as) = \text{Inorder}(t) \oplus as \quad (*)$$

$$\begin{aligned} \text{Inordera}(\bullet, as) &\stackrel{(*)}{=} \text{Inorder}(\bullet) \oplus as = 0 \oplus as = as \\ \text{Inordera} \left(\frac{x}{\ell \mid r}, as \right) &\stackrel{(*)}{=} \text{Inorder} \left(\frac{x}{\ell \mid r} \right) \oplus as \\ &= (\text{Inorder}(\ell) \oplus (x, \text{Inorder}(r))) \oplus as \\ &= \text{Inorder}(\ell) \oplus ((x, \text{Inorder}(r)) \oplus as) \\ &= \text{Inorder}(\ell) \oplus (x, \underline{\text{Inorder}(r) \oplus as}) \\ &\stackrel{(*)}{=} \text{Inorder}(\ell) \oplus (x, \underline{\text{Inordera}(r, as)}) \\ &\stackrel{(*)}{=} \underline{\text{Inordera}(\ell, (x, \text{Inordera}(r, as)))} \end{aligned}$$

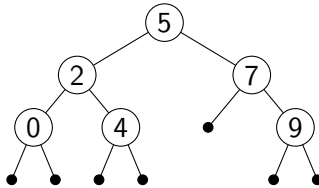
15.4. Binárne vyhľadávacie stromy

VIII.14 Binárne vyhľadávacie stromy

Definícia 29. Binárny vyhľadávací strom je

- binárny strom;
- v každom vrchole s hodnotou x platí súčasne:
  - x je väčšie ako všetky hodnoty v ľavom dieťati,
  - x je menšie ako všetky hodnoty v pravom dieťati,
  - obe deti sú binárne vyhľadávacie stromy.

VIII.15 Binárny vyhľadávací strom – príklad

Vyjadrenie rekurzívnym predikátom:

$\text{Bst}(\bullet)$

$\text{Bst}\left(\frac{x}{\ell|r}\right) \leftarrow x \succ \ell \wedge x \prec r \wedge \text{Bst}(\ell) \wedge \text{Bst}(r)$

Cvičenie: rekurzívne definície predikátov

$$x \succ t \leftrightarrow \forall y (y \in_b t \rightarrow x > y)$$

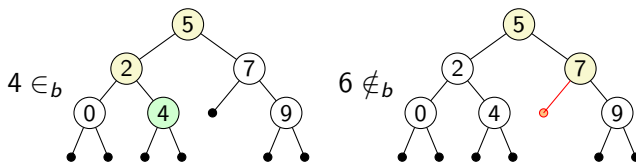
$$x \prec t \leftrightarrow \forall y (y \in_b t \rightarrow x < y)$$

VIII.16 Využitie vyhľadávacej vlastnosti

- Binárne vyhľadávacie stromy reprezentujú množiny
  - ▶ Podobne ako ostro usporiadané zoznamy v 8. prednáške

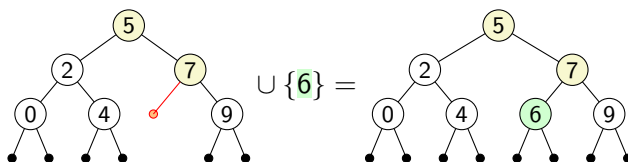
- Využitie vyhľadávacej vlastnosti pri predikáte „byť prvkom“ $a \in_b t$ pre $t = \frac{x}{\ell|r}$:
  - Ak $a < x$, prehľadávame iba ℓ , lebo a nemôže byť v r
  - Ak $a > x$, prehľadávame iba r , lebo a nemôže byť v ℓ
- ⇒ Prehľadávame *iba jednu cestu* stromom

VIII.17 Vkladanie do vyhľadávacieho stromu

Princíp vkladania hodnoty do vyhľadávacieho stromu:

- Pokúsime sa nájsť vkladajú hodnotu
  - a) Hodnota sa v strome nenachádza (na jej mieste je **prázdny strom**)
⇒ vyrobíme **nový uzol**

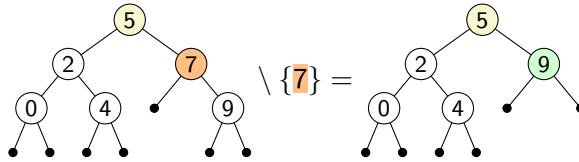
- b) Hodnota sa v strome nachádza ⇒ strom sa nemení
- Cestou naspäť strom **zrekonštruujeme**

VIII.18 Zmazanie z vyhľadávacieho stromu I

Zmazanie hodnoty je komplikovanejšie ako vloženie

- Pokúsime sa nájsť zmazávanú hodnotu:
  - a) Hodnotu nenájdem ⇒ strom sa nezmení

- b) Hodnotu **nájdeme** a niektoré dieťa je prázdne $\Rightarrow$ nahradíme vrchol **druhým dieťaťom**

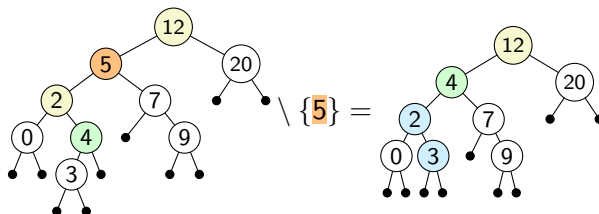
VIII.19 Zmazanie z vyhľadávacieho stromu II

- Pokúsime sa nájsť zmazávanú hodnotu:

...

- c) Hodnotu **nájdeme** a obe deti sú neprázdne:

1. Nájdeme náhradu za zmazávanú hodnotu: napríklad **maximum ľavého podstromu**
2. Odstránime náhradu **z pôvodného miesta**
3. Použijeme náhradu namiesto zmazávanej hodnoty

Kroky 1 a 2 – pomocná tuplingová funkcia (rozoberieme podrobnejšie)

- Cestou naspäť strom **zrekonštruujeme**

- Nájdenie a zmazanie maxima vyhľadávacieho stromu:

$$\text{Bst}(t) \wedge t \neq \bullet \rightarrow \text{Maxt}(t) \varepsilon_b t$$

$$\text{Bst}(t) \wedge t \neq \bullet \wedge x \varepsilon_b t \rightarrow x \leq \text{Maxt}(t)$$

$$\text{Bst}(t) \wedge t \neq \bullet \rightarrow \text{Bst Delmaxt}(t)$$

$$\text{Bst}(t) \wedge t \neq \bullet \rightarrow x \varepsilon_b \text{Delmaxt}(t) \leftrightarrow x \varepsilon_b t \wedge x \neq \text{Maxt}(t)$$

- Programy hľadajú maximum v najpravejšom vrchole:

$$\text{Maxt}\left(\frac{x}{\ell|r}\right) = x \quad \leftarrow r = \bullet$$

$$\text{Maxt}\left(\frac{x}{\ell|r}\right) = \text{Maxt}(r) \quad \leftarrow r \neq \bullet$$

$$\text{Delmaxt}\left(\frac{x}{\ell|r}\right) = \ell \quad \leftarrow r = \bullet$$

$$\text{Delmaxt}\left(\frac{x}{\ell|r}\right) = \frac{x}{\ell|\text{Delmaxt}(r)} \quad \leftarrow r \neq \bullet$$

- Rovnaké diskriminácie a argumenty rekurzie $\Rightarrow$ kandidáti na *tupling*

- Spojená funkcia – extrakcia maxima:

$$\text{Bst}(t) \wedge t \neq \bullet \rightarrow \text{Extract\_max}(t) = \text{Maxt}(t), \text{Delmaxt}(t)$$

$$\text{Bst}(t) \wedge t \neq \bullet \rightarrow$$

$$\exists m \exists t_1 (\text{Extract\_max}(t) = m, t_1 \wedge m \varepsilon_b t \wedge \text{Bst}(t_1))$$

$$\wedge \forall x (x \varepsilon_b t \rightarrow x \leq m)$$

$$\wedge \forall x (x \varepsilon_b t_1 \leftrightarrow x \varepsilon_b t \wedge x \neq m)$$

- Definícia:

$$\text{Extract\_max}\left(\frac{x}{\ell|r}\right) = ?, ? \leftarrow r = \bullet$$

$$\text{Extract\_max}\left(\frac{x}{\ell|r}\right) = ?, ? \leftarrow r \neq \bullet \wedge \text{Extract\_max}(?) = ?, ?$$

IX. prednáška

Číslovanie binárnych stromov

Všeobecné stromy

13. apríla 2014

15. Binárne stromy

15.5. Úplné binárne stromy

IX.1 Úplné binárne stromy

Definícia 30. *Hĺbkou stromu* nazývame dĺžku najdlhšej cesty koreň–list:

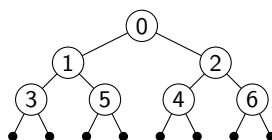
$$d(\bullet) = 0$$

$$d\left(\frac{x}{\ell|r}\right) = 1 + \max(d(\ell), d(r))$$

Definícia 31. Binárny strom nazveme *úplným*, ak

- na každej úrovni okrem poslednej sú všetky vrcholy neprázde,
- na poslednej úrovni sú iba prázdne stromy.

Príklad 32.

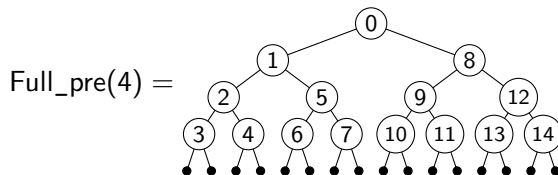
Tvrdenie 33 (Vzťah veľkosti a hĺbky úplného stromu).

$$|t|_b = 2^{d(t)} - 1$$

IX.2 Číslovanie vrcholov v úplných stromoch I

- Číslovanie vrcholov úplného stromu číslami $0, 1, 2, \dots$ v poradí preorder:

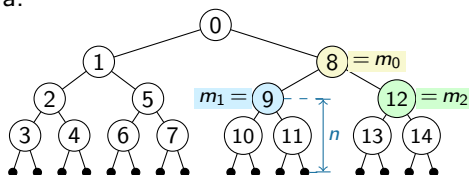
- Na nájdenie rekurzívneho riešenia musíme problém *zovšeobecniť*
- Zovšeobecnenie umožní číslať podstromy

IX.3 Číslovanie vrcholov v úplných stromoch II

- Zovšeobecnenie — Full_pre₁(n, m):

Číslovanie vrcholov úplného stromu hĺbky n číslami $m, m+1, m+2, \dots$ v poradí preorder

- Schéma riešenia:

Číslovanie v poradí *preorder*:

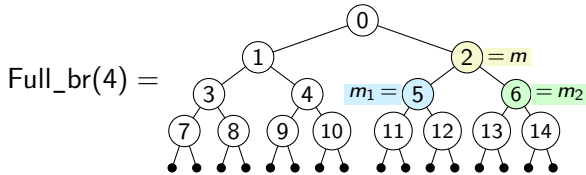
1. očísľujeme koreň podstromu $m_0 = m$
2. očísľujeme ľavý podstrom od $m_1 = m_0 + 1$
3. očísľujeme pravý podstrom od $m_2 = m_1 + s$

- Aké je s pre úplný strom hĺbky n ?
- Ako sa číslovanie zmení pre inorder, postorder?

IX.4 Číslovanie úplných stromov do šírky

- Číslovanie vrcholov úplného stromu číslami 0, 1, 2, ... v poradí prechodu do šírky:

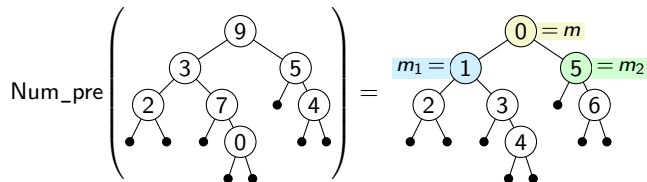

- Problém zovšeobecníme pre podstrom s koreňom s číslom m
- Aký je vzťah medzi číslom vrcholu m a číslami jeho detí m_1 a m_2 ?

15.6. Číslovanie vrcholov v binárnych stromoch

IX.5 Číslovanie vrcholov v ľubovoľných stromoch

- Číslovanie vrcholov ľubovoľného stromu číslami 0, 1, 2, ... v poradí preorder:

- Rovnaký postup ako pri úplných stromoch:
  - Zovšeobecníme na číslovanie od m — Num_pre₁(t, m)
  - Aký je rozdiel medzi číslom ľavého a pravého dieťaťa?
  - Rozdiel vieme počítať aj bez pomocnej funkcie — tupling

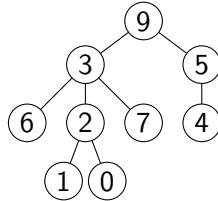
16. Všeobecné stromy

16.1. Kódovanie

IX.6 Všeobecné stromy — kódovanie

Všeobecný strom — ľubovoľne veľa detí každého vrcholu:

Ako zakódujeme takýto strom v CL?

- Počet detí je premenlivý a neobmedzený
- Uložíme ich do zoznamu
- Stačí nám jeden párovací konštruktor:

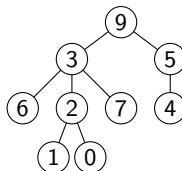
$$\text{Gnd}(x, ts) \equiv \frac{x}{ts} = 1, x, ts$$

x — hodnota uložená vo vrchole stromu, ts — zoznam detí

- Ako zakódujeme strom na obrázku?

IX.7 Všeobecné stromy — kódovanie

- Ako zakódujeme strom na obrázku?

$$\begin{aligned}
T_1 &= \text{Gnd}(9, (\text{Gnd}(3, (\text{Gnd}(6, 0), \\
&\quad \text{Gnd}(2, 0), \\
&\quad \text{Gnd}(7, (\text{Gnd}(1, 0), \text{Gnd}(0, 0), 0)), \\
&\quad 0)), \\
&\quad \text{Gnd}(5, (\text{Gnd}(4, 0), 0), \\
&\quad 0)) \\
&\quad 9 \\
&\equiv \frac{3}{\frac{6}{0}, \frac{2}{0}, \frac{7}{\frac{1}{0}, \frac{0}{0}}, 0}, \frac{5}{\frac{4}{0}, 0}, 0
\end{aligned}$$

IX.8 Všeobecné stromy – dekodovanie

- Všeobecný strom dekodujeme diskrimináciou

$$\dots \leftarrow t = \frac{x}{ts} \quad \equiv \quad \dots \leftarrow t = \text{Gnd}(x, ts)$$

- Zoznam všeobecných stromov dekodujeme kombináciou zoznamovej diskriminácie a diskriminácie na všeobecných stromoch:

$$\begin{aligned}
\dots \leftarrow ts = 0 &\quad \equiv \quad \dots \leftarrow ts = 0 \\
\dots \leftarrow ts = \frac{x}{ts_1}, ts_2 &\quad \equiv \quad \dots \leftarrow ts = \text{Gnd}(x, ts_1), ts_2
\end{aligned}$$

- Obe diskriminácie môžeme dosadiť do argumentov:

$$\begin{aligned}
F\left(\frac{x}{ts}\right) = \dots &\quad \equiv \quad F \text{Gnd}(x, ts) = \dots \\
F(0) = \dots &\quad \equiv \quad F(0) = \dots \\
F\left(\frac{x}{ts_1}, ts_2\right) = \dots &\quad \equiv \quad F(\text{Gnd}(x, ts_1), ts_2) = \dots
\end{aligned}$$

IX.9 Všeobecné stromy

Aké čísla kódujú všeobecné stromy?

- Rozpoznáme ich predikátom Gt:

$$\text{Gt}\left(\frac{x}{ts}\right) \leftarrow N(x) \wedge ???(ts)$$

- ts je zoznam všeobecných stromov (*les*)

$$\begin{array}{l} \text{Lgt}(0) \\ \text{Lgt}(t, ts) \leftarrow \text{Gt}(t) \wedge \text{Lgt}(ts) \end{array} \quad \text{Gt}\left(\frac{x}{ts}\right) \leftarrow N(x) \wedge \text{Lgt}(ts)$$

- Predikáty Gt a Lgt sú *vzájomne rekurzívne*
- Problém: CL vzájomnú rekurziu nepodporuje
- Riešenie: dosadíme definíciu Gt do definície Lgt

$$\begin{array}{l} \text{Lgt}(0) \\ \text{Lgt}\left(\frac{x}{ts_1}, ts_2\right) \leftarrow N(x) \wedge \text{Lgt}(ts_1) \wedge \text{Lgt}(ts_2) \\ \text{Gt}\left(\frac{x}{ts}\right) \leftarrow N(x) \wedge \text{Lgt}(ts) \end{array}$$

Rekurziu na zoznamoch všeobecných stromov využijeme aj ďalej

IX.10 Odbočka o zovšeobecňovaní

Pozorovanie 34. Zovšeobecnenie často vedie k (efektívnemu) riešeniu.

Príklad 35. Riešenia vďaka zovšeobecneniu:

- Rozpoznať kód zoznamu stromov je všeobecnejší problém ako rozpoznať kód stromu.
- $\text{Full\_pre}_1(n, m)$ je všeobecnejšia, ako $\text{Full\_pre}(n) = \text{Full\_pre}_1(n, 0)$
- $\text{Num\_pre}_1(t, m)$ je všeobecnejšia, ako $\text{Num\_pre}(t) = \text{Num\_pre}_1(t, 0)$

Efektívne riešenia vďaka zovšeobecneniu:

- Funkcia $\text{While\_fib}(n, a, b)$ je všeobecnejšia ako $\text{Fib}(n+1) = \text{While\_fib}(n, 0, 1)$
- $\text{While\_rev}(xs, rs) = \text{Rev}(xs) \oplus rs$ je všeobecnejšia ako $\text{Rev}(xs) = \text{While\_rev}(xs, 0)$
- $\text{Preorder}_a(t, as) = \text{Preorder}(t) \oplus as$ je všeobecnejšia ako $\text{Preorder}(t) = \text{Preorder}_a(t, 0)$

16.2. Programovanie so všeobecnými stromami

IX.11 Programovanie so všeobecnými stromami

- Pri programovaní funkcií na všeobecných stromoch využívame pomocné funkcie na zoznamoch všeobecných stromov (podobne ako pri $Gt(t)$):

$$F_L(0) = \dots$$

$$F_L\left(\frac{x}{ts_1}, ts_2\right) = \dots F_L(ts_1) \dots F_L(ts_2) \dots$$

$$F\left(\frac{x}{ts}\right) = \dots F_L(ts) \dots$$

- Príklad: Zadefinujeme funkciu $|t|_g$ počítajúcu veľkosť všeobecného stromu t

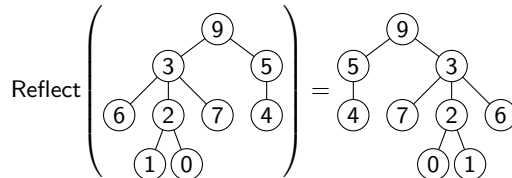
$$|0|_L = 0$$

$$\left|\frac{x}{ts_1}, ts_2\right|_L = 1 + |ts_1|_L + |ts_2|_L$$

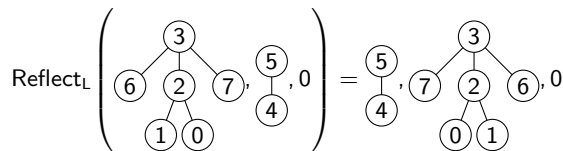
$$\left|\frac{x}{ts}\right|_g = 1 + |ts|_L$$

IX.12 Zrkadlový obraz

- Zadefinujeme zrkadlový obraz stromu t — funkciu $\text{Reflect}(t)$

- Zovšeobecňujeme na zoznamy stromov $\text{Reflect}_L(ts)$

- Skombinujeme obrátenie zoznamu a zrkadlový obraz binárneho stromu

$$\begin{aligned} \text{Rev}(0) &= 0 \\ \text{Rev}(x, xs) &= \text{Rev}(xs) \oplus (x, 0) \times \text{Reflect}(\bullet) = \bullet \\ &= \frac{\text{Reflect}(r) \times}{\text{Reflect}(\ell)} \end{aligned}$$

- Výsledná definícia

$$\begin{aligned} \text{Reflect}_L(0) &= ? \\ \text{Reflect}_L\left(\frac{x}{ts_1}, ts_2\right) &= ? \end{aligned}$$

- Podobne ako Rev, aj Reflect_L je neefektívna
- Efektívna verzia s akumulátorom a vlastnosťou

$$\text{Reflecta}_L(ts, rts) = \text{Reflect}_L(ts) \oplus rts$$

Príklad:

$$\text{Reflecta}_L\left(\left(\left(\begin{array}{c} \textcircled{2} \\ \textcircled{1} \textcircled{0} \end{array}, \textcircled{7}, 0\right), \textcircled{6}, 0\right)\right) = \textcircled{7}, \begin{array}{c} \textcircled{2} \\ \textcircled{0} \textcircled{1} \end{array}, \textcircled{6}, 0$$

16.3. Prechody všeobecnými stromami

- Podobne ako pri binárnych stromoch
- Význam má preorder a postorder, ale nie inorder
- Napríklad:

$$\text{Preorder} \left(\begin{array}{c} \textcircled{9} \\ \textcircled{6} \textcircled{3} \textcircled{5} \\ \textcircled{1} \textcircled{2} \textcircled{7} \textcircled{4} \\ \textcircled{1} \textcircled{0} \end{array} \right) = 9, 3, 6, 2, 1, 0, 7, 5, 4, 0$$

- Opäť zovšeobecníme na zoznamy stromov — funkcia $\text{Preorder}_L(ts)$

$$\text{Preorder}_L \left(\left(\begin{array}{c} \textcircled{3} \\ \textcircled{6} \quad \textcircled{2} \quad \textcircled{7} \\ \quad \textcircled{1} \quad \textcircled{0} \end{array}, \begin{array}{c} \textcircled{5} \\ \textcircled{4} \end{array}, 0 \right) \right) = 3, 6, 2, 1, 0, 7, 5, 4, 0$$

IX.15 Prechody všeobecnými stromami

- Podobne ako na binárnych stromoch, Preorder na všeobecných stromoch používajúci zretazenie je neefektívny
- Efektívna verzia s akumulátorom a vlastnosťou

$$\text{Preorder}_L(ts, as) = \text{Preorder}_L(ts) \oplus as$$

- Príklad/návod:

$$\text{Preorder}_L \left(\left(\left(\begin{array}{c} \textcircled{2} \\ \textcircled{1} \quad \textcircled{0} \end{array}, \textcircled{7}, 0 \right), 5, 4, 0 \right) \right) = 2, 1, 0, 7, 5, 4, 0$$

X. prednáška

Aritmetické výrazy a výrokové formuly

27. apríla 2014

17. Aritmetické výrazy a výrokové formuly

17.1. Aritmetické výrazy

X.1 Aritmetické výrazy

Definícia 36. *Aritmetický výraz* je

- číselná konštanta $k \in \mathbb{N}$,
- premenná x_i s indexom $i \in \mathbb{N}$,
- súčtový výraz $(t_1 + t_2)$,
ak t_1 a t_2 sú aritmetické výrazy,
- súčinový výraz $(t_1 \times t_2)$,
ak t_1 a t_2 sú aritmetické výrazy.

Nič iné nie je aritmetický výraz.

Príklad 37.

- 3, 0, 777, ...
- $x_2, x_{17}, x_0, \dots$
- $(x_1 + 5), (x_5 + x_0), (x_3 + (x_0 + x_2)), \dots$
- $(2 \times x_0), (x_4 \times x_1), ((x_0 \times x_2) \times (2 + x_1)), \dots$
- $((x_1 \times x_1) + (2 \times x_1)) + 1, \dots$

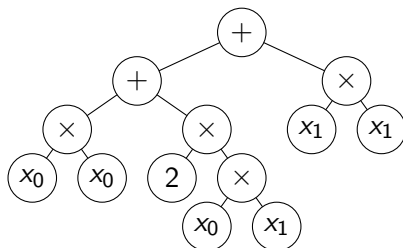
X.2 Aritmetické výrazy ako stromy

- Aritmetické výrazy majú stromovú štruktúru

- Napríklad $((x_0 \times x_0) + (2 \times (x_0 \times x_1))) + (x_1 \times x_1)$

- Poznáte z programovania pod menom *aritmetický strom*

X.3 Kódovanie aritmetických výrazov

- Aritmetické výrazy by sme mohli zakódovať (*aritmetizovať*) pomocou binárnych stromov
- Kvôli ďalšiemu rozširovaniu ich ale radšej zakódujeme priamo, *podobne* ako binárne stromy:
  - Párovacie konštruktory (podobne ako E a Nd)

konštanta	$n^\bullet$	$\equiv \text{Ct}(n)$	$= 0, n$
premenná	$x_i^\bullet$	$\equiv \text{Vt}(i)$	$= 1, i$
súčtový výraz	$t_1 +^\bullet t_2$	$\equiv \text{At}(t_1, t_2)$	$= 2, t_1, t_2$
súčinový výraz	$t_1 \times^\bullet t_2$	$\equiv \text{Mt}(t_1, t_2)$	$= 3, t_1, t_2$

- Predikát $\text{Term}(t)$ platí, ak t kóduje aritmetický výraz:

$\text{Term}(n^\bullet)$	$\leftarrow \text{N}(n)$
$\text{Term}(x_i^\bullet)$	$\leftarrow \text{N}(i)$
$\text{Term}(t_1 +^\bullet t_2)$	$\leftarrow \text{Term}(t_1) \wedge \text{Term}(t_2)$
$\text{Term}(t_1 \times^\bullet t_2)$	$\leftarrow \text{Term}(t_1) \wedge \text{Term}(t_2)$

X.4 Kódovanie aritmetických výrazov — príklad

Príklad 38. Výraz $((x_0 \times x_0) + (2 \times (x_0 \times x_1))) + (x_1 \times x_1)$ zakódujeme ako

$$\begin{aligned} & ((x_0^\bullet \times^\bullet x_0^\bullet) +^\bullet (2^\bullet \times^\bullet (x_0^\bullet \times^\bullet x_1^\bullet))) +^\bullet (x_1^\bullet \times^\bullet x_1^\bullet) \\ & \equiv \text{At}(\text{At}(\text{Mt}(\text{Vt}(0), \text{Vt}(0)), \\ & \quad \text{Mt}(\text{Ct}(2), \\ & \quad \quad \text{Mt}(\text{Vt}(0), \text{Vt}(1))))), \\ & \quad \text{Mt}(\text{Vt}(1), \text{Vt}(1))) \end{aligned}$$

X.5 Štruktúrálna rekúzia na výrazoch

Definícia 39. Funkcia je definovaná štruktúrálnou rekúziou na výrazoch (tiež rekúziou na štruktúru výrazu), ak je hodnota F v rekúzivných prípadoch odvodená od hodnoty F pre podvýrazy.

Typická definícia štruktúrálnou rekúziou na výrazoch má tvar:

$$\begin{aligned} F(n^\bullet, \dots) &= \dots \\ F(x_i^\bullet, \dots) &= \dots \\ F(t_1 +^\bullet t_2, \dots) &= \dots F(t_1) \dots F(t_2) \dots \\ F(t_1 \times^\bullet t_2, \dots) &= \dots F(t_1) \dots F(t_2) \dots \end{aligned}$$

Príklad 40. Veľkosť výrazu $Sz(t) \equiv |t|$

$$\begin{aligned} |n^\bullet| &= 1 \\ |x_i^\bullet| &= 1 \\ |t_1 +^\bullet t_2| &= 1 + |t_1| + |t_2| \\ |t_1 \times^\bullet t_2| &= 1 + |t_1| + |t_2| \end{aligned}$$

X.6 Ohodnotenie premenných

Na pripomenutie — funkcia indexovania do zoznamu

$$\begin{aligned} \text{Sub}(0, i) &\equiv 0[i] = 0 \\ \text{Sub}((x, xs), 0) &\equiv (x, xs)[0] = x \\ \text{Sub}((x, xs), i + 1) &\equiv (x, xs)[i + 1] = xs[i] \end{aligned}$$

Definícia 41. Ohodnotením (valuáciou) premenných nazveme ľubovoľný zoznam.

Hodnotou premennej x_i pri ohodnotení vs je číslo $vs[i]$.

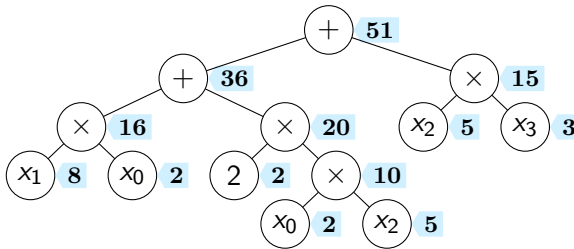
Príklad 42. Pri ohodnotení 2, 8, 5, 3, 0, 12, 9, 0 majú premenné nasledujúce hodnoty:

$$\begin{array}{lll} x_0 = 2 & x_3 = 3 & x_6 = 9 \\ x_1 = 8 & x_4 = 0 & x_i = 0 \text{ pre } i \geq 7 \\ x_2 = 5 & x_5 = 12 & \end{array}$$

X.7 Hodnota výrazu – príklad

Ak je dané ohodnotenie premenných, môžeme vyhodnotiť celý aritmetický výraz:

Príklad 43. Pri ohodnotení 2, 8, 5, 3, 0, 12, 9, 0 vyhodnotíme výraz $((x_1 \times x_0) + (2 \times (x_0 \times x_2))) + (x_2 \times x_3)$:

X.8 Hodnota výrazu pri ohodnotení premenných

Hodnota (*denotácia*) výrazu pre dané ohodnotenie premenných — $\text{Den}(t, vs) \equiv \llbracket t \rrbracket^{vs}$

Zadefinujeme štruktúrálnou rekurziou na výrazoch:

$$\begin{aligned} \llbracket n^\bullet \rrbracket^{vs} &= n \\ \llbracket x_i^\bullet \rrbracket^{vs} &= \dots \\ \llbracket t_1 +^\bullet t_2 \rrbracket^{vs} &= \dots \llbracket t_1 \rrbracket^{vs} \dots \llbracket t_2 \rrbracket^{vs} \dots \\ \llbracket t_1 \times^\bullet t_2 \rrbracket^{vs} &= \dots \end{aligned}$$

17.2. Transformácia aritmetických výrazov

X.9 Prezátvorkovanie sčítania doľava

- Sčítanie je asociatívna operácia: $x + (y + z) = (x + y) + z$

- Zjednotíme uzátvorkovanie sčítaní prezátvorkovaním doľava

Príklad 44.

$$\begin{aligned} \text{Lassoc\_from} & \left((x_0^\bullet +^\bullet x_1^\bullet) +^\bullet (1^\bullet +^\bullet (x_2^\bullet +^\bullet (2^\bullet +^\bullet x_3^\bullet))) \right) \\ & = (((x_0^\bullet +^\bullet x_1^\bullet) +^\bullet 1^\bullet) +^\bullet x_2^\bullet) +^\bullet 2^\bullet +^\bullet x_3^\bullet \end{aligned}$$

- Výsledný tvar bude:

Definícia 45. *Výraz s doľava asociovaným sčítaním* je výraz, v ktorom pravý argument žiadneho sčítania (ktoré nie je potomkom násobenia) nie je sčítanie.

$$\text{Lassoc}(n^\bullet)$$

$$\text{Lassoc}(x_i^\bullet)$$

$$\text{Lassoc}(t +^\bullet n^\bullet) \leftarrow \text{Lassoc}(t)$$

$$\text{Lassoc}(t +^\bullet x_i^\bullet) \leftarrow \text{Lassoc}(t)$$

$$\text{Lassoc}(t +^\bullet (t_1 \times^\bullet t_2)) \leftarrow \text{Lassoc}(t)$$

$$\text{Lassoc}(t_1 \times^\bullet t_2)$$

X.10 Prezátvorkovanie sčítania doľava

- Špecifikácia prezátvorkovacej funkcie `Lassoc_from`

$$\begin{aligned} \text{Term}(t) \rightarrow \text{Term } \text{Lassoc\_from}(t) \wedge \llbracket \text{Lassoc\_from}(t) \rrbracket_{\text{vs}} &= \llbracket t \rrbracket_{\text{vs}} \\ \wedge \text{Lassoc } \text{Lassoc\_from}(t) \wedge |\text{Lassoc\_from}(t)| &= |t| \end{aligned}$$

- Samotná funkcia jednoducho popíše, ako sa zmení nevhodný tvar výrazov:

$$\text{Lassoc\_from}(n^\bullet) = n^\bullet$$

$$\text{Lassoc\_from}(x_i^\bullet) = x_i^\bullet$$

$$\text{Lassoc\_from}(t_1 +^\bullet t_2) = ?$$

$$\text{Lassoc\_from}(t_1 \times^\bullet t_2) = t_1 \times^\bullet t_2$$

- Skončí táto rekurzia?

Aká *miera* sa znižuje pri rekurzívnom volaní?

X.11 Súčtový normálny tvar

- Násobenie distribuuje cez sčítanie: $a \times (b + c) = a \times b + a \times c$
- Roznásobme úplne daný výraz t
- Čo to znamená?

Definícia 46. *Súčinový výraz* je aritmetický výraz tvorený iba konštantami, premennými a násobením.

$Mterm(x_i^\bullet)$

$Mterm(n^\bullet)$

$Mterm(t_1 \times^\bullet t_2) \leftarrow Mterm(t_1) \wedge Mterm(t_2)$

Definícia 47. Výraz je v *súčtovom normálnom tvare*, ak je súčinovým výrazom, alebo súčtom výrazov v súčtovom normálnom tvare. Nič iné nie je výrazom v súčtovom normálnom tvare.

$Anf(t) \leftarrow Mterm(t)$

$Anf(t) \leftarrow \neg Mterm(t) \wedge t = t_1 +^\bullet t_2 \wedge Anf(t_1) \wedge Anf(t_2)$

- Roznásobenie je prevod do súčtového normálneho tvaru

X.12 Prevod do súčtového normálneho tvaru

- Špecifikácia funkcie $Anf\_from(t)$:

$$\begin{aligned} Term(t) &\rightarrow Term Anf\_from(t) \wedge Anf Anf\_from(t) \\ &\wedge \llbracket Anf\_from(t) \rrbracket_{vs} = \llbracket t \rrbracket_{vs} \end{aligned}$$

- Výraz $s \times^\bullet t$ prevedieme do súčtového norm. tvaru zdola nahor:
  - Najprv prevedieme do súčtového norm. tvaru podvýrazy:

$$\begin{aligned} as &= Anf\_from(s) = s_1 +^\bullet s_2 +^\bullet \cdots +^\bullet s_m \\ at &= Anf\_from(t) = t_1 +^\bullet t_2 +^\bullet \cdots +^\bullet t_n \end{aligned}$$

s_i a t_j budú súčinové výrazy (platí pre ne $Mterm$)

XI. prednáška

Výrokové formuly

5. mája 2014

17. Aritmetické výrazy a výrokové formuly (pokračovanie)

17.3. Výrokové formuly

XI.1 Výrokové formuly

Definícia 48. *Výrokovou formulou (skrátene formulou) je*

- výroková premenná X_i s indexom $i \in \mathbb{N}$,
- konštanta nepravda $\perp$, konštanta pravda $\top$,
- negácia $\neg A$, ak A je výroková formula,
- disjunkcia $A \vee B$, konjunkcia $A \wedge B$ a implikácia $A \rightarrow B$, ak A a B sú výrokové formuly.

Nič iné nie je výroková formula.

Príklad 49.

- $X_5 \vee (X_5 \rightarrow \perp)$
- $(\neg(X_0 \wedge X_1) \rightarrow (\neg X_0 \vee \neg X_1)) \wedge ((\neg X_0 \vee \neg X_1) \rightarrow \neg(X_0 \wedge X_1))$

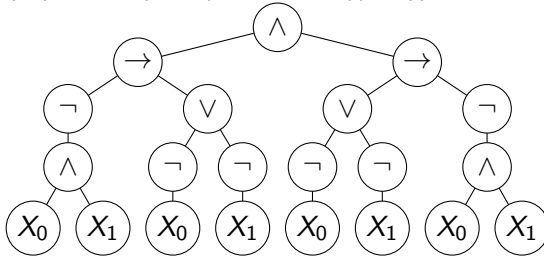
XI.2 Výrokové formuly ako stromy a ich kódovanie

- Výrokové formuly majú stromovú štruktúru

Príklad 50.

$$(\neg(X_0 \wedge X_1) \rightarrow (\neg X_0 \vee \neg X_1)) \wedge ((\neg X_0 \vee \neg X_1) \rightarrow \neg(X_0 \wedge X_1))$$

- Zakódujeme ich párovacími konštruktormi

$$\begin{array}{lll} X_i^\bullet & \equiv \text{Vf}(i) & \perp^\bullet & \equiv \text{Ff} & \text{T}^\bullet & \equiv \text{Tf} \\ \neg^\bullet f_1 & \equiv \text{Nf}(f_1) & f_1 \vee^\bullet f_2 & \equiv \text{Of}(f_1, f_2) & & \\ f_1 \wedge^\bullet f_1 & \equiv \text{Af}(f_1, f_2) & f_1 \rightarrow^\bullet f_2 & \equiv \text{If}(f_1, f_2) & & \end{array}$$

XI.3 Kódovanie výrokových formúl

Príklad 51. Formulu $(\neg(X_0 \wedge X_1) \rightarrow (\neg X_0 \vee \neg X_1)) \wedge ((\neg X_0 \vee \neg X_1) \rightarrow \neg(X_0 \wedge X_1))$ kóduje konštanta

$$\begin{aligned} \text{De\_morgan}_1 &= \text{Af}(\text{If}(\text{Nf Af}(\text{Vf}(0), \text{Vf}(1)), \\ &\quad \text{Of}(\text{Nf Vf}(0), \text{Nf Vf}(1))), \\ &\quad \text{If}(\text{Of}(\text{Nf Vf}(0), \text{Nf Vf}(1)), \\ &\quad \text{Nf Af}(\text{Vf}(0), \text{Vf}(1)))) \end{aligned}$$

Predikát $\text{Formula}(f)$ platí, ak f kóduje výrokovú formulu:

$$\begin{aligned} \text{Formula}(X_i^\bullet) &\leftarrow \text{N}(i) \\ \text{Formula}(\perp^\bullet) & \\ \text{Formula}(\text{T}^\bullet) & \\ \text{Formula}(\neg^\bullet f_1) &\leftarrow \text{Formula}(f_1) \\ \text{Formula}(f_1 \vee^\bullet f_2) &\leftarrow \text{Formula}(f_1) \wedge \text{Formula}(f_2) \\ \text{Formula}(f_1 \wedge^\bullet f_2) &\leftarrow \text{Formula}(f_1) \wedge \text{Formula}(f_2) \\ \text{Formula}(f_1 \rightarrow^\bullet f_2) &\leftarrow \text{Formula}(f_1) \wedge \text{Formula}(f_2) \end{aligned}$$

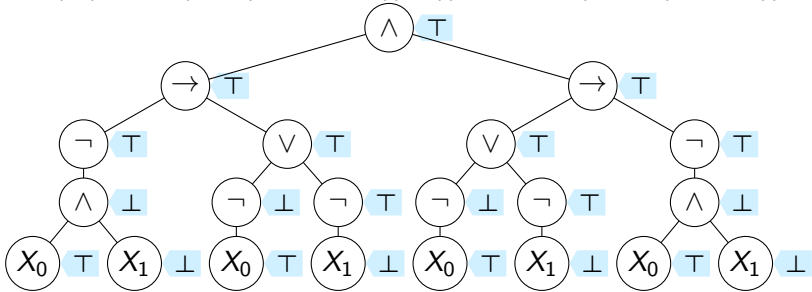
XI.4 Ohodnotenie premenných a pravdivosť formúl

Definícia 52. Ohodnotením (valuáciou) výrokových premenných nazveme ľubovoľný zoznam obsahujúci iba čísla 0 a 1.

Premenná X_i je pravdivá pri ohodnotení vs práve vtedy, keď $vs[i] = 1$.

Príklad 53. Pri danom ohodnotení $vs = 1, 0, 0$ vyhodnotíme pravdivosť formuly $(\neg(X_0 \wedge X_1) \rightarrow (\neg X_0 \vee \neg X_1)) \wedge ((\neg X_0 \vee \neg X_1) \rightarrow \neg(X_0 \wedge X_1))$ takto:

XI.5 Pravdivosť formuly pri ohodnotení premenných

Pravdivosť výrokovej formuly pre dané ohodnotenie premenných – predikát $\text{True}(vs, f) \equiv (vs \models f)$

Zadefinujeme štruktúrnou rekurziou na formulách:

- $vs \models T^\bullet$
- $vs \models X_i^\bullet \quad \leftarrow vs[i] = 1$
- $vs \models (\neg^\bullet f_1) \quad \leftarrow \neg(vs \models f_1)$
- $vs \models (f_1 \wedge^\bullet f_2) \quad \leftarrow \dots vs \models f_1 \dots vs \models f_2 \dots$
- $vs \models (f_1 \vee^\bullet f_2) \quad \leftarrow \dots$
- $vs \models (f_1 \rightarrow^\bullet f_2) \quad \leftarrow \dots$

Samozrejme, nepíšeme prípady, v ktorých je predikát True neplatný (teda formula f je nepravdivá), napríklad

- ~~$\neg(vs \models \perp^\bullet)$~~
- ~~$\neg(vs \models X_i^\bullet) \quad \leftarrow vs[i] \neq 1$~~
- ~~$\neg(vs \models (\neg^\bullet f_1)) \quad \leftarrow vs \models f_1$~~

17.4. Transformácia výrokových formúl

X1.6 Redukcia množiny spojok

Niektoré logické spojky postačujú na vyjadrenie ostatných, napríklad:

Definícia 54. Výroková formula je *konjunktívna* práve vtedy, keď sa skladá iba z výrokových premenných, negácií a konjunkcií.

$$\text{Cform}(X_i^\bullet)$$

$$\text{Cform}(\neg^\bullet f_1) \leftarrow \text{Cform}(f_1)$$

$$\text{Cform}(f_1 \wedge^\bullet f_2) \leftarrow \text{Cform}(f_1) \wedge \text{Cform}(f_2)$$

Tvrdenie 55. *Ku každej výrokovkej formule existuje konjunktívna formula, ktorá je s ňou ekvivalentná.*

Naprogramujeme funkciu `Cform_from`, ktorá ju zostrojí, teda:

$$\text{Form}(f) \rightarrow \text{Form } \text{Cform\_from}(f) \wedge \text{Cform } \text{Cform\_from}(f)$$

$$\text{Form}(f) \rightarrow \forall vs (vs \models \text{Cform\_from}(f) \leftrightarrow vs \models f)$$

X1.7 Redukcia množiny spojok

Na vyjadrenie iných spojok iba pomocou konjunktívnych formúl využijeme vlastnosti:

$$\perp \iff (A \wedge \neg A)$$

$$(A \vee B) \iff \neg(\neg A \wedge \neg B)$$

$$(A \rightarrow B) \iff (\neg A \vee B),$$

ktoré platia pre ľubovoľné výrokové formuly A a B

Transformačnú funkciu potom zdefinujeme jednoduchou štruktúrnou rekurziou:

$$\text{Cform\_from}(X_i^\bullet) = X_i^\bullet$$

$$\text{Cform\_from}(\neg^\bullet f_1) = \neg^\bullet \text{Cform\_from}(f_1)$$

$$\text{Cform\_from}(f_1 \wedge^\bullet f_2) = \text{Cform\_from}(f_1) \wedge^\bullet \text{Cform\_from}(f_2)$$

$$\text{Cform\_from}(\perp^\bullet) = X_0^\bullet \wedge^\bullet \neg^\bullet X_0^\bullet$$

$$\text{Cform\_from}(\top^\bullet) = \dots$$

$$\text{Cform\_from}(f_1 \vee^\bullet f_2) = \dots \text{Cform\_from}(f_1) \dots \text{Cform\_from}(f_2) \dots$$

$$\text{Cform\_from}(f_1 \rightarrow^\bullet f_2) = \dots \text{Cform\_from}(f_1) \dots \text{Cform\_from}(f_2) \dots$$

Definícia 56. Výroková formula je v *negačnom normálnom tvare* práve vtedy, keď sa skladá iba z výrokových premenných, negácií výrokových premenných, disjunkcií a konjunkcií.

$$\text{Nnf}(X_i^\bullet)$$

$$\text{Nnf}(\neg^\bullet X_i^\bullet)$$

$$\text{Nnf}(f_1 \vee^\bullet f_2) \leftarrow \text{Nnf}(f_1) \wedge \text{Nnf}(f_2)$$

$$\text{Nnf}(f_1 \wedge^\bullet f_2) \leftarrow \text{Nnf}(f_1) \wedge \text{Nnf}(f_2)$$

Tvrdenie 57. *Ku každej výrokovkej formule existuje formula v negačnom normálnom tvare, ktorá je s ňou ekvivalentná.*

Naprogramujeme funkciu `Nnf_from`, ktorá ju zostrojí, teda:

$$\text{Form}(f) \rightarrow \text{Form } \text{Nnf\_from}(f) \wedge \text{Nnf } \text{Nnf\_from}(f)$$

$$\text{Form}(f) \rightarrow \forall vs (vs \models \text{Nnf\_from}(f) \leftrightarrow vs \models f)$$

Na prevod do negačného normálneho tvaru potrebujeme:

1. Distribuovať negáciu cez všetky spojky až k výrokovým premenným
Využijeme de Morganove zákony:

$$\neg(A \vee B) \iff (\neg A \wedge \neg B)$$

$$\neg(A \wedge B) \iff (\neg A \vee \neg B)$$

2. Odstrániť implikáciu a konštantné formuly (pravda, nepravda)
Využijeme vyjadrenia $\perp$ a implikácie ako pri `Cform_from`

XI.10 Prevod do negačného normálneho tvaru — program

Výsledný program musí pokryť mnoho prípadov:

$$\begin{aligned} \text{Nnf\_from}(X_i^\bullet) &= X_i^\bullet \\ \text{Nnf\_from}(f_1 \vee^\bullet f_2) &= \text{Nnf\_from}(f_1) \vee^\bullet \text{Nnf\_from}(f_2) \\ \text{Nnf\_from}(f_1 \wedge^\bullet f_2) &= \text{Nnf\_from}(f_1) \wedge^\bullet \text{Nnf\_from}(f_2) \\ \text{Nnf\_from}(\perp^\bullet) &= X_0^\bullet \wedge^\bullet \neg^\bullet X_0^\bullet \\ \text{Nnf\_from}(\top^\bullet) &= \dots \\ \text{Nnf\_from}(f_1 \rightarrow^\bullet f_2) &= \dots \\ \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet X_i^\bullet) &= \dots \\ \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet \top^\bullet) &= \dots \\ \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet \perp^\bullet) &= \dots \\ \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet \neg^\bullet f_1) &= \dots \\ \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet (f_1 \vee^\bullet f_2)) &= \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet f_1) \wedge^\bullet \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet f_2) \\ \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet (f_1 \wedge^\bullet f_2)) &= \dots \\ \text{Nnf\_from}(\neg^\bullet (f_1 \rightarrow^\bullet f_2)) &= \dots \end{aligned}$$

Negačiu musíme poslať do rekurzie.
Ak by ostala mimo a f_1 nie je premenná,
výsledok by nebol v neg. norm. tvare

Rekurzia nie je štruktúrna (rekurzívny argument nie je vždy podformulou pôvodného), ale existuje *miera*, v ktorej sú rekurzívne argumenty menšie — aká?

Organizácia skúšky a opravného testu

Opravný test

XI.11 Opravný test

Termín: streda 28. mája o 13:30 v H6

Účel: nahradit' skóre z jedného semestrálneho testu

Materiál: ako opravovaný test

Podmienky:

- **záväzná prihlásenie** (AIS) do nedele 25. mája 23:59:59
  - účasť bez prihlásenia nie je možná
- výber nahrádzaného testu priamo na termíne
  - neprítomní prihlásení: 2. test

- nové skóre nahradí pôvodné skóre bez ohľadu na ich vzájomný rozdiel
  - ⇒ môžete si pohoršiť
    - skóre neprítomných prihlásených je 0

Skúška

XI.12 Skúška

Termíny:	Dátum	Čas	Typ (max. počet študentov)
	streda 28. mája	13:30	riadny (32)
	4. júna	13:30	riadny (16), 1. opravný (16)
	18. júna	13:30	1. opravný (16), 2. opravný (16)
	25. júna	13:30	2. opravný (16)

Podmienky:

- súčet skóre z testov ≥ 30
- záväzné prihlásenie (AIS) najneskôr 24 hodín pred termínom

Materiál: úlohy najmä podľa ex10–ex12

Konzultácie: utorky 27. mája, 3., 17. a 24. júna od 13:00 do 15:00 v H6

XII. prednáška

Postfixový stroj. Kompilátor výrazov

12. mája 2014

18. Postfixový stroj. Kompilátor výrazov

18.1. Postfixový stroj

XII.1 Postfixový stroj

- Jednoduchý výpočtový model, virtuálny stroj
- Pamäť: zásobník čísel

5
3
7
2

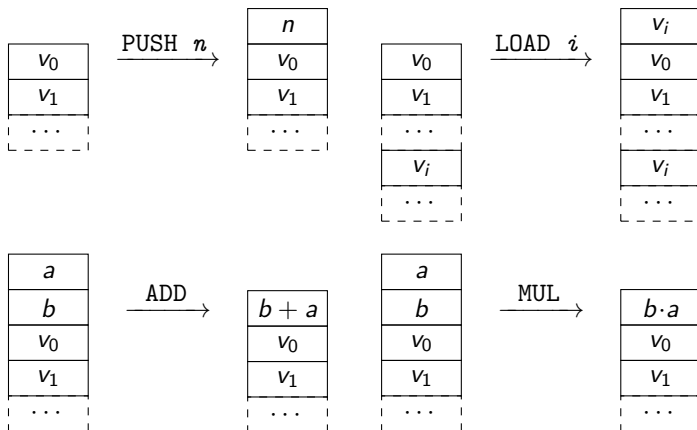
- Program: postupnosť inštrukcií

```
LOAD 2  
PUSH 4  
MUL  
LOAD 2  
LOAD 2  
MUL  
ADD
```

Inštrukcie modifikujú zásobník

Pridávajú/odoberajú čísla na vrch/z vrchu zásobníka

XII.2 Inštrukcie postfixového stroja

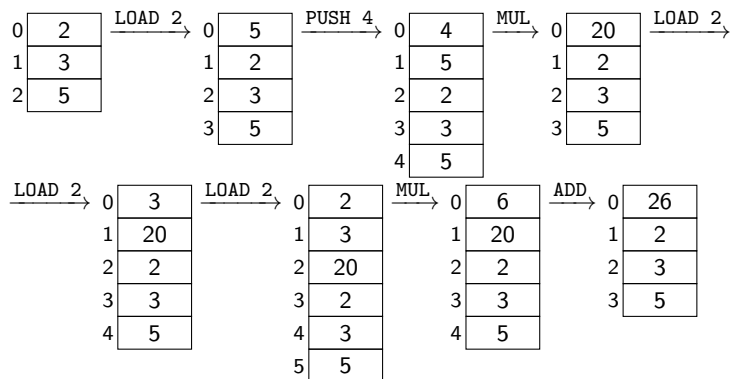

XII.3 Príklad výpočtu programu

Počítajme program

LOAD 2, PUSH 4, MUL, LOAD 2, LOAD 2, MUL, ADD

so zásobníkom, v ktorom sú čísla 2, 3, 5:

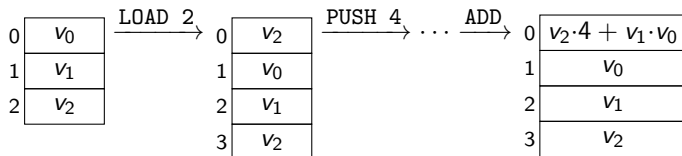

XII.4 Príklad výpočtu programu — všeobecnejšie

Počítajme program

LOAD 2, PUSH 4, MUL, LOAD 2, LOAD 2, MUL, ADD

so zásobníkom, v ktorom sú čísla v_0, v_1, v_2 :

XII.5 Kódovanie postfixových strojov

Postfixové stroje ľahko zakódujeme v CL:

- Zásobník: zoznam čísel; vrch zásobníka: prvý prvok
- Inštrukcie: párové konštruktory (podobne ako E a Nd)

$$\begin{aligned} \text{PUSH}(n) &\equiv \text{Push}_i(n) = 0, n & \text{ADD} &\equiv \text{Add}_i = 2, 0 \\ \text{LOAD}(i) &\equiv \text{Load}_i(i) = 1, i & \text{MUL} &\equiv \text{Mul}_i = 3, 0 \end{aligned}$$

Predikát $\text{Instr}(x)$ platí, ak x kóduje inštrukciu:

$$\begin{aligned} \text{Instr PUSH}(n) &\leftarrow N(n) \\ \text{Instr LOAD}(i) &\leftarrow N(i) \\ \text{Instr(ADD)} & \\ \text{Instr(MUL)} & \end{aligned}$$

- Program: zoznam inštrukcií

$$\begin{aligned} \text{Program}(0) & \\ \text{Program}(i, is) &\leftarrow \text{Instr}(i) \wedge \text{Program}(is) \end{aligned}$$

XII.6 Simulácia postfixových strojov

Zakódovaný postfixový stroj môžeme *simulovať*:

- Funkcia $\text{Run}(is, vs)$
- Simuluje beh postfixového stroja s programom is a zásobníkom vs
- Interpretuje program is

- Vrátí vrch zásobníka na konci programu
- Klauzálna definícia:

$$\begin{aligned} \text{Run}(0, (v, vs)) &= v \\ \text{Run}(\text{PUSH}(n), is, vs) &= \text{Run}(is, (n, vs)) \\ \text{Run}(\text{LOAD}(i), is, vs) &= \dots \\ \text{Run}(\text{ADD}, is, (a, b, vs)) &= \dots \\ \text{Run}(\text{MUL}, is, (a, b, vs)) &= \dots \end{aligned}$$

18.2. Kompilácia aritmetických výrazov

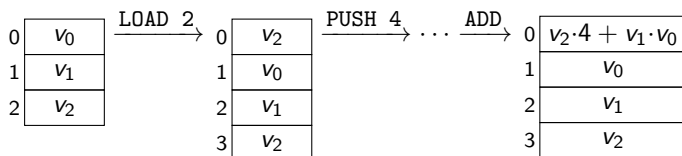
XII.7 Programy a výrazy — príklad

Program

LOAD 2, PUSH 4, MUL, LOAD 2, LOAD 2, MUL, ADD

so zásobníkom, v ktorom sú čísla v_0, v_1, v_2 :

vypočíta na vrch zásobníka hodnotu aritmetického výrazu

$$(x_2 \times 4) + (x_1 \times x_0)$$

pri ohodnotení premenných $vs = v_0, v_1, v_2, 0$

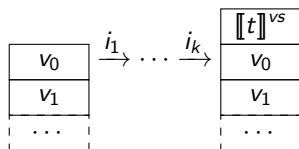
$$\begin{aligned} &\text{Run}(\text{LOAD}(2), \text{PUSH}(4), \text{MUL}, \text{LOAD}(2), \text{LOAD}(2), \text{MUL}, \text{ADD}, 0), vs) \\ &= \llbracket (x_2 \cdot 4) + (x_1 \cdot x_0) \rrbracket^{vs} \end{aligned}$$

XII.8 Programy a výrazy — kompilácia

- Aritmetické výrazy — jazyk vyššej úrovne

- Programy postfixového stroja — jazyk nižšej úrovně
- Preklad výrazov do programov — *kompilácia*
- Kompilátor — funkcia $\text{Comp}(t)$
- Vytvorí program $i_1, i_2, \dots, i_k, 0$, ktorý na vrch zásobníka s hodnotami premenných vypočíta hodnotu výrazu t

$\text{Term}(t) \rightarrow \text{Program } \text{Comp}(t)$

$\text{Term}(t) \rightarrow \text{Run}(\text{Comp}(t), vs) = \llbracket t \rrbracket^{vs}$

XII.9 Kompilácia — príklad

Videli sme, že

$$\begin{aligned} & \text{Run}(\text{LOAD}(2), \text{PUSH}(4), \text{MUL}, \text{LOAD}(2), \text{LOAD}(2), \text{MUL}, \text{ADD}, 0, vs) \\ &= \llbracket (x_2 \bullet \times \bullet 4 \bullet) + \bullet (x_1 \bullet \times \bullet x_0 \bullet) \rrbracket^{vs} \end{aligned}$$

Chceme, aby kompilátor skompiloval výraz

$$(x_2 \bullet \times \bullet 4 \bullet) + \bullet (x_1 \bullet \times \bullet x_0 \bullet)$$

do programu

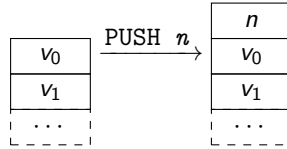
$\text{LOAD}(2), \text{PUSH}(4), \text{MUL}, \text{LOAD}(2), \text{LOAD}(2), \text{MUL}, \text{ADD}, 0$

teda

$$\begin{aligned} & \text{Comp}((x_2 \bullet \times \bullet 4 \bullet) + \bullet (x_1 \bullet \times \bullet x_0 \bullet)) \\ &= \text{LOAD}(2), \text{PUSH}(4), \text{MUL}, \text{LOAD}(2), \text{LOAD}(2), \text{MUL}, \text{ADD}, 0 \end{aligned}$$

XII.10 Kompilácia — konštanty

- Hodnotou výrazu $n^\bullet$ je číslo n
- Aký program vypočíta na vrch zásobníka hodnotu n ?

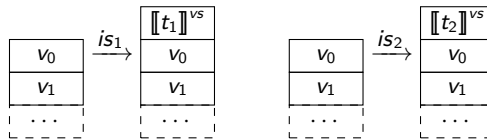

- Klauzula kompilátora:

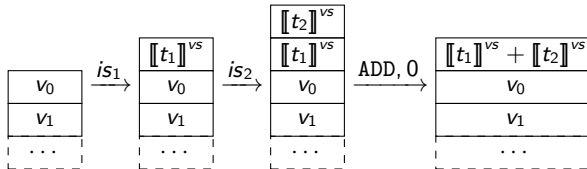
$$\text{Comp}(n^\bullet) = \text{PUSH}(n), 0$$

XII.11 Kompilácia — sčítanie

- Hodnotou výrazu $t_1 +^\bullet t_2$ je číslo $\llbracket t_1 \rrbracket^{vs} + \llbracket t_2 \rrbracket^{vs}$
- Akým programom ju vypočítame?
  1. Skompilujeme výrazy t_1 a t_2 . Dostaneme programy $\text{Comp}(t_1) = is_1$ a $\text{Comp}(t_2) = is_2$

2. Zretážíme ich a pridáme inštrukciu pre sčítanie

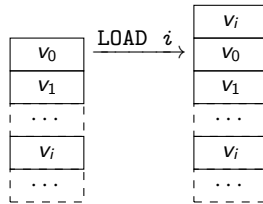

- Klauzula kompilátora:

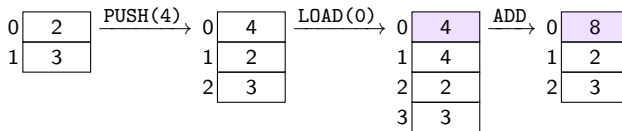
$$\text{Comp}(t_1 +^\bullet t_2) = \text{Comp}(t_1) \oplus \text{Comp}(t_2) \oplus (\text{ADD}, 0)$$

XII.12 Kompilácia — premenná

- Hodnotou výrazu $x_i^\bullet$ je číslo $vs[i]$
- Aký program dá na vrch zásobníka hodnotu $vs[i]$?

- Skompilujeme $\text{Comp}(4^\bullet +^\bullet x_0^\bullet) = \text{PUSH}(4), \text{LOAD}(0), \text{ADD}, 0$
- Otestujeme s ohodnotením 2, 3, 0:

ZLE! $\text{LOAD}(0)$ malo načítať 2

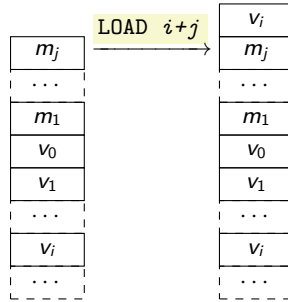
XII.13 Kompilácia — medzivýsledky

- Kompilátor si musí pamätať počet j medzivýsledkov v zásobníku
- Potrebujeme o niečo všeobecnejšiu kompilačnú funkciu $\text{Comp}_1(t, j)$:

$$\begin{aligned} \text{Term}(t) &\rightarrow \text{Program } \text{Comp}_1(t, j) \\ \text{Term}(t) \wedge L(ms) = j &\rightarrow \text{Run}(\text{Comp}_1(t, j) \oplus p, ms \oplus vs) \\ &= \text{Run}(p, (\llbracket t \rrbracket^{vs}, ms \oplus vs)) \end{aligned}$$

- $\text{Comp}(t) = \text{Comp}_1(t, 0)$

- Aký program dá na vrch zásobníka hodnotu $vs[i]$?
 $\text{Comp}_1(x_i^\bullet, j) = ?$

- Počet medzivýsledkov vzrastie po vypočítaní t_1 vo výrazoch $t_1 +^\bullet t_2$ a $t_1 \times^\bullet t_2$:

$$\text{Comp}_1(t_1 +^\bullet t_2, j) = \text{Comp}_1(t_1, j) \oplus \text{Comp}_1(t_2, j+1) \oplus (\text{ADD}, 0)$$

18.3. Podmienené výrazy

XII.15 Podmienené výrazy

Rozšírime výrazy o dva ďalšie typy:

- rozdielový výraz: $t_1 \dot{-} t_2$
- podmienený výraz: $D(t_1, t_2, t_3)$ (if $t_1 \neq 0$ then t_2 else t_3)

Zakódujeme ich novými konštruktormi:

$$t_1 \dot{-}^\bullet t_2 \equiv \text{St}(t_1, t_2) = 4, t_1, t_2$$

$$D^\bullet(t_1, t_2, t_3) \equiv \text{Dt}(t_1, t_2, t_3) = 5, t_1, t_2, t_3$$

Rozšírime predikát Term:

$$\text{Term}(n^\bullet) \leftarrow N(n)$$

...

$$\text{Term}(t_1 \dot{-}^\bullet t_2) \leftarrow \text{Term}(t_1) \wedge \text{Term}(t_2)$$

$$\text{Term}(D^\bullet(t_1, t_2, t_3)) \leftarrow \text{Term}(t_1) \wedge \text{Term}(t_2) \wedge \text{Term}(t_3)$$

a denotačnú funkciu:

...

$$\begin{aligned} \llbracket t_1 \dot{\div} t_2 \rrbracket^{vs} &= \llbracket t_1 \rrbracket^{vs} \dot{\div} \llbracket t_2 \rrbracket^{vs} \\ \llbracket \mathbf{D}^\bullet(t_1, t_2, t_3) \rrbracket^{vs} &= ? \quad \leftarrow ? \end{aligned}$$

XII.16 Podmienené výrazy – použitie

- Rozdielovým a podmieneným výrazom vyjadríme napríklad maximum:

$$\text{Dterm}_1 = \mathbf{D}^\bullet(x_0 \dot{\div} x_1, x_0, x_1)$$

vďaka vlastnosti

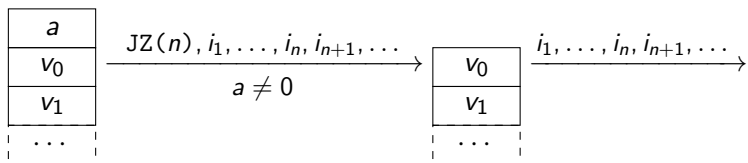
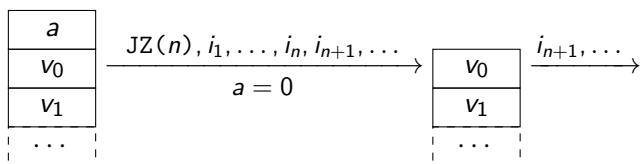
$$x \dot{\div} y \neq 0 \leftrightarrow x > y$$

- Mohli by sme si zdefinovať aj skratku

$$\text{Term\_dich}(ta, tb, tgt, tleq) = \mathbf{D}^\bullet(ta \dot{\div} tb, tgt, tleq)$$

XII.17 Podmienený skok a odčítanie

- Podmienené výrazy a príkazy sa v strojovom kóde vyhodnocujú pomocou skokov
- Stačí nám jeden podmienený skok – inštrukcia $\text{JZ}(n)$:

- Potrebujeme aj inštrukciu odčítania SUB

Funguje podobne ako ADD a MUL

XII.18 Kódovanie a simulácia skoku a odčítania

- Zakódujme nové inštrukcie:

$$\text{SUB} \equiv \text{Subi} = 4, 0 \qquad \text{JZ}(n) \equiv \text{Jzi}(n) = 5, n$$

Instr($\dots$)
 Instr(SUB)
 Instr JZ(n) $\leftarrow$ N(n)

- Rozšírme simulačnú funkciu:

$$\begin{aligned} \text{Run}(\dots, \dots) &= \dots \\ \text{Run}(\text{JZ}(n), is) &= \text{Run}(?, ?) \leftarrow a = 0 \\ \text{Run}(\text{JZ}(n), is) &= \text{Run}(?, ?) \leftarrow a \neq 0 \end{aligned}$$

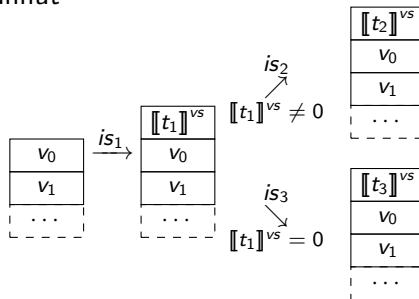
Potrebujeme preskočiť časť programu:

$$\begin{aligned} \text{Drop}(0, xs) &= xs \\ \text{Drop}(n + 1, 0) &= 0 \\ \text{Drop}(n + 1, (x, xs)) &= \text{Drop}(n, xs) \end{aligned}$$

XII.19 Kompilácia – podmienený výraz

- Hodnotou výrazu $\mathbf{D}^\bullet(t_1, t_2, t_3)$ je číslo $\llbracket t_2 \rrbracket^{vs}$, ak $\llbracket t_1 \rrbracket^{vs} \neq 0$, a číslo $\llbracket t_3 \rrbracket^{vs}$, ak $\llbracket t_1 \rrbracket^{vs} = 0$;
- Akým programom ju vypočítame bez počítania hodnoty nepotrebného výrazu?

1. Skompilujeme výrazy t_1 až t_3 do programov is_1 až is_3
2. Chceme dosiahnuť

V čase kompilácie nevieme vybrať medzi is_2 a is_3 ,
ale vieme inštruovať stroj, aby nesprávny program *preskočil*

XII.20 Kompilácia – podmienený výraz

- Programy is_1 , is_2 , is_3 pre výrazy t_1 , t_2 , t_3 teda zoradíme za seba a oddelíme skokmi:

$$\text{Comp}_1(\mathbf{D}^\bullet(t_1, t_2, t_3), j) = is_1 \oplus (\text{JZ}(\text{?}), 0) \oplus is_2 \oplus (\text{?}, \text{JZ}(\text{?}), 0) \oplus is_3$$

$$\leftarrow \text{Comp}_1(t_1, j) = is_1 \wedge \text{Comp}_1(t_2, j) = is_2 \wedge \text{Comp}_1(t_3, j) = is_3$$

- Druhý skok sa musí vykonať vždy a nesmie porušiť stav zásobníka

Ako to dosiahneme?

XIII. prednáška

Generovanie XML/XHTML

19. mája 2014

19. XML/XHTML

19.1. Štruktúra

XIII.1 Čo je XML/XHTML

XML/XHTML je formát na zápis štruktúrovaného textu

```
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
  <head>
    <title>Príklad</title>
  </head>
  <body>
    <p>Príklad
      <abbr title="Extensible Hypertext
        Markup Language">XHTML</abbr><br/>
      dokumentu.</p>
  </body>
</html>
```

XIII.2 Štruktúra XML/XHTML dokumentu

Štruktúra v XML dokumente — *elementy*

- ▶ úsek textu medzi otváracím tagom (<p>) a príslušným zatváracím tagom (</p>)

```
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
  <head>
    <title>Príklad</title>
  </head>
  <body>
```

```

<p>Príklad
  <abbr title="Extensible Hypertext
    Markup Language">XHTML</abbr><br/>
  dokumentu.</p>
</body>
</html>

```

XIII.3 Strom elementov

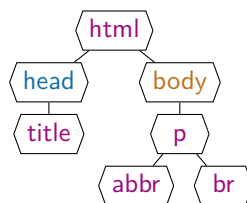

Elementy vytvárajú stromovú štruktúru:

```

<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
  <head>
    <title>Príklad</title>
  </head>
  <body>
    ...
  </body>
</html>

```


Čo v strome chýba?

XIII.4 Text dokumentu

```

<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
  <head>
    <title>Príklad</title>
  </head>
  <body>
    <p>Príklad
    <abbr title="Extensible Hypertext
      Markup Language">XHTML</abbr><br/>
    dokumentu.</p>
  </body>
</html>

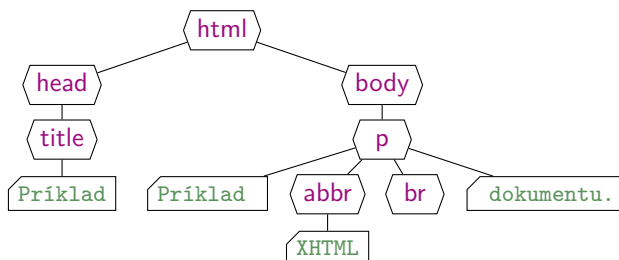
```

V strome elementov chýba samotný text dokumentu

XIII.5 Strom elementových a textových vrcholov

Pridáme vrcholy pre neštruktúrovaný text:

Všeobecný strom s dvoma druhmi vrcholov:

- **elementové vrcholy** — ľubovoľne veľa detí (aj 0, napr. `br`)
- **textové vrcholy** — listy, žiadne deti

19.2. Kódovanie

XIII.6 Kódovanie stromu dokumentu v CL

- Strom XML dokumentu má 2 druhy vrcholov
- Každý druh zakódujeme osobitným konštruktorom (podobne ako `E` a `Nd`)
- Textové vrcholy: $X_s(t)$
  - t — text vo vrchole — reťazec
- Elementové vrcholy: $X_e(n, as, cs)$
  - n — meno elementu (`html`, `body`, `p`, ...) — reťazec
  - as — atribúty elementu
  - cs — deti elementu

XIII.7 Kódovanie atribútov elementu

$Xe(n, as, cs)$

```
<a href="http://example.com/" class="external">link</a>
```

- Atribút je dvojica $meno="hodnota"$
- Kódujeme dvojicou reťazcov:

$$\text{Attr}(n, v) \leftarrow \text{Str}(n) \wedge \text{Str}(v)$$

- Všetky atribúty elementu zakódujeme zoznamom:

$$\text{Lattr}(0)$$
$$\text{Lattr}(a, as) \leftarrow \text{Attr}(a) \wedge \text{Lattr}(as)$$

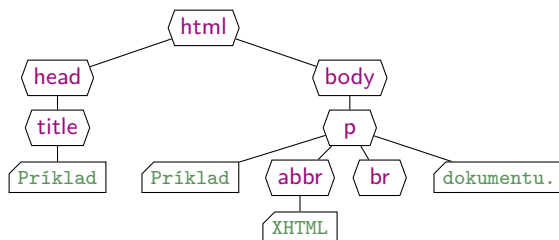
- Napríklad:

$$('href', 'http://example.com/'), ('class', 'external'), 0$$

XIII.8 Kódovanie detí elementu

$Xe(n, as, cs)$

- Elementové vrcholy majú rôzny počet detí:

- Deti zakódujeme do zoznamu vrcholov XML stromu

XIII.9 Kódovanie XML dokumentu — príklad

```
Xe('html', ((('xmlns', 'http://www.w3.org/1999/xhtml'), 0),
  Xe('head', 0,
    Xe('title', 0, Xs('Príklad'), 0),
    0),
  Xe('body', 0,
    Xe('p', 0,
      Xs('Príklad '),
      Xe('abbr', (('title', 'Extensible . . . Language'), 0),
      Xs('XHTML'),
      0),
      Xe('br', 0, 0),
      Xs(' dokumentu.'),
      0),
    0),
  0)
```

XIII.10 Kódovanie XML — predikát

- Štruktúru binárneho stromu sme popísali predikátom:

$Bt(\bullet)$

$$Bt\left(\frac{x}{\ell|r}\right) \leftarrow N(x) \wedge Bt(\ell) \wedge Bt(r)$$

- Štruktúru všeobecného stromu sme popísali predikátmi:

$Lgt(0)$

$$Lgt\left(\frac{x}{ts_1}, ts_2\right) \leftarrow N(x) \wedge Lgt(ts_1) \wedge Lgt(ts_2)$$

$$Gt\left(\frac{x}{ts}\right) \leftarrow N(x) \wedge Lgt(ts)$$

- Ako popíšeme štruktúru XML stromu?
  - Predikát $X(x)$ — x kóduje vrchol XML stromu
  - Pomocný predikát $Lx(xs)$ — xs je zoznam XML vrcholov

- Prirodzená definícia *vzájomnou rekurziou*:

$$\begin{aligned} X X_e(n, as, cs) &\leftarrow \text{Str}(n) \wedge \text{Lattr}(as) \wedge Lx(cs) \\ X X_s(t) &\leftarrow \text{Str}(t) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Lx(0) \\ Lx(x, xs) &\leftarrow X(x) \wedge Lx(xs) \end{aligned}$$

- CL neumožňuje vzájomnú rekurziu:

$$\begin{aligned} Lx(0) \\ Lx(X_e(n, as, cs), xs) &\leftarrow \text{Str}(n) \wedge \text{Lattr}(as) \wedge Lx(cs) \wedge Lx(xs) \\ Lx(X_s(t), xs) &\leftarrow \text{Str}(t) \wedge Lx(xs) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} X X_e(n, as, cs) &\leftarrow \text{Str}(n) \wedge \text{Lattr}(as) \wedge Lx(cs) \\ X X_s(t) &\leftarrow \text{Str}(t) \end{aligned}$$

XIII.12 Zobrazenie XML

- Ak v CL zakódujeme strom XML dokumentu, zobrazíme ho ako skutočné XML formátom Xml
- Formátom Xml môžeme zobrazovať *iba* hodnoty xs , ktoré:
  - sú jednoprvkovými zoznamami vrcholov: $Lx(xs) \wedge L(xs) = 1$
  - ich jediným prvkom je X_e
- ▶ pretože XML dokument musí mať jeden koreňový element

Príklad 58.

```
Query: .....
Xe('pokus', 0, Xs('text'), 0), 0 = xs: Xml
Results: .....
xs = <pokus>text</pokus>
```

- Skratková funkcia $Xhtml(t, cs)$ — kostra XHTML dokumentu
 t — titulok — reťazec
 cs — obsah tela (body) — Lx
- Formát Xml zobrazí výsledok ako skutočné XHTML

Príklad 59.

Query: .....
 $Xhtml('Príklad dokumentu', Xe('h1', 0), Xs('Nadpis'), 0), 0) = xs: Xml$
 Results: .....
 $xs =$

Príklad dokumentu
Nadpis

19.3. Neformálne typovanie

- CL je beztypový jazyk — všetky dáta sú čísla
- Môžeme typovať neformálne predikátmi
 $(T_1, T_2$ sú predikáty, F je funkcia)

$$F :: T_1 \rightarrow T_2$$

– skratka za $T_1(x) \rightarrow T_2(F(x))$

– ak argument funkcie F je typu T_1 , tak výsledok je typu T_2

- Napríklad funkcie na binárnych stromoch:

$$\text{Preorder} :: \text{Bt} \rightarrow \text{Ln}$$

$$\text{Insert} :: (\text{Bt}, \text{N}) \rightarrow \text{Bt}$$

$$\text{Extract\_max} :: \text{Bt} \rightarrow (\text{N}, \text{Bt})$$

- Ako otypujeme Xe , Xs , $Xhtml$?

19.4. Generovanie

XIII.15 Generovanie XML

Príklad 60. Zadefinujme funkciu $Mk\_ul(items)$, ktorá

- zo zoznamu reťazcov $items$
- vytvorí nečíslovaný XHTML zoznam (ul),
- ktorého položky (li) obsahujú reťazce zo zoznamu $items$.

Otypujme: Funkcia vytvorí jeden vrchol XML stromu:

$$Mk\_ul :: Lstr \rightarrow X$$

Naprogramujme:

- Potrebujeme pomocnú funkciu $Mk\_lis(items)$, ktorá vytvorí zoznam vrcholov XML stromu (elementov li):

$$Mk\_lis :: Lstr \rightarrow Lx$$

$$Mk\_lis(0) = 0$$

$$Mk\_lis(item, items) = Xe('li', 0, Xs(item), 0), Mk\_lis(items)$$

- Vytvorené položky použijeme ako deti elementu ul :

$$Mk\_ul(items) = Xe('ul', 0, Mk\_lis(items))$$